

JON

E Jon, e' a paeh va pa havun me ra poa vamomhë pe Ieesu'. A ma tëëm peo ne' to nönö va'peh vah me voh non e Ieesu' pa ep a kiu me a pënton o vavaasis pe'. Ivëhkëk, e Mak pen Matiu ke Luk, ee to kiun vovoh voh ee pa ma te' puk pee, ke Jon pah kiun suksuk po' o te' puk pe'.

Ea se keh ep a ma kinkiuun pe Jon, ea se ep va e manih pan, a meh te' ivëh to kiun, ivëhkëk, e'e' koman ivëh to kiun. Pare' hikta iu kë koman hah a non, ivëh ne' to soe suk vamanih pan, “A ma vamomhë pe' to soe,” e' hikta soe “A ma vamomhë pe' emöm to soe.”

A ma kirismas peo to oah ee, ka napan vanun e pa mët pe Ieesu', me a sun hah pe', me a peah pe' manuh pa vöön va kin. E' a pusun in a tah ne Jon to iu kiun suk ka rora a napan kurus a soe pe Ieesu'. A Tuvuh Vasio' to he' eah o nat ke' kiun o kiun va'ih, ka manih pa soe va'ih ea kurus rakah se vaman.

Manih po taneo in o kiun pe', e Jon to soe vamaaka ken pea pa te' vëh e Kristo. E Kristo to te' va'peh tamoan me voh e non pe Sosenën. Ivëh ke tamaneah vanö ma' eah manih po oeh vëh marën a hehe a ra. E Sosenën to vataare koe hah ea manih pea pe Kristo, pan ea se ep i neah para maaka eah. Ivëh, ka meh ëhnan e Kristo ivëh, A Te' to vatvus e Sosenën. E Jon me to vavaato suk non a ma vu tah vatoksean varih ne Ieesu' to nonok voh non, marën a ö na se ëh para nat vavih va no manih pan e Ieesu' e koa' vamaman pe Sosenën.

Ivëhpëhkëk, o Jiu' peo rakah to hikta iu ne e Ieesu',
ivëh, ne to ip vamët suk voh poë.

*E Kristo A Te' Ne Sosenën To Vanö Ma' Manih
Po Oeh*

¹ Po taneo rakah voh, pö no a ma moeh tah kurus
to me' avoe' voh e ne pa tavus, a Soe he te' voh e
non. A Soe pamëh to te' va'peh me voh e non pe
Sosenën, ka Soe pamëh e' koman voh e Sosenën.

² Ka Soe pamëh to te' va'peh me voh e non pe
Sosenën pa taneo in a ma moeh tah kurus.

³ Ka ma moeh tah kurus poë varih, no a Soe
pamëh to nok voh manih po kikis ne Sosenën to
he' poan, a hikta pah tah to tavus ke ma' pa ta meh
hanan. Ahik, a ma moeh tah kurus poë varih to
tanok voh no a Soe to soe kee tavus.

⁴ Manih pe' no a ma tah kurus to kon tane' voh
o to'to', ka Soe pamëh to tavus va en manih po
maaka, marën a vaasis a napan a soe vëh a man
rakah.

⁵ E' o Maaka pamëh to vamaaka non a popoen,
ka popoen hikta onöt non a kopös poan.

⁶ E Sosenën to vanö voh ma' a pah te' te'te' soe.
A ëhnaneah e Jon Tövapupui.

⁷ E' to nö ma' pa vatvus a soe va po Maaka pamëh
manih pa napan. Ka napan tēnan a soe, pare
vaman ee.

⁸ E Jon koman to hikta te' non pan e' o Maaka
pamëh. Ahik, e' to nö ma' pa vatvus a soe va po
Maaka pamëh manih pa napan.

⁹ O Maaka man pamëh to nönö nö non ma'
manih po oeh pa vamaaka a napan.

¹⁰ A Soe varoe to te' voh non manih po oeh, ko
oeh pamëh ne Sosenën to nok koe voh manih pe',

ivëhkëk, a napan to te' ne po oeh pamëh to hikta inan ne poë.

¹¹ E' to nö voh manih pa napan va pa muhin koman pe', ivëhkëk, a napan poë varih to hikta hara' vaeö ne, pare hikta öt poë.

¹² Ivëhkëk, o te' varih to öt poë, pare vaman poë, ne' to he' en pee pa tasun, kee tavus ee o pus koa' pe Sosenën.

¹³ A napan poë varih to hikta tavus voh o pus koa' pe Sosenën manih po era' pe taman pen sinan, ke' manih po hahara' va po sionin, me manih po hahara' pa te'. Ahik, ee to panih a ma taate' hat pee ke Sosenën kon rae kee tavus ee o pus koa' pe'.

¹⁴ A Soe pamëh to tavus te' en, pare' nö ma' ko te' va'peh me e non pemöm. Kemöm ep em pa tasun apuh pe'. Ka tasun pamëh, e' a tasun to vatoe me e non pa tasun pe Sosenën. Ka tasun pe' to vataare a no möm pan, e' a paeh ro a Koa' ne Tamön to vanö ma'. Ke Koa' pamëh to pah iu rakah e non pemöm, pare' vataare vamaaka rakah en pemöm pa soe man to tane' ma' manuh pe Sosenën.

¹⁵ E Jon to vavatvus non a soe, pare' soe pan, "Iva'ih a te' nö' to sosoe suk voh nö', parö' soe pan, 'A te' vëh se suk a ma' neo' no a tasun pe' to te' oah e non pa te' tasun peö'. Suk ataeah, e' to te' momoan voh ke non peö'." "

¹⁶ E' to vih kurus ka rora, suk e' to iu rakah a rora, ivëh, ne' se he' suk a ra a ma tah vihvih va kuru me a ma te' tah vihvih va amot.

¹⁷ E Sosenën to he' a ra o Vavaasis pe' manih pe Mosës. Ivëhkëk, e Sosenën koman to vataare a ra

o iu pe', pare' vakoe ke ma' a soe man va pe' manih pe Ieesu' Kristo.

¹⁸ Ahik voh ta pah te' to ep in e Sosoenën. Ahik rakah, a pah Koa' ro pe Sosoenën vëh, e' koman e Sosoenën, to te' vatët tamoaan non sih manih pe', pare' vataare a ra a taate' pe Sosoenën.

*E Jon To Sosoe Vanat Non A Napan E Ieesu'
Matu 3:1-12, me Mak 1:7-8, me Luk 3:15-17*

¹⁹ O te' susunön po Jiu' to vanö tane' a ma pah te' ësës he', me o Livaë* po Jiu' manuh Jerusalëm kee nö ee manih pe Jon, pare hi poë pan, “Eën eteh?”

²⁰ Ke Jon hikta naöp, e' he soe vamaaka rakah ken pee pan, “Eö' to hikta te' no' pan eö' a te' vëh ne Sosoenën to vate' ma' ke' nö ma', ivëh, no a napan to popoka' ne sih poë e Kristo.

²¹ Ka ma pah te' ësës he' me o Livaë hi hahah kov ee pe' pan, “Eën po' eteh? Eën kës e Elaëja?” Ke' piun ra poë, pare' soe pan, “Ahik!” Kee hi hahah kov ee pe', “Ke' eën a te' vanënën soe eh?” Ke' piun en, “Ahik!”

²² Ivëh, kee hi hahah kov ee pe' pan, “Ke eën rakah po' eteh? He' a möm ah tapiun kemöm sih hah ko soe vanat o te' varih to vanö a ma' möm. Eën se soe vamaaka ka möm eën eteh?”

²³ Ke Jon piun raoe, pare' vaho' a soe pe' manih pa soe voh pa te' vanënën soe vëh e Aisaëa', pare' soe pan,

“Manih pa moeh upin a rivoneo' to te' va non manih pa rivon a pah te' to vavaoe non ma' pan,

* **1:19:** O te' nee to popoka' ne o Livaë, to tane' ma' manih po pöh vute' po Jiu'. A kiu pee iva'ih, ee to vava'aus nee o te' ësës he' po Jiu' pa matop vavih a Iuun Hinhin Apuh.

‘Vatotoopin öm a hanan pe Sunön.’ ” *Ais 40:3*

²⁴ Ka ma te' varih no Parësi' to vanö ma', hi ee pe Jon pan,

²⁵ “Eën se keh hikta te' nom pan, eën e Kristo, me eën se keh hikta te' nom pan, eën e Elaëja', ke' a te' vanënën soe, vahvapo'nih kën pupui nom a napan pa ruen?

²⁶ Ke Jon piun raoe, pare' soe pan, “Eö' to pupui no' sih a napan pa ruen, ivëhkëk, e' to te' non a pah te' to te' va'peh me e non peöm manih, nöm to hikta nat nem pe'.

²⁷ Ke' e' a te' ko pamëh to suk a ma' neo'. Eö' to hikta vih onöt no' a ihan këh eah o uris vëh pa su' pe'.”

²⁸ A ma soe varih ne Jon to soe pa pap Jödën vöh manih pa vöön va Bëtani'. Manih pa vöön pamëh ne Jon to pupui non a napan pa ruen.

²⁹ Ka muhin takah po meoh poen, ke Jon ep i na e Ieesu' to nö ma' pa ep pe', pare' soe vamanih pan, “Ep këk öm, iva'uh a Sone' Sipsip pe Sosenën to nö en ma'. E' se vahik a ma hat pa napan kurus va po oeh vëh.

³⁰ Iva'ih, a te' pamëh nö' to sosoe suk voh no', parö' soe pan, ‘A te' vëh se suk a ma' neo', e' to vih oah e non peö', suk ataeah, e' to te' vovoh voh ke non peö'.

³¹ Eö' koman to hikta nat voh no' pe' eteh. Ko poen nö' to nonok no' a kiu va pa pupui a napan, pan eö' se vataare a napan va Israël kee ep pare maaka po' e Ieesu' eteh.”

³² Ivëh, ne Jon to soe suk vamanih pan, “Eö' to ep in a Tuvuh Vasio' to kunah tane' ma' pa akis to

matan va non manih pa panuh, pare' atantön non poan.

³³ Eö' koman to hikta nat voh no' pe' etieh. Ivëhkëk e Sosenën vëh to vanö voh a ma' neo' kö' pupui no' a napan pa ruen to soe ka neo' pan, 'Eën se keh ep in a Tuvuh Vasio' to kunah tane' ma' pa akis, pare' atantön non ta pah te', eën se nat eom pa te' ko pamëh se pupui a napan pa Tuvuh Vasio.'

³⁴ Eö' to ep voh a tah vëh to tavus, parö' soe vaman rakah keo' peöm pan, a te' va'ih e' e Koa' vamaman rakah pe Sosenën."

A Taana' Te' To Tavus Momoaan A Ma Vamomhë Pe Ieesu'

³⁵ A muhin to takah en po meoh poen ke Jon sun va'peh me non a poa vamomhë pe'.

³⁶ E Jon to ep i na e Ieesu' to o'oah nö non, pare' soe ke ra poa vamomhë pe' pan, "Ep këk na öm, a Sone' Sipsip pe Sosenën ivöh."

³⁷ Ka poa vamomhë pënton e Jon to sosoe va non manih, pare vatet ee pe Ieesu'.

³⁸ Ke Ieesu' tarih ma', pare' ep i raoe to suksuk nö ne poë, pare' hi rapoë pan, "Eöm iu nem ataeah pom?" Kee piun poë, pare' soe, "Rabaë', eën te' nom pa iuun poanheh?" O ëhnan "Rabaë'" to soe non pan "Tövavaasis", manih po to pa napan va Hibru.

³⁹ Ke' piun a poa vamomhë pe Jon, pare' soe, "Nö ma' öm, paröm ep." Ivëh, ka poa vamomhë poë varih nö va'peh me ee pe Ieesu', pare ep ee pa ö ne' to te'te' non sih, ko te' va'peh me e ne pe' pa potan pamëh. Suk ataeah, a potan to matan va non manih pa 4 kirök pa matanpoen.

40 E Ëndru', kea pe Saëmon Pita' a paeh va pa poa vamomhë poë varih to pënton a soe pe Jon, pare' vatet en pe Ieesu'.

41 Ka tah vamomoaan rakah ne Ëndru' to nok iva'ih, e' to këh e Ieesu', pare' nö en pa ep këh e kea pe' Saëmon Pita', pare' soe ke poan pan, “Emöm to taum em pe Mesaëa'.” Ka pusun in o ëhnan Mesaëa' to soe va non manih pan, “Kristo.”

42 Vasuksuk po' ne Ëndru' to me en pe Saëmon manuh pe Ieesu'. Ke Ieesu' ep poan, pare' soe pan, “Eën e Saëmon sunai' Jon. Amot no a napan se popoka' a nom oah e Sifas.” Ko ëhnan “Sifas” to te' akuk va kov e non manih pan, “Pita'”, ka pusun in o ëhnan Pita' to soe va non manih pan, “A vös”.

E Ieesu' To Vaoe E Filip Pen Nataniel Tee Suk Poë

43 A muhin to takah po meoh poen ke Ieesu' kehkeh nö non pa muhin va Galili'. E' to nönö nö non, pare' taum e Filip, pare' soe ke poan pan, “Filip, suk a ma' neo' ah.”

44 E Filip, e' a te' va pa vöön va Bëtsaëta', a vöön pamëh ne Ëndru' pen Pita' to te' ne sih.

45 E Filip to taum pet e Nataniel, pare' soe ke poan pan, “Nataniel! Emöm to taum em pa te' vëh ne Mosës to kiun suk voh manih po Vavaasis pe'.† O te' vanënën soe me to kinkiuun suk voh ne poë. E' e Ieesu' e koa' pe Jeosëp, ka vöön pe' ivëh Nasarët.”

46 Ivëhkëk e Nataniel to hi e Filip pan, “Eën kës to koman nom pan ta tah vih se tavus manih

† 1:45: [... o Vavaasis pe Mosës,] E Sosenën to he' koe a ma Vavaasis varih pe Mosës manih pa napan va Israël. Ep na pa tonun o Puk to te' non a Kölösöri' pa maaka vavih a tah no o Vavaasis pe Mosës to soe non.

Nasarèt?” Ke Filip soe pan, “Ma' ah, ka nö, para ep.”

⁴⁷ Ke Ieesu' ep i na e Nataniel to nönö nö non ma' manih pe', pare' soe pan, “Iva'uh a to Israël vamanan rakah, ahik to pöh piuk to te' non manih pe'.”

⁴⁸ Ke Nataniel hi varu' e Ieesu', pare' soe pan, “Eën nat vah va ka nom neo' nih?” Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Vamomoaan ne Filip to hikta vaoe avoe' voh a nom oah, eö' he ep e no' pën to sun nom po pusun in o naon nee to popoka' ne o fik.”

⁴⁹ Ke Nataniel piun poan, pare' soe pan, “Tövavaasis, eën vavaman rakah e Koa' pe Sosenën. Me eën e Sunön pa napan va Israël.”

⁵⁰ Ke Ieesu' piun en pe Nataniel, pare' soe pan, “Eën to vaman suk pö' a ö nö' to soe pan, eö' to ep voh ka oah po pusun in o naon vëh o fik. Ivëhkëk, amot nën se ep in a ma meh tah to apuh oah e ne pa ma te' tah nën to ep in kuru.”

⁵¹ Ke Ieesu' soe ke rapoë pan, “Eö' to soe vaman rakah keo' peöm pom, eöm se ep a vöön va kin se taperet,

ko ankerö' pe Sosenën se pepeah kov e ne,
 pare kukunah kov e ne ma' *Jen 28:12*
 manih peö' e Koa' Te' Pa Napan Kurus.”

2

O Vaen Manih Keenan

¹ E Ieesu' to vaoe vahik en pe Filip pen Nataniel ko pöök poen oah ee. Ka pah te' vaen en manih pa vöön va Keenan, a vöön pamëh to te' non manih pa muhin va Galili'. Ke sinan e Ieesu' nö en po vaen pamëh.

² Kee vaoe me ee ma' pe Ieesu' me ra ma va-momhë pe', pan ee se nö pa taëën va po vaen pamëh.

³ O voaën to hik rakah en, ke sinan e Ieesu' soe ke sunai'eah pan, “O voaën to hik këh en pa napan.”

⁴ Ke Ieesu' piun a soe pe sinaneah pare' soe pan, “Sisi', e' a tah koman pën, e' to hikta te' non pan, e' a tah peö'. A aoa' nö' se vataare o kikis peö' to me' avoe' e non pa tavus ma'.

⁵ Ke sinaneah Maria' soe ke ra nap kiu pan, “E' se keh soe ka neöm a nok ta taeah, eöm se nok suk a ö ne' se soe va ka neöm.”

⁶ Manih pa koman a iuun vëh no a napan to te' ne pa taëën va po vaen, to te' non a tönim nöh me a paeh nee to nok voh pa vös no o Jiu' to vavahu ne sih pa ma poen va pa taate' vahu. A ma papaeh nöh to onöt ne a vapun a 100 rita' pa ruen.

⁷ Ke Ieesu' soe ke ra nap kiu pan, “Isisu a ruen manih pa ma nöh varih.” Kee isisu a ma nöh poë varih kee puh rakah ee pa ruen.

⁸ Ke' soe ke po' en pee pan, “Kan tane' a ruen manih pa ma nöh ruen varih paröm te' ke na e susun pa taëën va po vaen.” Ivëh, kee ko' ee pa ruen, pare te' ee manuh pe susun pa taëën.

⁹ Ke susun pa taëën va po vaen punö' en pa ruen, e' to puta en pa ruen to ninin va i non manih po voaën. Pare' hikta nat non o voaën pamëh tane' ma' nih. Ivëhkëk, a nap kiu varih to te' ma' a ruen to nat e ne. Ke susun pa taëën vaoe en na pe tövaen.

¹⁰ Pare' soe ke poan pan, “A ma tamoaan no a napan to vavovoh ne sih o voaën vih manih pa napan to te' ne pa taëën va po vaen. Vasuksuk no a napan se keh kaak vaonöt ee, kee he' po' ma' o te'

voaën vëh to hikta te' vih tiroë' non. Ivëhkëk, varu' vakomanih nën to he' ma' o voaën vih, no a napan sih vu kaak momoan!"

¹¹ Manih Keenan pa muhin va Galili' ne Ieesu' to nok a tah vatoksean vamomoan pe' nën. Manih pa vöön pamëh ne' to vataare o kikis pe' ko vamomhë pe' ep, pare vaman poë.

¹² E Ieesu' to nok vahik a ma tah varih manih Keenan, pare' nö va'peh me en pe sinaneah manih pa vöön nee to poka' ne a Kapaneam. E' to nö va'peh me en pa ma kea pe' me ra ma vamomhë pe', kee te' e ne nën pa ma si' poen.

E Ieesu' To Veo A Napan To Vavavoen Tah Ne Koman A Iuun Hinhin Apuh

Matiu 21:12-13, me Mak 11:15-17, me Luk 19:45-46

¹³ A si' ö hat ko poen va po Pasova' tavus en. Ivëh, ke Ieesu' nö en manuh Jerusalëm.

¹⁴ Manih pa koman a Iuun Hinhin Apuh ne' to taum a napan to vavavoen ne o purmakaö', me ro sipsip, me ro panuh. Ko upöm vonvoen ne marën a ës ke na e Sosenën. E' to ep en po upöm to iho' ne pa ma pok ko papanih ne a ma vu moni'.

¹⁵ E Ieesu' to kon o opë', pare' nok opë' rëprëp te', pare' veo tavus en po purmakaö' me ro sipsip. Kee këh tavus ee pa Iuun Hinhin Apuh, e' to kopkoep en pa ma pok po te' varih to papanih moni' ne, ka ma moni' pee tataru ee manih po oeh.

¹⁶ E Ieesu' soe ke ro te' varih to vavavoen ne o panuh pan, "Kokon öm a ma tah varih, paröm te'te' tavus këh na a iuun pe Tamön, paröm koe a nok a ö totoan peöm manih koman a iuun Pe'."

17 Ka ma vamomhë pe' ep in a ma tah varih to tanok, pare koman hah a soe to kiun non po puk pe Sosenën to soe non pan,

“Eö' to iu rakah no' a iuun pën se te' vavih non, ivëh, kö' koman vëhva' rakah e no' pa matop vavih a iuun pamëh.” *Sng 69:9*

18 Ko Jiu' soe ke Ieesu' pan, “Vataare a möm ah, ta tah vatoksean to vataare a nom oah to te' me nom o kikis va pa nok a ma kiu varih nën to nonok nom.”

19 Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eöm se kök a Iuun Hinhin Apuh vëh, kö' eok hah eo' pe' po kukön poen ro.”

20 Ko Jiu' piun poë pare soe pan, “O 46 Kirismas to kon voh a möm pa eok a Iuun Hinhin Apuh vëh. Eën onöt rakah kës e nöm pö nën se eok hah a Iuun Hinhin Apuh pamëh po kukön poen ro, ha?”

21 Ivëhkëk, a Iuun Hinhin Apuh vëh ne Ieesu' to koman voh non ivëh, a sionineah, e' se mët ko vakön poen ne' se sun tane' hah en manih po vapeepe.

22 E Ieesu' to sun tane' hah manih po vapeepe, ka ma vamomhë pe' koman hah a soe ne' to soe voh, pare vaman rakah ee pa soe pe', me a ma soe to kiun non po Puk pe Sosenën.

23 E Ieesu' to te' avoe' e non Jerusalëm ko poen va po Pasova' tavus en. Ka nap peo ep a ma tah vatoksean ne' to nonok non, pare vaman ee pe' a te' vëh ne Sosenën to vate' ma', ke' nō ma'.

24 Ivëhkëk, e Ieesu' to hikta vaman non raoe, suk e' to nat vavih e non pa ma taate' pee.

25 E' to hikta iu non ta te' se soe vanat poan o kokoman po upöm te'. Suk ataeah, e' to nat vahik

e non pa ma kokoman pee.

3

E Nikodimus To Vavaato Me Non E Ieesu'

¹ E' to te' voh non a pah te' a ehneaneah e Nikodimus, e Nikodimus koman e' a to Parësi'. E' me a te' va po Vakum Te' Susunön po Jiu'.

² O pöh poen pa popoen ne' to nö ma' manih pe Ieesu', pare' soe pan, “Tövavaasis, emöm to nat e nem pën a Tövavaasis ne Sosoenën to vanö ma', suk ataeah, a hikta meh te' to onöt non a nok a ma tah vatoksean varih nën to nonok nom pa ö ne Sosoenën se keh hikta te' va'peh me non eah.”

³ Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaman rakah keö' pën, a te' se keh hikta tavus vavoon, e' to hikta antoen non a te' manih pa koman a Matop Vih Pe Sosoenën.”

⁴ Ke Nikodimus soe varu' ke Ieesu' pan, “Ivëhkëk. a te' se keh manot voh en e' se tavus vavoon vahvanih? E' kës to onöt e non pa hop hah manuh pa koman e sinaneah ke sinaneah vapöök vahuh hah poan?”

⁵ E Ieesu' to piun poan, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaman rakah keo' pën, a Tuvuh Vasio' me a ruen se keh hikta vatvus o to'to' voon manih pa te', a te' pamëh hikta antoen non a te' hop manih pa Matop Vih Pe Sosoenën.

⁶ A tah no sionin to nok ke' tavus, e' a tah va po sionin, ka tah no a Tuvuh Vasio' to nok e' a tah koman pa Tuvuh Vasio'.

⁷ Eën se nat nom töhkak in a soe va'ih nö' to soe ka oah pan, ‘Eöm se panih ko tavus vavoon.’

⁸ A tuvuh to tata suk non sih o iu pe', ka tēnan ro no a tanih pe'. Para hikta nat no e' tatane' non ma' nih, pare' nōnō non nih. E' to vatoe akuk va kov e non manih pa te' to panih, pare' tavus vavoon manih pa Tuvuh Vasio'."

⁹ Ke Nikodimus hi hah en pe Ieesu' pan, "A tah pamēh nēn to sosoe nom se tavus vahvanih?"

¹⁰ Ke Ieesu' piun, pare' soe ke poan pan, "Vahvanih kēn hikta maaka i nom a tah va'ih. Eēn po' a tōvavaasis pa napan va Israēl toh?"

¹¹ Eō' to soe vaman rakah keo' pēn, eō' to sosoe e no' pa tah nō' to nat no'. Parō' sosoe tavus e no' pa tah nō' to ep voh. Ivēhkēk, eōm to tarih ke voh em pa soe pamēh.

¹² Eō' to soe vahik ke voh eo' peōm pa ma tah kurus to te' ne manih po oeh vēh. Ivēhkēk, eō' to sosoe ka no' neōm sih a ma tah va pa vōōn va kin kōm hikta vaman nem a soe peō'.

¹³ Ahik voh ta te' to peah avoe' voh non manuh pa vōōn va kin. A paeh ro a te' to kunah tane' ma' nēn, ivēh eō', e Koa' Te' Pa Napan Kurus.

¹⁴ Moaan voh manih pa moeh upin ne Mosēs to vahan a kuru' nee to nok po bras manih po naon.* Ka tah pamēh to vataare non a o no a napan kurus

* **3:14:** [... ne Mosēs to vahan a kuru' nee to nok po bras manih po naon.] Po poen no a napan va Israēl to mētmēt ne pa kot po kuru', ke Sosenēn soe ke Mosēs pan, e' se vahan a kuru' nee to nok po pras manih po naon. Ko te' varih to ves na pa kuru' pamēh to han non po naon se to' hah ee. Ivēhkēk, a kuru' koman pamēh to hikta te' me non to kikus marēn a vato' hah a te' vēh to te' me non a kot pa kuru'. A ma te' varoe to pēnton a soe pare vaman ne e Sosenēn, ko ves na a kuru', ee to to' hah ee, suk o vaman pee. Ea se ep o vahutēt pamēh to te' non manih po Puk vēh o Nampa' 21:4-9.

va po oeh vëh se vahan va in e Koa' Te' Pa Napan Kurus manih po naon.

¹⁵ Ka napan kurus varih to vaman a ne neo', ee se kon ee po to'to' tamoan.

¹⁶ E Sosenën to iu rakah non a napan va po oeh vëh, ivëh ke' vanö ma' a pah Koa' ro pe' pan etereh se vaman poë, ee se kon tane' o to'to' tamoan manih pe', pare hikta se ro ne.

¹⁷ E Sosenën to hikta vanö voh ma' e Koa' pe' manih po oeh marën a vate' a napan pa punis. Ahik, e' to vanö voh ma' poan marën a ö ne' se voen hah raoe.

¹⁸ A napan varih to vaman ne e Koa' pe Sosenën ee hikta se teen ne a punis. Ivëhkëk, o te' varih to hikta vaman ne e Koa' pamëh, ee se teen ee a punis. Suk ataeah, ee to hikta vaman ne e Koa' pe Sosenën a paeh ro.

¹⁹ Ka pusun in a te' pa napan po vahutët ivëh pan, o maaka to tane' ma' manuh pa vöön va kin to nö voh ma' manih po oeh. Ivëhkëk, a napan to hikta iu vaman ne o maaka pamëh. Ee to iu te' vavi' rakah e ne pa popoen. Suk e'e to iu nok ne a ma taate' hat.

²⁰ O te' varih to nonok ne sih a ma taate' hat, ee to hikta iu ne o maaka, pare hikta iu te' me ne po maaka. Suk ataeah, o maaka pamëh to me' vataare en pa ma taate' hat pee, ka ma taate' hat poë varih nee se kon kamis suk ee.

²¹ Ivëhkëk, o te' varih to vavatet ne a soe man, a napan poë varih to kon ee po maaka, ivëh, ka napan inan ee pee to nonok ne a ma kiu pee po kikis pe Sosenën.

E Jon To Soe Vamaaka E Ieesu' Eteh

22 Po meoh poen ne Ieesu' to vaato vahik me en pe Nikodimus, pare' nö va'peh me en pa ma vamomhë pe', kee nö ee pa ö muhin nee to poka' ne a Jiutia', pare te' e ne nën. Ka napan nönö kov e ne pee, ke Ieesu' me ra vamomhë pe' pupui kov e ne pee pa ruen.

23 E Jon to pupui non a napan pa ö ne' to te' non pa vöön va Aënon, a vöön pamëh to te' vatët non pa te' vöön va Salim. Suk ataeah, a ma ruen peo to te' ne nën. Ka napan nönö kov e ne ma' manih pe Jon, ke' pupui e non pee pa ruen.

24 A ma tah kurus poë varih to tatanok ne e Hëërot he me' avoe' e non pa vaho' e Jon manih pa nohnoh.

25 A ma meh vamomhë pe Jon to vaato vasuka' me a pah to Jiu'. Ee to vaato vasuka' suk ne a taate' no a napan se suksuk ne manih pa taate' vahu, ke Sosoenën sih inan raoe to tavus vavoon manih po epep pe'.

26 Ivëh, ko vamomhë nö ee manuh pe Jon, pare soe ke poë pan, “Tövavaasis, eën nat kës e nom pa te' vëh to te' va'peh me voh a rora manuh pa pap ruen vöh nee to poka' ne sih a Jödën. A te' pamëh nën to sosoe suk voh nom to pupui non a napan pa ruen, ka napan nönö kov e ne manuh pe'.”

27 E Jon to piun a ma vamomhë pe', pare' soe pan, “A te' se kon en pa taeah ne Sosoenën se he' poan.”

28 Eöm koman to pënton voh em peö' to soe ka neöm pan, “Eö' to hikta te' no' pan eö' e Kristo, ahik. Eö' a te' ne Sosoenën to vavovoh ma' pan eö' se vatotoopin a hanan ne' se suk ma'.

29 A pah tövaen se keh me ta köövo, e köövo

pamëh to tavus en e köövo pe'. E vamomhë pe tövaen pamëh se sun non, pare' vaeö rakah en pa tēnan a soe pa te' tövaen. E' to te' akuk va kov e non manih pa ö no vaeö to puh non manih pa komaneo', suk eö' e vamomhë pe tövaen.

³⁰ Ka ëhnaneah tavus en a te' sunön, ka te' ëhnaneo' tavus en a si' tah pinpiun.”

A Pah Te' Ro To Tane' Ma' Pa Vöön Va Kin

³¹ “A te' to tane' ma' pa vöön va kin to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus. Ka te' to te' non manih po oeh vëh, e' to vavaato suk ro non a ma tah va po oeh. Ivëhkëk, a te' to tane' ma' pa vöön va kin e' to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus va po oeh vëh.

³² E' to vavatvus non a tah ne' to ep, pare' tēnan voh, manih pe Tamaneah. Ivëhkëk, manih pea no a hikta pah te' to pēnton, pare' kon a tah ne Sosoenën to sosoe non.

³³ Eteh to kon a soe pe Sosoenën, pare' öt vakis ko vaman a soe pamëh, e' to vataare en pan, ‘E Sosoenën e' a sosoe man.’

³⁴ A te' vëh ne Sosoenën to vanö ma' ivëh e Ieesu', e' to vavatvus non a soe pe', suk ataeah, e Sosoenën to he' avoes voh en pe' pa Tuvuh Vasio'.

³⁵ E Tamön to iu rakah non e Koa' pe', pare' he' poan a tasun to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus.

³⁶ O te' varih to vaman ne e Koa' pe Sosoenën, ee to kon ee po to'to' tamoaan. Ivëhkëk, o te' varih to hikta vaman ne a soe pe Koa' pe Sosoenën, ee to hikta antoen ne a kon o to'to' tamoaan. Ahik, e Sosoenën se veo en pee manuh po sura' ësës tamoaan.”

4

E Ieesu' To Vavaato Me Non A Köövo Va Samëria'

¹⁻³ O Parësi' to pënton ee pan e Ieesu' to pupui a nap peo, ka nap peo poë varih tavus ee o vamomhë pe'. Kee peo oah ee pa ma te' vamomhë pe Jon. Ivëhkëk, e' to hikta te' non pan e Ieesu' ivëh to pupui non a napan, ahik, o vamomhë koman pe' ivarih to pupui ne pa napan pa ruen. Ke Ieesu' nat po' en po Parësi' to pënton ee pa nap peo rakah to tavus ee o vamomhë pe'. Ivëh, ne' to këh suk a muhin va Jiutia', pare' hah en pa muhin va Galili'.

⁴ Ivëhkëk, a hanan ne' to suk to koe ke non manih pa muhin va Samëria'.

⁵ Manih pa koman a muhin va Samëria' ne Ieesu' to nö, pare' vos en manih pa vöön nee to poka' ne Sikar. A vöön pamëh to te' vatët non po oeh ne Jekop to he' voh e sunai'eah Jeosëp.

⁶ A tah to matan va non manih pa 12 kirök pa topnin potan ne Ieesu' to me nönö nö, pare' pak ko iho' en pa sinten a kove' ruen pamëh. Ka kove' ruen pamëh e' a kove' ruen ne Jekop to een voh.

⁷ E Ieesu' te' non nën, ka köövo va Samëria' nö en ma' pa isu a ruen manih pa kove' ruen pamëh. Ke Ieesu' soe ke poan pan, "Eö' to manoe, he' a neo' ah ta ruen kö' kaak."

⁸ A tah pamëh to tavus pa ö no ma vamomhë pe' to nö vöön pa vavoen taëen.

⁹ E köövo va Samëria' to soe ke Ieesu' pan, "Eën to vatoksean a neo' pa ö nën to hin a neo' a ruen to kaak. Suk eën a to Jiu' ke eö' a köövo va Samëria'." E köövo to soe suk vamanih, a napan va Israël to hikta vamomhë me ne sih a napan va Samëria'.

¹⁰ Ke Ieesu' piun a soe pe köövo va Samëria', pare' soe pan, “Eën nat e nom po he' pe Sosenën ëh? Eën nat me e nom pa te' vëh to hinhin ruen a nom oah to kaak, ha? Eën se hin eah a ruen ke' he' en pën pa ruen va po to'to' tamoan.”

¹¹ Ke köövo soe ke Ieesu' pan, “Eën se kon tane' ma' a ruen va po to'to' tamoan nih? A kove' ruen vëh to parin a ruruvun, kën hikta te' me nom ta tah nën se kan tane' na a ruen manuh pa koman a kove' ruen pamëh.

¹² A tasun pën apuh oah kës e non pa te' tasun pe sipuura Jekop? E Jekop to he' voh en pemöm pa kove' ruen vëh. A kove' ruen vëh nee to kakaak voh ne me ro pus koa' pe', me ra ma tah mamakën pee.”

¹³ Ke Ieesu' piun a soe pe köövo pamëh, pare' soe pan, “A napan kurus to kakaak tane' ne sih manih pa kove' ruen va'ih, ee se hahara' avoe' e ne po manoe.

¹⁴ Ivëhkëk, ta pah te' se keh kaak a ruen vëh nö' se he' eah, e' to hikta onöt non a hara' hah o manoe. Ka ruen vëh nö' se he' eah, e' se tavus en a ruen to vuvu non manih pa komaneah. Ka ruen pamëh se puh tamoan e non manih pa komaneah, ko he' e non pe' po to'to' tamoan.”

¹⁵ Ke köövo pamëh soe ke Ieesu' pan, “Sunön, he' a neo' ah a ruen pamëh, kö' kakaak no' ko hikta se hara' hah no' o manoe, me eö' hikta se nönö vatëh no' ma' pa isisu ruen manih.”

¹⁶ Ke Ieesu' soe ke köövo pamëh pan, “Vos ah vöön parën va oe ma' e voe manot pën köm nö ma' manih pom.”

17 Ke köövo soe ke Ieesu' pan, “Eö' to hikta te' me no' ta voe.”

Ke Ieesu' soe ke poan pan, “A soe pën a man, pö nën to soe ka neo' pan eën to hikta te' me nom ta voe.

18 A soe pën to te' man e non, suk ataeah, moaan voh nën to me voh nom a tönim voe. Ka te' voe vëh nën to te' me nom kuru, e' to hikta te' non pan e' e voe vamaman pën.”

19 Ke köövo soe pan, “Sunön, kuru eö' to nat eo' pën a te' vanënën soe.

20 A kën sipunmöm to tötönun ne sih pa tope vëh, ko vasunön ne e Sosenën. Ivëhkëk, eöm varih a napan va Israël to sosoe nem sih pan, a ö tötönun pea ivöh Jerusalëm pa vasunön e Sosenën.”

21 Ke Ieesu' soe ke köövo pamëh pan, “Köövo, vaman a neo' ah. E' to te' non o pöh poen se tavus amot ma' ne eöm hikta antoen nem a tönun pa tope vëh, paröm vasunön e Tamön. Eöm me to hikta antoen nem a nö manuh Jerusalëm pa vasunön eah nën”.

22 Ke eom varih a napan va Samëria', eöm to vasunön nem a te' ne eöm to hikta nat vavih nem eah. Kemöm varih a napan va Israël, emöm to nat e nem peteh nemöm to vasunön nem eah sih. Suk ataeah, emöm a napan va Israël, emöm to onöt e nem pa vamaaka ke ra napan a ö ne Sosenën se kon tane' hah raoe manih pa taate' hat.

23 Ivëhkëk, kuru no o poen to tavus vahik en. Ka napan varih to kehkeh vasunön ne e Tamön, ee se te' rakah me ne o kikis pa Tuvuh Vasio', ko vasunön ne poë, pare vavatet ne a soe pe'. E Tamön to taum en pa pap te' to te' va ne nën se vasunön ne poë.

24 E Sosoenën a Tuvuh, ko te' varih to vasunön ne eah, ee se vasunön rakah eah manih po kikis pa Tuvuh Vasio', suk ataeah, e' e Sosoenën vaman."

25 Ke köövo soe en pan, "Eö' to nat e no' pa te' vëh na to popoka' no eah e Mesaëa', e' e Kristo, e' to nö voh ma' ne Sosoenën to vanö ma' poan. Ka te' pamëh se vavaasis a ra pa ma moeh tah."

26 Ke Ieesu' piun a soe pe köövo ko soe pan, "Eö' akuk kuru ivëh e Kristo, a te' ne Sosoenën to vanö voh ma' to vavaato me e no' pën"

27 A ma vamomhë pe' to tane' hah ma' vöön, ko toksean rakah ee pö nee to ep in e Ieesu' to vavaato me non e köövo pamëh. Ivëhkëk, ahikta paeh va pee to hi va in e Ieesu' manih pan, "Eën iu nom ataeah?", ke', "Eën vavaato suk me nom e köövo vëh ataeah?"

28 Ivëh, ke köövo pamëh këh en pa nöh isisu ruen pe' to pet non pa kove' ruen, pare' vos en vöön ko soe ke ra napan pan,

29 "Nö kurus ma' öm paröm ep pa te' vëh to vatët vahik rakah en peö' pa ma tah nö' to nonok voh no' sih. E' pö' e Kristo a te' vëh ne Sosoenën to soe voh pan e' se vanö ma' poan, ha?"

30 Ka napan tēnan vakomanih, pare këh ee pa vöön pamëh ko nö ee pa ep e Ieesu'.

31 Manih pa poen pamëh no a ma vamomhë pe' to soe ke poë pan, "Tövavaasis, eën voh ah."

32 Ivëhkëk, e Ieesu' to piun rapoë, pare' soe en, "Eö' to te' me e no' pa taëën nö' se eën, nöm to hikta nat nem."

³³ Ivëh, ka ma vamomhë pe' vaiihi koman e ne pan, “E' to te' pö' non ta te' to te' ke vu ma' poan ta ma taëën?”

³⁴ Ke Ieesu' soe ke raoe pan, “A taëën peö' ivëh pan, eö' se nok voh a kiu pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo', ke' hik vavih voh.

³⁵ Eöm koman to sosoe nem sih pan, ‘A taana' sivö to me' avoe' e ne pa tavus ma', ko poen oes a voa' tavus en.’ Eö' to soe vaman rakah keo' peöm pan, kuru a voa' to vamatop ee pa oes, ivëh, köm se iniinan vavih voh manih pa koman a rak.*

³⁶ A ma te' varih to kiu ne pa oes a voa' ee se kon ee po voen pee. Ko voen pa ma te' poë varih, iva'ih, ee se rëh o kokoman pa napan, kee kon ee po to'to' tamoan. Ivëh, ka te' vëh to nep a voa' me a te' vëh to oes, ee pon se vaeö rakah.

³⁷ A soe va'ih a man, ‘A pah te' to nep a rak, ka meh te' ivëh to oes.’

³⁸ Eö' to vanö a neöm pa oes a voa' varih po tökiu vëh nöm to hikta kiu voh.† O upöm te' to vamatop momoan a ma kupu pa napan, köm suk ma' ko vamaaka a napan poë varih a hanan va pa kon o to'to' tamoan.”

³⁹ A nap peo va pa vöön va Samëria' to tēnan a soe pe köövo, pare vaman rakah ee pa soe pe Ieesu'. Suk e köövo to soe ke ra napan a ö ne Ieesu' to

* **4:35:** E Ieesu' to ep a napan va Sikar to nö ma' pa ep poë. Ivëh, ne' to vatvus suk a soe vapipino' manih pa voa' to vamatop ee pa oes. A voa' to vamatop ee to vëknom non a ma kupu pa napan to vamatop ee pa vatet a soe pe Ieesu'. † **4:38:** A soe vëh to vamaaka ma' a ma te' vanënën soe vamoan voh, me a ma vamomhë pe Ieesu'. A ma te' vanënën soe ivarih to nep voh a voa' manih po tökiu, ka ma vamomhë pe Ieesu', ee o te' to oes a voa' varih po tökiu.

vavatët vahik en pe' pa ma taate' ne' to nonok voh non.

⁴⁰ O poen no a napan va Samëria' to nö ma' manih pe Ieesu', ee to hi poë pan, e' se te' va'peh me voh raoe pa ma si' poen, ke Ieesu' te' me en pee po pöök poen nën.

⁴¹ A nap peo rakah to pënton a soe pe Ieesu', pare vaman poë.

⁴² Ee to soe ke köövo pan, “Vamomoaan nemöm to pënton a soe pën, pamöm vaman em pe Ieesu'. Ivëhkëk, varu' vakomanih nemöm to vaman suk emöm koman to pënton em pe'. Pamöm nat em pe' a te' se kon këh a napan va po oeh vëh pa hat.”

E Ieesu' To Vato' Hah E Koa' Oete' Pa Te' Kikiu Pa Te' Sunön

⁴³ O pöök poen to oah ee, ke Ieesu' këh en pa muhin va Samëria', pare' nö en manuh pa muhin va Galili'.

⁴⁴ Manih pa koman a muhin va Galili' ne Ieesu' to soe voh pan, “A te' vanënën soe to nö, ka tavöön koman pe' he' tonun ee pe', pare hikta ta ne poë.”

⁴⁵ O poen ne' to tavus hah manuh pa muhin va Galili', ka napan va pa muhin pamëh vaeö suntan rakah ee pe'. Ee to vaeö suk ne poë pa ö nee to ep voh a ma tah vatoksean ne' to nonok voh non manuh Jerusalëm po poen apuh va po Pasova'.

⁴⁶ E Ieesu' to vos en manuh pa vöön va Kena' a vöön pamëh to te' non koman a muhin va Galili'. A vöön pamëh ne' to rih voh a ruen ke' tavus en o voaën, ka pah te' susun pa te' sunön to te' non pa vöön va Kapaneam ne sunai'eah to hara' suntan a hiva'.

47 A te' susun pamëh to pënton a soe to soe non pan e Ieesu' to tane' ma' pa muhin va Jiutia', pare' nönö non ma' manih Galili'. E' to nö manuh pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, e' se nö ma' Kapaneam ko vato' hah e sunai'eah. Suk ataeah, a si' ö hat ke' mët en.

48 Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Eöm varih se keh hikta ep in ta tah vatoksean me to vëknöm, eöm to hikta onöt nem a vaman.”

49 Ka te' susun pa te' sunön soe va in e Ieesu' manih pan, “Sunön, vëvëhö' mah, a si' ö hat ke koa' peö' mët en.”

50 Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Hah na, e sumui'ah se to' hah en.”

Ka te' susun pa te' sunön vaman en pa soe pe Ieesu', pare' hah en manuh pa vöön pe'.

51 A te' susun pa te' sunön to te' avoe' e non hanan ka ma pah te' kikiu pe' nö ma', pare akeh poë manih hanan, pare soe ke poë pan, “E koa' pën to to' hah en.”

52 Ka te' susun pa te' sunön hi a ma te' kikiu pe' pan, “A potan te' rakah non nih ke koa' peö' vih hah?”

Kee piun ko soe pan, “Nopoen pa 1 kirök no a kamis pasun to hik këh poan.”

53 Ke tamaneah nat hah en pa tëëm totoopin rakah pamëh ne Ieesu' to soe ke poan pan, “E sumui'ah se to' hah en.” Ivëh, ka te' susun pa te' sunön me ra napan kurus varih to te' ne koman iuun, ee kurus to vaman ee pe Ieesu'.

54 Iva'ih a vapöök tah vatoksean ne' to nok manih pa ö ne' to këh ma' a muhin va Jiutia', pare' te' non manih pa muhin va Galili'.

5

E Ieesu' To Vato' Hah A Pah Te' Manih Pa Kove' Ruen Va Bëtsaëta'

¹ Vasuksuk ne Ieesu' to vato' vahik en pe koa' pa te' susun pa te' sunön, pare' nö en manuh Jerusalëm. E' o poen apuh pa napan va Israël ipamëh nee se nö pa hin.

² Manih pa koman a vöön va Jerusalëm e' to te' non a kove' ruen nee to poka' ne a Bëtsaëta' po to va Hibru. A kove' ruen pamëh to te' vatët non po hopa' nee to poka' ne pan o Hopa' po Sipsip. A tönim këk vös to eok tataavi ne a kove' ruen pamëh.

³⁻⁴ Manih koman a ma këk vös poë varih no a napan to hara' ne a ma vu mët to koroh ne sih. O te' poë varih no a ma moeere to mëtmët, me ro te' kekeho', me ro te' o tëtënkun.*

⁵ A pah te' to koroh non koman a këk vös pamëh, to hara' voh non a mët po 38 kirismas.

⁶ Ke Ieesu' ep in a te' pamëh to koroh non, pare' nat en pe' to hara' moaan rakah voh en pa mët pamëh. Ivëh, ke' hi en pe' pan, “Eën iu vih hah nom, ha?”

⁷ Ka te' vëh to hara' tamoaan non sih a mët, piun poan pare' soe pan, “A, Topoan, eö' to iu vih hah e no'. Ivëhkëk, ahikta meh te' se va'aus a neo' kö' nö manuh pa kove' ruen pa ö no a ruen se riu. Eö' se kehkeh nö no' ruen, ivëhkëk, o upöm to vovoh këh

* **5:3-4:** O upöm te' nat va po Baëbel to koman ne pan a ma meh ö soe va pa ves vëh to soe va non manih pan, “Ee to anoeh ne a ruen pamëh se riu, no ankerö' pe Sunön se kunah koman naman, pare riu ma' a ruen. Ka tëëm no a ruen to riu, ka te' teh to vovoh kunah momoaan koman naman, e' kuru a te' pamëh se to' hah. E' se te' ro me non po vu mët taeoh, e' se vih hah en.”

ee peö', pare vu' momoan ee na pa kove' ruen ko to' hah ee."

⁸ Ke Ieesu' soe ke po' poan pan, "Sun ah, parën kon o pan pën, parën nö eom vöön."

⁹ Ka varu' rakah vakomanih no a te' pamëh to vih hah en, pare' sun, ko kon o pan pe', ko nö en.

O poen pamëh, e' o Poen Apaapo.

¹⁰ Ivëh, ka nap susunön po Jiu' ep a te' vëh to hara' vö'pë voh a mët to vih hah en, pare soe ke poë pan, "O Poen Apaapo pea a napan va Israël ivëh kuru, e' to kök e non pa taate' pea, pa ö nën to te'te' nö nom o pan pën."

¹¹ Ka te' vëh to to' hah soe ken pee pan, "Ivëhkëk, a te' vëh to vato' a neo' to ta' en peö' pan eö' se kon o pan peö' parö' nö eo' vöön."

¹² Ka napan hi hah ee pe' pan, "Eteh rakah ipamëh to ta' a oah a kon o pan pën ko nö vöön?"

¹³ Ka te' pamëh to hikta piun raoe suk e Ieesu' to këh en pa ö vëh ne' to te' vu non, pare' nö en. Ivëh, ka te' vëh ne Ieesu' to vato' hah poan to hikta nat non peteh vëh to vato' hah poan, suk ataeah a napan to parin a peo to te' ne nën.

¹⁴ Po vasuksuk ne Ieesu' to taum hah en pa te' pamëh koman a Iuun Hinhin Apuh, pare' soe ke poan pan, "Eën to to' hah voh eom, eën se koe po' a nok vatëh hah a ma taate' hat. Eën tome' taum amot ta te' hat to apuh oah e non pa te' hat oah e non pa te' hat va'ih."

¹⁵ Ka te' pamëh këh en pe Ieesu', pare' nö ko taum en pa nap susunön po Jiu', pare' soe ke raoe pan, "A te' vëh to vato' hah voh a neo', e' e Ieesu'."

¹⁶ Ivëh, ka nap susunön po Jiu' taneo ee pa nok vavahat e Ieesu' manih pa ma soe pee, suk e Ieesu'

to nonok e non pa ma taate' to kök e ne pa taate' va po Poen Apaapo pee.

17 Ivëhkëk, e Ieesu' to piun a soe pee, pare' soe pan, “E Tamön to hikta vavanot non sih e' to kikiu va kov e non sih manih. Eö' me to kikiu va kov e no' manih.”

18 A nap susunön po Jiu' to pënton a soe va'ih, pare vaiu vëhva' rakah këh ee pa ta hanan nee se ip vamët koe e Ieesu'. Suk ataeah, e' to hikta kök varoe a taate' va po Poen Apaapo. Ahik. E' to soe pet en pan e Sosenën e' e tamaneah. Ka soe va'ih to te' va non manih pan, a tasun pe' to vatoe me e non pa te' tasun pe Sosenën.

19 Ke Ieesu' sunpip rakah ea pa ma soe varih, pare' soe pan, “Eö' se soe vaman rakah keo' peöm, eö' e Koa' Te' Pe Sosenën to hikta onöt no' a nok ta kiu po kokoman koman peö'. Ahik, eö' to nonok no' sih a ma kiu ne eö' to ep no' ne Tamaneo' to nonok non sih. A tah ne Taman to nonok non, ne eö' e Koa' to ep suk parö' nok suk.

20 E Tamön to iu rakah non sih a neo' e Koa' pe', pare' vataare en peö' pa ma tah ne eö' se nonok no'. Ivëh, ke Tamön vataare en peö' pa ma meh kiu to te' apa'puh oah e ne pa ma te' kiu varih ne eö' e Koa' to nonok no'. Ka ma kiu poë varih nöm se ep paröm toksean rakah em.

21 E Tamön to kunkuin hah non sih a nap mët pare' he' en pee po to'to'. Ka tah pamëh to vatoe akuk va kov e non manih peö' e Koa' to se he' en po to'to' tamooan manih po te' varih ne eö' to iu no'.

22 E Tamön to hikta onöt non a vaho' ta pah te' manih po vahutët. Ahik, a ma kiu kurus varih pa

pëpënton vahutët, ne' to he' vahik voh en peö' e Koa' pe'.

²³ Ivëh, ka napan kurus rakah se kë a ëhnaneo' e Koa' pamëh, vamanih pa ö nee to kë va voh in a ëhnan e Tamön. Etereh to hikta kë ne sih a ëhnaneo' e Koa', ee to hikta kë me ne a ëhnan e Tamön vëh to vanö voh a ma' neo'.

²⁴ Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, etereh to tēnan a soe peö', pare vaman e Sosoenën vëh to vanö a ma' neo', kö' nö ma', ee se kon ee po to'to' tamoaan. Ka napan poë varih to hikta onöt ne a te' manih po vahutët. Ee to këh ee ma' pa mët pare kon ee po to'to' tamoaan.

²⁵ Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, kuru no o poen to tavus vahik en, ka napan varih to te' va ne manih pa nap mët, ee se tēnan ee pa soe peö' e Koa' pe Sosoenën. Ko te' varih to tēnan a soe pamëh pare vatet, ee se kon ee po to'to' tamoaan.

²⁶ O to'to' tamoaan pamëh to tane' ma' manuh pe Tamön, e Tamön koman to he' en peö' e Koa' pa tasun pamëh, ke eö' e Koa' pamëh to te' me e no' po to'to' tamoaan.

²⁷ E Koa' pamëh, eö' e E Koa' Te' Pa Napan Kurus, ivëh, ke Sosoenën he' en peö' pa tasun marën a kiiki a napan manih po vahutët.

²⁸ Eöm se koe a koman vörep in a soe va'ih nö' to sosoe ka no' neöm. O poen se tavus ma' no a napan kurus varih to pee ne po vapeepe se tēnan a to peö' e Koa',

²⁹ pare këh tavus ee ma' pa ma vapeepe. Ko te' varih to nonok ne sih a ma taate' vih, ee se kon ee po to'to' tamoaan. Ko te' varih to nonok ne sih a ma taate' hat, ee se sun ee po vahutët, pare nö ee

manuh po sura' ësës tamoaan.”

E Ieesu' E Koa' Pe Sosenën

³⁰ E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan “Eö' to hikta onöt no' a nok ta pah tah po kokoman koman peö' peheo'. Ahik, eö' to vavatet no' a soe nö' to kon tane' manuh pe Sosenën, parö' kiiki no' a ma taate' pa napan. Ka vaho' a napan manih po vahutët, e' a totoopin. E Sosenën to soe vaonöt ka neo', kö' kiiki no a ma taate' pa napan. Ivëh, ka taate' kiiki peö' to totoopin e non manih po iu pe Sosenën. Suk ataeah, eö' to hikta suksuk no' o iu koman peö'. Ahik, eö' to suksuk ro no' o iu pe Sosenën vëh to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'.

³¹ E' se keh te' non pan eö' varoe to sosoe tavus no' a ma kiu me a ma taate' nö' to nonok no', a napan kurus to hikta onöt ne a vaman a ma soe nö' to vavatvus no'.

³² Ivëhkëk, e' to te' non a meh te', ivëh, e Sosenën to vavatvus non a soe va pa ma kiu me a ma taate' peö'. Kö' nat e no' pa ma soe ne' to vavatvus non, ee a ma soe a man rakah.

³³ O poen nöm to vanö a ma pah te', kee nö ee manuh pe Jon, pan e' se soe ke raoe ta soe to soe suk a no neo' e Koa' pe Sosenën, ka soe pamëh, e' a soe man.

³⁴ Ivëhkëk, eö' to hikta koman no' ataeah no a napan to koman suk va ne manih peö'. Ivëh, kö' iu no' a ö nöm se koman hah a soe ne Jon to sosoe suk voh non a kiu me a taate' peö'. Eöm se keh öt vakis nem a soe pamëh, e Sosenën se kon hah en peöm.

³⁵ E Jon to te' vavoh non manih po ram to tëtëkrea non, pare' he' non a napan o maaka, ka si' poen

kökööt akuk rakah nöm to hara' o vaeö, suk o maaka ne' to he' a neöm.

³⁶ Oman e Jon to vavatvus non a soe to soe suk a non neo', eö' eteh. Ivëhkëk, e' to te' non a pah tah to vih oah non a soe pe Jon to vataare non eö' eteh. E' a kiu pamëh ne Tamön to he' a neo', sö' nok, parö' vahik. Ka ma kiu varih nö' to nonok no', to vataare vavih rakah e ne pa napan, pa ö ne Tamön to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.

³⁷⁻³⁸ E Tamön to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh. Ke e' koman ivëh to soe tavus voh ka neo' manih pa napan. Ivëh, no a soe pe Tamön to hikta te' suk non manih pa ma kokoman peöm. Eöm to hikta iu pënton nem a soe pe Tamön pa ma tenëneöm, paröm hikta iu ep nem a ma kiu nö' to nonok no' pa ma matëëneöm. Suk ataeah, eöm to hikta vaman nem a soe me a kiu peö' a te' vëh ne Tamön to vanö voh ma'.

³⁹ Eöm koman kës nem pan, a soe vëh to pet non manih po Puk pe Sosenën to onöt e non pa he' a neöm o to'to' tamoan? A ma tamoan nöm to ëhëh nem a soe to kiun non po Puk pe Sosenën, paröm kiiki em pa ma soe to kiun ne po komön o Puk pamëh. A ma soe to kiun ne po Puk pamëh to te' suk e ne peö'.

⁴⁰ Ivëhkëk, eöm to rës e nem pa nö ma' manih peö' pa kon o to'to' tamoan.

⁴¹ Eö' to sosoe no' a soe va'ih, parö' hikta koman no' a ö no a napan se kë ne a ëhnaneo'.

⁴² Ahik, eö' to nat e no' peöm to hikta te' me nem o iu pe Sosenën.

⁴³ Eö' to tane' voh ma' manuh pe Tamön, parö' vavatvus no' a soe manih peöm, köm hikta kokon

ro nem a soe peö'. Ivëhkëk, ta pah te' se keh nö ma' pa ëhnan komaneah, eöm se tēnan em pa soe pe', paröm vaman em pe'.

⁴⁴ A pap te' to te' va ne manih peöm to hikta onöt ne a vaman a neo'. Ahik rakah! Suk ataeah, eöm to koman varoe nem a kon o ëhnan apuh manih pa topnineöm. Ivëh, nöm to hikta iu kon suk nem o ëhnan apuh vëh ne Sosenën a paeh ro to he'he' non sih.

⁴⁵ Eöm se nat nem koman nem pan, eö' ivëh se sun manih pa matan e Tamön, parö' kiiki a ma taate' peöm, parö' soe pan eöm o hat. Ahik, a te' vëh se soe pan eöm o te' hat ivëh e Mosës. Ke e' a te' pamëh nöm to koman voh nem pan e' se va'aus a neöm.

⁴⁶ Eöm se keh vaman rakah nem a ma soe pe Mosës, a, eöm to vaman me e nem pa te' soe peö'. Suk ataeah, e Mosës ivëh to kiun suk voh a neo' manih po Puk pe Sosenën.

⁴⁷ Ivëhkëk, eö' to nat eo' peöm to hikta onöt rakah nem a vaman a ma soe pe Mosës, ke' ep va e non manih peöm to hikta onöt me nem a vaman a ma te' soe peö'.

6

E Ieesu' To Makën A 5,000 Te'

Matiu 14:13-21, me Mak 6:30-44, me Luk 9:10-17

¹ E Ieesu' to vaato vahik me en pa napan, pare' pahan en pa tonon va Galili'. A tonon pamëh no a napan to poka' ne sih a meh ëhnaneah pan, a Taëberius.

² A nap peo rakah to vatet e Ieesu', suk ataeah, ee to ep in a ma tah vatoksean ne' to nonok non pa vavato' hah o te' varih to hara' ne a ma vu mët.

³ E Ieesu' to ëp en pa si' ö tope, ko iho' va'peh me e non pa ma vamomhë pe' nën.

⁴ Ka si' ö hat ka Taëën Apuh po Jiu' nee to poka' ne o Pasova' tavus en.

⁵ Ke Ieesu' vatatarih vah ko non, pare' ep in a nap peo rakah to nö ma' manih pe', pare' hi en pe Filip pan, “Ea se voen ma' ta ma taëën nih, para makën a napan varih?”

⁶ E Ieesu' to sosoe va non manih, suk e' to pupunö' non o vaman pe Filip. Suk ataeah, e' koman to nat e non pataeah ne' se he' a napan kee ëën.

⁷ Ke Filip piun a hi pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, “Ea se keh voen a taëën pa moni' to antoen non o 200 voa' moni', a taëën pamëh hikta se antoen non a vamahun a napan varih. Suk ataeah, a napan to parin a peo vörep. Ee se kës kon ro ta ma si' pah ö.”

⁸ Ivëhkëk, a paeh a vamomhë koman pe Ieesu', ivëh e Ëndru', e kea pe Saëmon Pita' to soe ke Ieesu' pan,

⁹ “E' to te' non a pah koa' to te' non manih to te' me non o tönim mu' me a poa iian. Ivëhkëk, a napan to te' ne manih to parin a peo. A ma si' iian varih me ro tönim mu' varih se po' va'aus vah va in a nap peo varih nih?”

¹⁰ Ke Ieesu' soe ke ra ma vamomhë pe' pan, “Soe ke ra napan, kee iho'.” A ö no a napan se iho' to parin a kakaras vörep. Ka napan to peo onöt ne a

5,000 te' oete' to te' ne nën, ee to hikta ëh va'peh o köövo me ro koa'.

¹¹ Ke Ieesu' kon a ma mu', pare' soe vavihvih ke na e Sosenën, ko he' a ma vamomhë pe', kee ki vakëkëh ke pa napan to iho' ne nën. E Ieesu' to nok pet va en nën manih pa poa iian. A napan kurus to ëën a ma mu' me ra ma iian ko mahun rakah ee.

¹² A napan to ëën ko mahun vahik ee, ke Ieesu' soe ke ra ma vamomhë pe' pan, “Ununun öm a ma ö taëën varih no a napan to ëën këh, ee tome' hat akuk.”

¹³ Ivëh, ka ma vamomhë pe' ununun ee ma' pa ma ö taëën no a napan to mahun këh. Pare vapuh hah o havun kove me ro pöök pa ma ö taëën no a napan to mahun këh.

¹⁴ A napan to ep in a tah vatoksean ne Ieesu' to nok, pare taneo ee pa soe pan, “O pöh man rakah, a te' pö' kovëh, e' a te' vanënën soe ne Sosenën to soe voh pan, e' se vanö ma' manih po oeh vëh.”

¹⁵ E Ieesu' to nat en pa napan to nok ee po kokoman va pa ö nee se öt poë ko vate'te' poë, ke' tavus en a te' Sunön pee. Ivëh, ke' këh en pa ö ne' to te'te' non, pare' ëp en tope pehen.

*E Ieesu' To Tet A Tonon
Matu 14:22-23, me Mak 6:45-52*

¹⁶ Pa matanpoen po poen avoe' pamëh no a ma vamomhë pe' to nö, pare anoeh e ne ma' pe' manuh sinten a tonon.

¹⁷ A muhin to poen en e Ieesu' he me' avoe' e non pa tavus ma' manih pa ma vamomhë pe'. O vamomhë to peah ee po parö', pare pahan ee pa tonon va Galili'. Ee to kehkeh nö ne Kapaneam.

¹⁸ A tonon to sup, suk a tuvuh to pah ip suntan rakah en ma'.

¹⁹ Ee to hoa' o parö', ko te' varo va e ne ma' manuh pa tönim, ke', a tönim me a paeh kiromita', pare ep na e Ieesu' to tet ma' a tonon. Ee to ep na poë to tet ma' a tonon, pare pah naöp suntan rakah ee.

²⁰ Ivëhkëk, e Ieesu' to soe ken pee pan, “Koe öm a naöp, eö' akuk kuru.”

²¹ Kee pah vaeö suntan po' ee pa ep poë manih po parö'. Ka varu' vakomanih no parö' to tavus en pa ö nee to nönö ne.

A Napan To Vavaiu Ne e Ieesu' Koman A Iuun Hinhin Sone'

²² A muhin to takah en po meoh poen a napan he sun avoe' e ne sinten tonon va Galili'. Ee to nat e ne pan, nopoen no pöh parö' ro to te' non nën. E Ieesu' to hikta tok va'peh me ra ma vamomhë pe' po parö' pamëh. A ma vamomhë varoe to tok po parö', pare pahan ee pa tonon.

²³ Ivëhkëk, a ma parö' to tane' ma' pa vöön va Taëberius to koe vatët ke ma' manih pa ö muhin vëh ne Ieesu' to makën voh a napan pa taëën ne' to soe vavihvih ke voh na e Sosenën.

²⁴ Ivëh, ka napan ep vahik ee pe Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to hikta te' ne nën. Ee to tok ee pa ma parö' poë varih, pare vatet pahan ee pee manuh pa pap tonon vöh, ko vos ee pa vöön nee to poka' ne a Kapaneam, pan ee se ep in e Ieesu' nën me ra ma vamomhë pe'.

E Ieesu' To Te' Va Non Manih Pa Taëën Va Pa Vöön Va Kin

25 A napan to taum poë manuh pa pap tonon vöh, pare hi poë pan, “Tövavaasis, eën nö vah va ma' nih, parën tavus ma' manih?”

26 Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, eöm to hikta vaiu a ma' neo', suk a ma tah vatoksean varih nö' to nok voh. Ahik, eöm to vaiu a ma' neo', suk eöm to eën voh a taëen nö' to he' a neöm, köm eën ko mahun.

27 Eöm se nat nem kikiu suk varoe nem a taëen vöh se koa en, pare' hikta onöt non a he' a neöm o to'to' tamoan. Ahik, eöm se kiu suk varoe o vu taëen vöh se he' o to'to' tamoan manih pa napan. Ke' o vu taëen pamëh ne eö' e Koa' Te' Pa Napan Kurus se he' a neöm. Ke Tamön vöh, e Sosoenën, to he' voh en peö' pa tasun va pa nok va nën.”

28 Ka napan hi po' ee pe Ieesu' pan, “Ataeah po' to vih non na se nok, para nok a kiu ne Sosoenën to iu non?”

29 Ke Ieesu' piun, pare' soe pan, “Iva'ih a kiu ne Sosoenën to iu non a ö nöm se nok, eöm se vaman a neo' a te' ne Sosoenën to vanö voh ma'.”

30 Kee hi hah ee pe Ieesu' pan, “O vu vëknöm taeah nën se nok to vataare a no möm, kemöm vaman po' a ma tah nën to nonok nom?”

31 A kën sipuura to eën voh o mana' manih pa moeh upin vamanih pa ö no o Puk pe Sosoenën to soe va non,

‘E' to he' voh a napan a taëen va pa vöön va kin, kee eën ee.’ ”

Sng 78:24

32 Ivëhkëk, e Ieesu' to soe ke raoe pan, “Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, e' to hikta te' non pan e Mosës ivëh to he' voh a napan pa taëen va pa vöön va kin. Ahik, E Tamön vöh pa vöön va kin to he'

voh a neöm a taëën pamëh. E' se he'he' avoe' e non peöm pa taëën man.

³³ A taëën man pe Sosenën ivëh, a te' vëh to kunah tane' voh ma' manuh pa vöön va kin, pare' he' o to'to' pe' manih po oeh vëh.”

³⁴ Kee piun a soe pe Ieesu', pare soe pan, “Topoan, taneo non kuru nën se he'he' tamoaan va kov e nom pemöm manih pa taëën pamëh.”

³⁵ Ke Ieesu' piun raoe pare' soe pan, “Eö' koman a taëën va po to'to' tamoaan. Eteh se keh nö ma' peö', ko vaman a non neo', pare' vavatet rakah non a soe peö', e' se kon en po to'to' tamoaan, pare' hikta se hara' hah non o maë me o manoe.*

³⁶ Eö' to soe moaan ke voh eo' peöm, eöm to ep voh em peö' a taëën to tane' ma' pa vöön va kin, ivëhkëk, eöm to hikta iu vaman a nem neo'.

³⁷ A napan kurus rakah varih ne Tamön to he' vahik voh en pee peö', kee nö ee ma' manih peö'. A te' to nö ma' peö', eö' to hikta antoen no' a veo eah. Ahik, eö' se öt eo' pe'.

³⁸ Suk ataeah, eö' to tane' voh ma' manuh pa vöön va kin, parö' hikta onöt no' a suk o iu koman peö'. Eö' to tane' voh ma' pa vöön va kin marën a suk o iu pa te' vëh to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'.

³⁹ Ko iu pa te' vëh to vanö a ma' neo', kö' kunah tane' ma' pa vöön va kin to te' va non manih, eö' to hikta se varakah no' ta pah te' va pa napan varih

* **6:35:** E Ieesu' to he' a soe vapipino' vëh. Ka pusun in a soe vapipino' pamëh to te' va non manih. Eteh to vaman non e Ieesu', a apeneah to hikta se hara' hah non o maë me o manoe. A apeneah se vaeö tamoaan va kov e non manih pa ö ne' to vatös me non e Ieesu'.

ne' to he' voh a neo'. Eö' se kunkuin eo' pee po poen no oeh se hik. Ee se sun kurus ee po vahutët pe Sosenen.

⁴⁰ Ko iu pe Tamön to te' va non manih, a napan varih to ep voh ee peö' e Koa' pe', pare vaman a soe peö', ee to kon ee po to'to' tamooan. Ko poen no oeh se hik, eö' se kunkuin hah eo' pee, kee to'to' hah ee.”

⁴¹ O Jiu' to pënton e Ieesu' to soe pan e' a taëen va pa vööv va kin to kunah ma' manih po oeh, pare heve ov ee pe' ko vaato me ee pe'.

⁴² Pare soe ee pan, “A te' va'ih e Ieesu' e koa' pe Jeosëp, ke ea varih to nat vavih rakah e no pe tamaneah pen sinaneah. Vahvapo'nih ke' soe pan e' to tane' ma' pa vöön va kin?”

⁴³ Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, “Suk öm a soe peö', paröm koe a vakihkiuh me a neo'.

⁴⁴ E Tamön a paeh ro to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'. Ka hikta pah te' to onöt non a nö ma' manih peö' po kokoman koman pe'. Ahik, e Tamön se he' eah ö kokoman, pare' me ma' eah manih peö'. Ko poen no oeh se hik, eö' se kunkuin tane' hah eo' pe' po vapeepe, ke' kon en po to'to'.

⁴⁵ A soe to kiun non manih po Vavaasis po Te' Vanenen Soe to te' va non manih pan,

‘E Sosenen se vavaasis a napan kurus’, *Ais 54:13* kee pënton a soe pe', pare nat in poë, pare nö po' ma' manih peö'.

⁴⁶ A hikta pah te' to ep voh non pe Tamön, a te' varoe kovëh to te' me voh non poan to nö voh en ma', e' varoe kuru to nat non poan. A te' pamëh ivëh, eö'.

47 Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, eteh to te' me non o vaman, pare' vaman a no neo', e' to kon en po to'to' tamoaan.

48 Eö' koman rakah a taëen va po to'to' tamoaan.

49 A kën sipuineöm to ëen voh o mana' manuh pa moeh upin, ivëhkëk, ee to mëtmët voh ee.

50 Ivëh ka taëen vëh to kunah tane' voh ma' pa vöön va kin, etereh to ëen a taëen pamëh, ee to hikta antoen ne a mët.

51 Eö' a taëen va po to'to' tamoaan to kunah tane' voh ma' pa vöön va kin. Etereh to ëen a taëen pamëh ee to hikta onöt ne a mët, ee se kon ee po to'to' tamoaan. Ka taëen pamëh e' a sionineo' nö' se he' a napan kurus va po oeh vëh, kee kon tane' o to'to' tamoaan manih pe'."

52 Ko Jiu' pënton a soe va'ih, pare taneo ee pa vaato vasuka' me e Ieesu', pare to soe ee pan, "Vahvanih ka te' vëh se makën a ra pa sionineah?"

53 Ke Ieesu' piun rae, pare' soe pan, "Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, eöm se keh hikta ëen a sionineo' e Koa' Te Pa Napan Kurus, me eöm se keh hikta kaak o era' peö', eöm hikta onöt nem a kon o to'to' vamaman.

54 O te' varih to ëen a sionineo', pare kaak o era' peö' ee to kon ee po to'to' tamoaan. Ko poen no oeh vëh se hik, eö' se kunkuin hah eo' pee, kee kon hah ee pa ma to'to' pee.

55 A sionineo' e' a taëen vamaman, ko era' peö' e' o kaak vamaman.

56 Ko te' varih to ëen a sionineo', ko kaak o era' peö', ee to te' e ne manih peö', kö' te' e no' manih pee.

57 E Tamön to'to' tamoaan vëh e Sosenën, to

vanö voh a ma' neo' kö' te' me no' o to'to' tamoaan manih po kikis pe'. Ivëh, keteh to ëen a sionineo', e' se kon en po to'to' tamoaan manih po kikis peö'.

⁵⁸ Eö' to hikta te' va no' manih, pa taëen vëh no a kën sipuineöm to ënëen voh ne pa moeh upin. Ee to ëen voh a taëen pamëh, ivëhkëk, ee to mëtmët ee. Ke eö' va'ih, eö' a taëen to kunah tane' ma' manuh pa vöön va kin. Ketereh to ëen a taëen pamëh ee se kon ee po to'to' tamoaan.”

⁵⁹ Manih pa koman a vöön va Kapaneam ne Ieesu' to te' non nën, pare' vavaasis non a napan pa ma soe poë varih pa koman a iuun hinhin sone' po Jiu'.

⁶⁰ O vamomhë peo to pënton a soe pe Ieesu' ka ma upöm soe va ee manih pan, “O vavaasis va'ih to parin a hiva'. Eteh to onöt non a pënton a soe va'ih, ko nat vamaaka a pusuneah, pare' vatet?”

⁶¹ Ivëhkëk, e Ieesu' to nat en pa ma vamomhë pe' to vaiihi suk e ne pa soe pe'. Ivëh ne' to soe suk ke raoe pan, “O vavaasis vëh mirö' kës e non pa ma vaman peöm?”

⁶² E' se po' te' vah va non nih pa ö nöm se ep a neo' e Koa' Te' Pa Napan Kurus se peah hah manuh pa vöön ne' to tane' voh ma'?

⁶³ A Tuvuh Vasio' ivëh to he'he' non sih a napan o to'to' tamoaan. Ko sionin hikta onöt non a he' o to'to' tamoaan manih pa te'. Manih pa soe nö' to vavaasis a no' neöm, a Tuvuh Vasio' koman to vakikis non o vavaasis peö'.

⁶⁴ Ivëhkëk, a ma papaeh te' to te' nö ne manih peöm, ee to hikta vaman a ne neo'.”

Manih po poen ne Ieesu' to taneo en pa vavaasis a napan, e' to nat voh en pe retereh ivariv to hikta

vaman ne poë, me a te' vëh se vikuh in poan manih po te' varih to hat ov e ne poë.

⁶⁵ Ivëh, ne Ieesu' to soe suk va i raoe manih pan “Iva'ih a tah nö' to koman voh no', parö' soe pan, ‘Ahikta pah te' to antoen non a nö ma' manih peö', pa ö ne Tamön se keh hikta vanö ma' poan, ke' nö ma' peö'.”

⁶⁶ E Ieesu' to sosoe va ko non manih, ko upöm vamomhë peo pe' nö vakëkëh këh ee pe', pare hikta te' va'peh hah me ne poë.

⁶⁷ E Ieesu' to hi en pa havun me ra poa vamomhë pe' pan, “Eöm me kuru to kehkeh këh e nem peö' oh?”

⁶⁸ Ke Saëmon Pita' piun a soe pe', pare' soe pan, “Topoan, emöm se keh këh a oah pamöm nö ko te' va'peh me po' nem eteh? Emöm to hikta iu këh a nom oah, suk ataeah, a soe varoe ko pën ivëh to he' a no möm o to'to' tamoan.

⁶⁹ Emöm to vaman e nem pën, pamöm nat e nem pën a Te' a Vivihan to tane' voh ma' manuh pe Sosenën.”

⁷⁰ Ke Ieesu' piun a havun me ra poa vamomhë pe', pare' soe ke raoe pan, “Eö' to kon voh eo' peöm a havun me ra poa vamomhë peö', vahvapo'nih ka paeh va peöm tavus en a ora' hat?”

⁷¹ E Ieesu' to sosoe non a soe va'ih suk e sunai' e Saëmon va Iskariot vëh e Jiutas. E Jiutas e' a paeh va pa havun me ra poa vamomhë pe'. Amot ne' se vikuh en pe Ieesu' manih pa koreera napan varih to hat ov e ne poë, kee ip vamët ee pe'.

7

A Kën Kea Pe Ieesu' To Hikta Vaman Ne Poë

¹ E Ieesu' to vaasis vahik en pa napan pa soe va po to'to' tamoaan, pare' vavatvi vah kov e non pa muhin va Galili'. E' to hikta koman non a nö manuh pa muhin va Jiutia'. Suk ataeah, a ma pah te' susunön po Jiu' to kehkeh ip vamët ne poë.

² A ma poen vivihan po Jiu' to vatët ee.*

³ Ivëh, ka ma kea pe Ieesu' soe ke poë pan, “Vahvanih kën hikta këh a muhin va'ih parën nö manuh pa muhin va Jiutia' ko nok ta ma tah vatoksean nën, ka ma vamomhë pën me ra napan ep?

⁴ Ta pah te' se keh iu non, pan a napan se nat vavih poë, e' se nat non nonok vakoaan non a ma kiu pe'. Eën se keh iu nok rakah nom a ma kiu poë varih, eën se sun vateera' rakah manih pa matëëra napan kurus.”

⁵ A kën kea koman pe' to hikta vaman ne poë, ivëh, nee to soe suk vamanih.

⁶ Ke Ieesu' piun a ma soe pee pare' soe ke ra poë pan, “O poen nö' se nö manuh Jerusalëm to hikta öök avoe' non ma'. Ivëhkëk, a ma poen kurus peöm pa nö nën to tavus vahik voh ee.

⁷ A napan va po oeh vëh to hikta onöt ne a rës a neöm. Ivëhkëk, ee to rës e ne peö', suk eö' to sosoe tavus no' a ma taate' hat nee to nonok ne sih.

⁸ Ivëh, köm se nö ko tönun va'peh me a ma upöm peöm manuh Jerusalëm pa ma poen vivihan po Jiu'. Ivëhkëk, o poen nö' se nö Jerusalëm pa vakum

* **7:2:** A ma poen vivihan poë varih no a napan va Jiutia' to nö, pare koroh ne pa ma tanu pee, pare kokoman hah ne a ö no a kën sipuiire to koroh voh ne pa ma tanu manuh pa moeh upin.

me a napan pa ma poen vivihan poë varih to hikta öök avoe' non ma'."

⁹ E Ieesu' to soe vakomanih, pare' te' e non manih pa muhin va Galili'.

E Ieesu' To Sun Non Pa Matëëra Napan, Pare' Vavaasis Non Koman A Iuun Hinhin Apuh

¹⁰ O poen no a ma kën kea pe' to nö vahik ee manuh Jerusalëm pa ma poen vivihan poë varih, ke Ieesu' me to nö en. Ivëhkëk, e' to nö aven en pare' hikta iu non a ö no a napan se inan poë.

¹¹ Manih pa ma poen vivihan poë varih no a nap susunön po Jiu' to vavaiu vah kov e ne pe', ko vaiihi vah kov e ne pan, "A te' vëh e Ieesu' te' non nih?"

¹² Manih pa topniira nap peo poë varih, ee to vavisvis ke ne pa ma upöm pee, suk e Ieesu'. A ma upöm pee to sosoe ne pan, "E' a te' no a taate' pe' to parin a vih."

Ko upöm soe ee pan, "E' a te' pikpiuk to pikpiuk non sih a napan."

¹³ Ivëhkëk, a hikta paeh va pa napan poë varih to sun pa matëëra napan, pare' soe tavus o kokoman pe' manih pa napan. Suk ataeah, ee to nanaöp e ne po te' susunön po Jiu'.

¹⁴ Po topnin rakah in a ma poen vivihan po Jiu', ne Ieesu' to ho en koman Iuun Hinhin Apuh, pare' taneo en pa vavaasis a napan.

¹⁵ Ko te' susunön po Jiu' pënton o vavaasis pe', pare vatötöhhak rakah ee, pare soe ee pan, "A te' vëh kon tane' ma' o nat vëh nih, e' hikta nö voh pa ta siku?"

¹⁶ Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, "O vavaasis va'ih nö' to vavaasis a no' neöm, e' to hikta te' non pan o vavaasis koman peö'. Ahik, o vavaasis va'ih

nö' to vavaasis no', e' o vavaasis pe Sosenen a te' vëh to vanö voh a ma' neo'.

17 Ta pah te' se keh vavatet rakah non a soe pe Sosenen, e' se maaka rakah va non manih pan, o vavaasis nö' to vavaasis no', e' o vavaasis pamëh to tane' rakah ma' manuh pe Sosenen, pare' hikta tane' ma' manih peö'.

18 Ka te' vëh to vavaasis non a napan po kokoman koman pe', a, a te' pamëh to iu kë koman hah non a ehneeah. Ivëhkëk, a te' vëh to vavaasis non a napan, pare' kë non a ehnan a te' vëh to vanö voh ma' poan, a, a te' pamëh e' a te' no a taate' pe' to totoopin, me e' a hikta pikpiuk.

19 Moaan voh ne Mosës to he' voh en peöm po Vavaasis pe', ivëhkëk, eöm to hikta iu nem a vatet o Vavaasis pamëh. Vahvapo'nih köm kehkeh ip vamët e nem peö'?

20 Ka napan to te' vatët ne pe' piun poë, pare soe pan,† “A ora' hat to te' non pën, emöm to hikta kehkeh ip vamët a nom oah.”

21 Ke Ieesu' vavaato avoe' me e non po te' susunön po Jiu', pare' soe ke ra poë pan, “Eöm kurus varih to ep voh em pa tah vatoksean nö' to nok voh manih pa kove' ruen va Bëtsaëta', paröm töhkak ko hara' vahat rakah em, suk eö' to vato' a te' manih pa koman o Poen Apaapo pea.‡

22 E Mosës to he' voh en peöm po vavaasis va pa pe a ö kokoaan pa ma pus koa' oete' peöm. E' to

† 7:20: A napan to te' vatët ne pe' Ieesu' to hikta nat ne po vaheheve pe Ieesu', me ra nap susunön po Jiu'. ‡ 7:21: Ep hah na pe Jon 5:1-16, ko ëh o vahutët to soe non a ö ne Ieesu' to vato' e voe manih komön o Poen Apaapo, kee taneo ee pa nok vavahat e Ieesu' manih pa ma soe pee.

hikta te' non pan e Mosës ivèh to he' voh o vavaasis pamèh. Ahik, o vavaasis pamèh to tane' voh en ma' manuh pa kèn sipun. Ivèhkèk, komön o Poen Apaapo nöm to peepe e nem pa ma ö kokoaan pa ma pus koa' oete' peöm, ivèh, köm kök em po Vavaasis pe Mosës.

²³ Eöm to kehkeh vatet vavih rakah nem sih o Vavaasis pe Mosës. O Vavaasis pe Mosës to soe non pan, eöm se pe em pa ma ö kokoaan pa ma pus koa' oete' peöm. Ivèh, ko poen va pa pe raoe se keh tavus ma' po Poen Apaapo, eöm se nok em. Eöm heheve suk po' nem ataeah pa ö nö' se vato' hah ta pah te' po Poen Apaapo pea?

²⁴ Eöm se koe a kiiki a ma moeh tah po matan varoe, paröm kokoman vavih voh, ko kiiki po' a ma moeh tah nö' to nonok no' manih pa taate' totoopin.”

A Napan To Kehkeh Nat Rakah Ne Pe Ieesu' Eteh

²⁵ A napan to te' ne manih Jerusalèm to pènton e Ieesu' to vavaato va non manih, pare vaiihi e ne pan, “A te' ko vèh no o te' susunön pea to kehkeh ip vamèt ne, ha?

²⁶ Ep kèk öm, e' to vavaato rakah e non pa matèera napan. Ka hikta pah te' sunön to onöt non a soe ta pah soe manih pe'. A nap susunön pea to nat pö' e ne pe' e Kristo?

²⁷ Ivèhkèk, ea to nat e no pa vöön pe', ko poen ne Kristo vamaman se keh nö ma', ka hikta pah te' to onöt non a nat in a vöön pe'.”

²⁸ E Ieesu' to vavaasis non a napan koman a Iuun Hinhin Apuh, pare' soe ke raoe pan, “Oman, eöm to nat e nem peö', paröm koman nem pan eöm

to nat e nem pa vöön nö' to tane' ma', ivëhkëk, eöm to hikta nat nem. Eö' to hikta nö voh ma' manih po kikis koman peö'. Ahik, e Tamön vöh to vanö voh a ma' neo' no a taate' pe' a man rakah, neöm to hikta nat nem pe'.

²⁹ Eö' to nat e no' pe', suk eö' to tane' ma' manuh pe', ke e' koman ivëh to vanö voh a ma' neo'."

³⁰ E Ieesu' to soe vakomanih ka ma upöm te' to te' vatët ne pe', kehkeh öt e ne pe', marën a vaho' poë pa nohnoh. Ivëhkëk, a hikta paeh va pee to onöt non a vaket eah. Suk ataeah, o poen ne' se taum a punis me e' se hara' o kamis to me' e non pa tavus ma'.

³¹ Ko te' varih to vaman voh e Ieesu' to vavaasoe e ne, pare soe pan, "O poen ne Kristo se nö ma' e' se kës nok en ta ma tah vatoksean to apuh oah e ne pa ma te' tah vatoksean no a te' vëh to nonok non?"

A Nap Susunön Po Jiu' To Pupunö' Ne Pa Öt E Ieesu'

³² A ma meh Parësi' to tēnan a soe no a napan to vavisvis suk ne a ma tah ne Ieesu' to nonok non. Ivëh, ko te' susunön ësës he', me ro Parësi' vanö ee ma' pa ma to pirisman koman pee to ut ne sih pa Iuun Hinhin Apuh, kee nö ee ma' to öt e Ieesu'.

³³ Ke Ieesu' soe ke ra napan pan, "Eö' hikta se te' varë me a no' neöm manih po oeh vëh. Suk ataeah, eö' se nö hah eo' manuh pe Tamön. E Tamön vëh to vanö voh a ma' neo'.

³⁴ Ke eöm se iu ep e nem peö', ivëhkëk, eöm to hikta onöt nem a taum a neo'. Paröm hikta onöt me nem a vos pa vöön nö' se te' no'."

³⁵ Ka nap susunön po Jiu' vaihi koman e ne pan, “A te' vëh se nö nih, ka hikta onöt no a taum eah? E' se kës nö manuh pa ma vöön apa'puh varuh Grik no o upöm pea to te' ne, pare' vavaasis a napan varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', ha?

³⁶ Ataeah ne' to koman non, pare' soe suk vamanih pan, ‘Eöm se iu ep e nem peö', ivëhkëk, eöm hikta onöt nem a taum a neo' paröm hikta onöt me nem a nö pa vöön nö' se te' nö'. ”

E Ieesu' To Sosoe Suk Non A Tuvuh Vasio'

³⁷ O poen apuh vëh to vahik non a ma poen vivihan po Jiu' to tavus en, ke Ieesu' sun ko vavaoe suntan rakah en, pare' soe pan, “Koe o te' varih to hara' ne o manoe kee nö ma' manih peö', kö' he' raoe a ruen kee kaak.

³⁸ O Puk Vapenpen pe Sosenën to soe ka rora pan,

‘Etereh to vaman ne a ma soe peö',

a ruen va po to'to' tamoaan se nönö va kov e non ma'

manih pa ma kupu pee.’ ”

³⁹ E Ieesu' to sosoe suk voh non a Tuvuh Vasio', pare' soe pan, a Tuvuh Vasio' to hikta nö avoe' voh non ma', suk ataeah, e Ieesu' to hikta mët avoe' non to kon o ëhnan apuh. Ivëhkëk, amot no te' varih to vaman ne e Ieesu', ee se kon ee pa Tuvuh Vasio'.

A Napan To Taki Pare Nok O Pöök Kum Te'

⁴⁰ A napan to tēnan a ma soe pe Ieesu', ka ma papaeh pee soe ee pan, “A te' va'ih e' a te' vanēnēn soe vamaman rakah.”

⁴¹ Ka ma meh pee soe ee pan, “A te' va'ih e' e Kristo, a te' ne Sosenën to vanö voh ma'.”

Ivëhkëk, o upöm to sosoe avoe' e ne pan, "Ahik, a te' vëh ne Sosenën se vanö ma' pa kon hah a napan pe', e' to hikta antoen non a koa' manih pa muhin va Galili',

⁴² suk ataeah, o Puk Vapenpen pe Sosenën to soe non pan,

'E Kristo se koa' manih po vute' pe Devit.

E koa' pamëh se koa' manih pa vöön pe Devit,

ka ëhnan a vöön vëh ne' se tavus, ivëh Bëtrëhëm." "

⁴³ Ivëh, ka napan hikta vapöh kokoman suk ta pah soe. A ma papaeh pee to koman ne pan e Ieesu' e' e Kristo, ko upöm sosoe ne pan, "Ahik."

⁴⁴ Ko upöm pee kehkeh öt e ne pe Ieesu', ivëhkëk, a hikta paeh pee to vaket manih pe'.

⁴⁵ Ko pirisman varih to nö pa öt e Ieesu', ee to hah akuk ee manih po te' susunön ësës he', me ro Parësi'. Kee hi ee pee pan, "Eöm hikta me suk ma' e Ieesu' ataeah?"

⁴⁶ Ko pirisman piun rae, pare soe pan, "A soe no a te' vëh e Ieesu' to vavatvus non, no a hikta pah te' na to pënton voh, to vavaasis va non nën."

⁴⁷ Ko Parësi' piun o pirisman, pare hi rae pan, "E' kës to vapikpiuk me en ma' peöm?"

⁴⁸ Eöm to ep voh e nem pemöm o Parësi' no a hikta paeh pemöm to vaman voh eah.

⁴⁹ Ivëhkëk, a napan varih to vaman ne Ieesu' ee to hikta nat ne o Vavaasis pe Mosës. Ivëh, ne Sosenën se vakmis amot suk rae."

⁵⁰ E Nikodimus a te' vëh to nö voh pa ep e Ieesu' pa popoen, ke Nikodimus koman a te' to te' non komön o kum te' pamëh, to to vasuka' ke ro upöm pe', pare' soe pan,

⁵¹ “A taate' pea soe vaonöt kës e non pea pa vaho' akuk ta pah te' po vahutët pa ö na to hikta pënton avoe' no a soe pe' para nat po' in ataeah ne' to nok to hat non?”

⁵²⁻⁵³ Ko te' susunön po Jiu', me ro Parësi' to pënton a soe pe Nikodimus, pare hi poë pan, “Eën me kës a to Galili', ha? Inan vavih voh ah pa soe to kiun non po Puk pe Sosenën, parën nat vamanih pan ahikta pah te' vanënën soe se tavus manih pa muhin va Galili'.”

8

E Köövo To Nok A Taate' Hat

¹ A napan to käh ee pa Iuun Hinhin Apuh, pare vahah ee pa ma vöön pee. Ivëhkëk, e Ieesu' to nö en manuh pa Tope Öliv.

² Pa pöstakah ne Ieesu' to tane' hah ma' nën, pare' hah en manuh pa Iuun Hinhin Apuh. Ka napan nö ee ma' manih pe', ko tönun töön poë, ke' iho', pare' taneo en pa vavaasis raeo.

³ Ko te' vavaasis to nat i ne o Vavaasis pe Mosës, me ro Parësi', me ee ma' pa pah köövo nee to nat ne sih poë, pan e' a köövo te'te'vaasi', pare vasun poë manih pa matëëra napan,

⁴ ko soe ke Ieesu' pan, “Tövavaasis, e köövo vëh to te'te' me non sih a meh voe, e voe pamëh hikta te' non pan e voe koman pe', ahik.

⁵ Eën koman va po' nom nih, o Vavaasis pe Mosës to soe ka rora sih pan, ea se tösvös ee po köövo to nonok ne a ma taate' to matan va ne manih?”

⁶ Ee to nok a soe va'ih pan ee se ep käh ta hanan nee se vaho' koe e Ieesu' po vahutët. Ivëhkëk, e

Ieesu' to iho' vaseak, pare' kinkiun en po oeh pa kumis koreneah.

⁷ Kee ihi avoe' e ne pe' pa ma hi. Ivëh, ke Ieesu' takëp ta'ta' ma', pare' soe ke raeo pan, “Etereh varih peöm to te' nem manih kuru to hikta nat ne pa nok a taate' hat, ee se sun, ko vi na a vös vamomoaan manih pe köövo pamëh.”

⁸ E Ieesu' to iho' vaseak hah, pare' kinkiun hahah kov en po oeh pa kumis koreneah.

⁹ Ko te' varih to tēnan ne a soe ne Ieesu' to sosoe non, taneo ee pa nō veveahih. Ee to taneo manih pa nap mamanot, pare' öök non pa napan kurus. Ee to vakëkëh tavus ee pe Ieesu' me e köövo pamëh to sun non pa mataneah.

¹⁰ E Ieesu' to ta'kë ma', pare' hi e köövo pamëh pan, “A napan varih to te' ko ne manih nō nih? Ahikta paeh pee to te' non manih se vaho' a oah po vahutët.”

¹¹ Ke köövo pamëh soe ke Ieesu' pan, “Topoan, ee to vanönö vahik vur ee.”

Ivëh, ke Ieesu' soe ke po' en pe köövo pamëh pan, “Eö' me to hikta se vaho' a no' oah po vahutët. Eën se nō na, parën nat nom nok amot hah a taate' hat pamëh.”

O Maaka Va Po Oeh Ivëh E Ieesu'

¹² Vasuksuk in a ö no te' vavaasis to nat ne o Vavaasis pe Mosës, me ro Parësi' to pupunö' ne e Ieesu'. Ke Ieesu' vavaato avoe' me non pa napan, pare' soe ke raeo pan, “Eö' to te' va no' manih po ëman va po oeh vëh, ka te' vëh to vavatet non a taate' vih me a ma soe peö', e' to hikta antoen non a te' manih pa popoen, e' se kon en po ëman vëh se he' poan o to'to' tamoan.”

13 O Parësi' to tēnan ee pa soe ne Ieesu' to vavaasis non, pare soe ke poë pan, “A ma tamoaan nēn to vavaato vavi' suk hah a nom sih me a ma kiu nēn to nonok nom, ke' ivēh, a tah no a napan to hikta onöt ne a vaman suk a oah.”

14 Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Oman, eö' to vavatus no' sih a soe to soe suk koman e non peö'. Ivēhkēk, eö' to hikta pikpiuk a no neöm pa ma soe poë varih, ahik, a ma soe poë varih ee a ma soe man. Suk ataeah, eö' to nat e no' pa vöön nö' to tane' voh ma', parö' nat me e no' pa vöön nö' to nönö hah no'. Ivēhkēk, eöm to hikta nat nem pa vöön peö', paröm hikta nat me nem pa vöön poanheh nö' to nönö hah no'.

15 Eöm to kiiki nem sih a taate' pa te' pa taate' va po oeh vēh, peö' to hikta kiiki no' a taate' pa ta pah te'.

16 Ivēhkēk, eö' se keh nok a taate' kiiki te', a taate' kiiki te' peö' a man. Suk ataeah, e' to hikta te' non pan eö' varoe to nonok no' a taate' pamēh, ahik. E Tamön vēh to vanö voh a ma' neo' to te' va'peh me e non peö', kö' kiiki no' a taate' pa te'.

17 O Vavaasis pe Mosēs to soe non pan, ta poa te' se keh soe ta pah tah, pare vapöh kokoman a soe pamēh, ea se vaman ee pataeah nee to soe.

18 Ivēh, ke eö' koman peheo' to vavatus no' sih a soe to soe suk koman e non peö', ke Tamön vōh pa vöön va kin to vanö voh a ma' neo' to vava'aus me e non pa ma soe peö'.”

19 E Ieesu' to sosoe va non manih, ko Parësi' hi hah ee pe' pan, “E tamömah vēh nēn to tooto suk nom te' non nih?”

Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eom to hikta nat rakah nem peö' po' Tamön. Eöm se keh nat e

nem peö', a, eöm to nat me e nem pe Tamön.”

²⁰ E Ieesu' to sosoe non a soe va'ih pa ö ne' to vavaasis non a napan koman A Iuun Hinhin Apuh pa ö ne' to sun vatët non pa ö no a napan to vavaho' ne sih a ma he' pee. Ivëhkëk, a hikta te' to öt poan, suk ataeah o poen ne' se taum a punis me o kamis to me' avoe' e non pa tavus ma'.

E Ieesu' To Soe Pan A Napan To Hikta Onöt Ne A Nö Pa Vöön Ne' To Nö Non

²¹ E Ieesu' to soe hah ke raeo pan, “Eö' se nö eo', köm hikta onöt nem a ep hah a neo'. Eöm se mët va'peh me em pa ma hat peöm. Eöm to hikta antoen nem a nö pa vöön nö' to nönö no'.”

²² Ivëh, ko te' susunön po Jiu' vaiihi e ne, pare soe pan, “A te' vëh se kës ip vamët hah ea, pe' to sosoe va non manih pan, ‘Eöm to hikta onöt nem nö pa vöön nö' to nönö no’?”

²³ Ke Ieesu' soe ke raeo pan, “Eöm varih, eöm a napan va vakunah, peö' a te va pa vöön va kin, eöm varih a napan va po oeh vëh, peö' a te' to hikta te' no' pan eö' a te' va po oeh vëh.

²⁴ Ivëh, nö' to soe suk voh ka neöm manih pan, eöm se mët va'peh me em pa ma hat peöm. Oman, eöm se keh hikta vaman a non neo' pan, Eö' Kove Vëh, Eö'! Ka ma hat peöm se te' e ne, köm mët va'peh me em pee.”

²⁵ Ko te' susunön po Jiu' hi hah ee pe' pan, “Soe ka möm ah, eën po' eteh?”

Ke Ieesu' piun raeo, pare' soe pan, “Po taneo nö' to soe voh keo' peöm peö' eteh.

²⁶ Eö' to te' me no' a ma soe nö' se vaho' rakah manih pa ma taate' peöm. Eö' se iniinan a ma taate' peöm vamanih pa tökiiki te'. Ivëhkëk, eö' se

soe varoe ka neöm a ma napan va po oeh vëh, pataeah nö' to pënton manuh pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo'. Ka Te' pamëh, e' a sosoe man.”

²⁷ O te' susunön po Jiu' to hikta nat ne pe Ieesu' to sosoe vanat e non pee pe Tamaneah, Sosenën.

²⁸ E' to soe ke raoe pan, “A poen nöm se kë a neo' e Koa' Te' Pa Napan Kurus manih po naon, eöm se nat va po' em manih pan, Eö' Kove Vëh, Eö'! Eöm me se nat va e nem manih pan a ma tah kurus nö' to nonok no', nö' to hikta nonok no' pa tasun me o kokoman koman peö'. Ahik, a ma tah kurus varih nö' to nonok no' sih, e' a ma tah ne Tamön vöh pa vöön va kin to vataare voh a neo' kö' nonok no'.

²⁹ E Tamön vöh pa vöön va kin to vanö voh a ma' neo', pare' te' va'peh tamoan me e non peö'. Ka ma tah nö' to nonok no' sih, ee a ma tah to he' vaeö ne sih poë, ke' hikta onöt non a anoe a neo' pa ta pah poen.”

³⁰ E Ieesu' to sosoe va ko non nën, ka nap peo vaman ee pe'.

A Soe Man Se Nok A Napan Kee Tavus Këh A Taate' Hat

³¹ E Ieesu' to soe ke ra napan va Israël varih to vaman poë pan, “Eöm se keh vatet vavih rakah a soe peö', paröm öt vakis o vaman me o vavaasis peö', eöm se tavus rakah em o vamomhë peö'.

³² Paröm nat va nem manih pan a ma soe peö' ee a ma man rakah, ka ma soe man poë varih se me hah ee peöm manih pa taate' te' vavih.”

³³ Ka napan varih to tēnan ne a soe pe Ieesu' piun poë, pare soe pan, “Emöm to nat e nem pemöm ö pus koa' pe Abraham, ka hikta paeh pemöm to tavus voh a te' kikiu akuk manih pa ta meh te'.

Vahvanih kën soe kamöm pan, ‘Emöm se tavus vavih hah?’ ”

³⁴ Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, “Eö' to soe vaman rakah ke voh eo' peöm, o te' varih to nonok ne sih a ma taate' hat, ee o te' to kiu akuk ne manih paan a taate' hat.

³⁵ O te' kikiu akuk to hikta a onöt ne a te' manih pa iuun pa kën tom taman varih to matop ne raoe. Ahik, o koa' varoe to antoen ne a te' tamoaan manih pa iuun pee ra kën tom taman.

³⁶ Ivëh, keö' e Koa' pe Sosenën se keh va'aus a neöm, köm tavus këh ma' a taate' hat, a, eöm se te' tamoaan nem manih pa taate' te' vavih.

³⁷ Eö' to nat e no' peöm o pus koa' pe Abraham. Ivëhkëk, eö' to nat e no' peöm to kehkeh ip vamët e nem peö'. Suk eöm to hikta iu tēnan nem a soe peö', paröm öt vakis.

³⁸ Eö' to sosoe ke no' peöm pa ma taneah ne Tamön to soe voh ka neo'. Ivëhkëk, eöm to nonok e nem pa ma taate' nöm to kon tane' voh manih pe tamēneöm.”

³⁹ O te' susunön po Jiu' to pēnton a soe pe Ieesu', pare soe ee pan, “E tamamöm e Abraham.”

Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eöm se keh te' vamaman voh nem pan eöm a pus koa' pe Abraham, eöm se nonok e nem pa ma tah ne Abraham to nonok voh non.

⁴⁰ Eö' to sosoe ke no' peöm pa ma soe man, nö' to tēnan manuh pe Sosenën. Ivëhkëk, eöm to pupunö' e nem pa ip vamët a neo'. E Abraham to hikta nok voh ta tah to matan va non manih pa ma taate' nöm to nonok nem. Ahik.

⁴¹ A ma taate' varih nöm to nonok nem, e' a ma taate' nonok voh pe tamēneöm.”

Ivëhkëk, o te' susunön po Jiu' to soe ee pan, “Emöm to hikta te' va nem manih po koa' varih to hikta nat ne pe tamëëre. Emöm to te' ro me nem a pah Tamamöm, ivëh e Sosenën.”

⁴² Ke Ieesu' soe ke raeo pan, “E Sosenën se keh te' vamaman non pan e' e Tamaneöm, köm onöt e nem pa iu a neo'. Suk ataeah, eö' to tane' voh ma' manuh pe', parö' te' no' manih kuru. Eö' to hikta nö voh ma' manih pa tasun me o kikis koman peö'. Ahik, e Sosenën koman to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.

⁴³ Eöm to hikta iniinan vavih pataeah nö' to sosoe no' sih, suk eöm to hikta iu tēnan nem o vavaasis peö'.

⁴⁴ Eöm o pus koa' vamaman rakah pe susun po ora' hat. Eöm to iu nok rakah nem a ma taate' ne' to iu non. Moaan voh po taneo ne' to hinën a napan pa ip vamët raeo. Pare' te' non pa vapikpiuk a soe man. Suk ataeah, a soe man to hikta te' non manih pe'. Ko poen ne' se nok o piuk, ko piuk pamëh vateera' en pe', e' e taman rakah in a taate' piuk.

⁴⁵ Eö' to sosoe vatëh ke no' sih peöm pa taate' man, ivëhkëk, eöm to hikta vaman nem a tah nö' to sosoe no'.

⁴⁶ Eteh rakah va peöm to nat non a hat nö' to nok voh? Eö' to vavaasis a no' neöm sih pa soe man. Eöm hikta vaman suk po' nem a soe peö' ataeah?

⁴⁷ A te' to kon a soe pe Sosenën, e' a te' pe Sosenën. Ivëhkëk, eöm varih o te' to hikta tēnan nem a soe ne Sosenën to sosoe non, eöm to hikta te' nem pan eöm o pus koa' pe Sosenën.”

A Tasun Pe Ieesu' To Apuh Oah E Non Pa Tasun Pe Abraham

48 Ko te' susunön po Jiu' piun a soe pe Ieesu', pare soe pan, “A tuvuh hat to te' non pën, suk eën a to Samëria'. A soe kës pemöm a man, ke' ataeah?”

49 Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Ahikta ora' hat to te' non manih peö', eö' to kë varoe ko no' sih e Tamön. Ivëhkëk, eöm to hikta iu kë nem sih a te' ëhnaneo'.

50 Eö' to hikta kehkeh no' pan, ta te' se kë ëhnaneo', ahik, e' to te' ro non a pah tökiiki Te' ivëh e Sosenën se kë a ëhnaneo'. Köm inan, paröm nat po' a soe peö' a man.

51 Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, etereh to vaman ne o vavaasis peö' ee to hikta onöt ne a mët.”

52 Ko te' susunön po Jiu' piun poë, pare soe pan, “Kuru emöm to nat vavih em pën no a ora' hat to te' non manih pën. O te' vanënën soe ke Abraham to mëtmët vahik voh ee. Ivëhkëk, eën to sosoe avoe' e nom pan, ‘Etereh to vaman ne o vavaasis pën, ee hikta se mët ne.’

53 Eën koman kës nom pan a tasun pën to apuh oah e non pa te' tasun pe tamaara Abraham, me ro te' vanënën soe varih to mët voh, eën koman nom pan eën eteh?”

54 Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, “Eö' se keh ta koman hah a no', a, a taate' ta hah ö', se te' e non a tah akuk. Ka Te' vëh to kë non a ëhnaneo', e' e Tamaneo'. Ivëhkëk, eöm to sosoe nem pan, ‘E' e Sosenën peöm.’

55 Eöm to hikta nat vavih rakah nem pe'. Eö' se keh soe ka neöm pan eö' to hikta nat vavih rakah no' eah, eö' se tavus rakah eo' a te' pikpiuk vamanih peöm. Ivëhkëk, eö' to nat vavih rakah e

no' pe' e Tamön, parö' tēnan vavih rakah e no' pa ma taneah ne' to sosoe ka no neo'.

⁵⁶ E sipuineöm Abraham to hara' suntan rakah voh e non po vaeö pa poen nö' to nö ma'. E' to ep vahik voh en po poen pamēh nö' to nö ma' ko kokoman pe' puh rakah e non po vaeö."

⁵⁷ Ko te' susunön po Jiu' soe pan, "Eēn to hikta ep avoe' voh nom pe Abraham, suk ataeah, eēn to hikta manot onöt avoe' nom to 50 kirismas."

⁵⁸ Ke Ieesu' piun rae, pare' soe pan, "Eö' to soe vamaman rakah ke voh eo' peöm, moaan voh ne sinan e Abraham to me' avoe' voh e non pa vahuh poan, eö' to te' momoan voh e no', parö' te' avoe' va e no' manih kuru."

⁵⁹ E Ieesu' to soe vakomanih, ka napan kokon ee po vös to tösvös in poë, ivëhkëk, e' to ro këh en pee, kee hikta ep hah ne poë to këh tavus en pa luun Hinhin Apuh.

9

E Ieesu' To Vato' Hah A Te' Keho'

¹ E Ieesu' to nönö nö non, pare' ep a pah te' keho' to te' non ne sinaneah to vahuh voh poan a keho'.

² Ka ma vamomhë pe' hi poë pan, "Tövavaasis, a hat peteh ivëh to nok voh a te' vëh ke sinaneah vahuh voh poan a keho'? A hat pe', ke', a hat pe sinaneah pen tamaneah?"

³ Ke Ieesu' piun rae, pare' soe pan, "E' to hikta te' non pan a hat voh pa te' vëh pen sinaneah, ke tamaneah, nee to nok voh ka te' vëh tavus a te' keho'. Ahik, A te' vëh to tavus keho' voh, pan a napan se ep a kiu me o kikis pe Sosoenën se tavus vateera' manih pe'.

⁴ Kuru no a potan to te' avoe' e non ka se kikiu avoe' e no pa ma kiu pe Sosenën vëh, a Te' to vanö voh a ma' neo'. A muhin se poen ka hikta te' to antoen non a nok hah ta kiu.

⁵ Kuru nõ' to te' no' manih po oeh vëh, eö' to te' va e no' manih po ëman va po oeh.”

⁶ E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' teo en manih po oeh. Ko vapuputo' en pa si' ö oeh, pare' kon ko vaho' en pa ö puto' pamëh manih pa matan a te' keho' pamëh.

⁷ Pare' soe ke poan pan, “Nö ah, parën pupui a matömah manuh pa kove' ruen va Siroam.” A pusun in a ö soe vëh Siroam to soe va non manih pan, “Vanö eah. Ke' nö.” Ivëh, ka te' pamëh nö ko pupui a mataneah pa kove' ruen pamëh. Ka mataneah vih en, ke' ep vavih en.

⁸ Ivëhkëk, a ma meh pe' me ro upöm te' to inan poë a te' vëh to hinhin tah voh non a napan, pare soe pan, “E' kës ko vëh a te' vëh to iho' voh non sinten hanan, pare' hinhin tah non sih a ma napan, ha?”

⁹ Ko upöm soe ma' pan, “A, e' akuk kës kuru a te' pamëh.” Ivëhkëk, o upöm to soe ee pan, “Ahik, a meh te' ivëh to matan ro va non manih pe'.”

Ka te' pamëh soe koman ken pa napan poë varih pan, “Ahik, eö' akuk kuru a te' pamëh.”

¹⁰ Ka napan poë varih hi ee pe' pan, “A matömah vih vahvanih?”

¹¹ Ke' piun rae, pare' soe pan, “A te' vëh nee to popoka' ne poë e Ieesu' to vapuputo' o oeh, pare' vaho' manih pa mataneo'. Pare' soe ka neo' pan, eö' se nö ko pupui a mataneo' manuh pa kove' ruen va Siroam. Ivëh, kö' nö ko pupui eo' pa

mataneo' nën, ka mataneo' vih en, kö' ep vavih eo'."

¹² Kee hi hah ee pe' pan, "Ka te' pamëh te' po' non nih?"

Ke' piun raoe, pare' soe ke raoe pan, "Eö' to hikta nat no' pe' me a ö ne' to te' non."

¹³ Ka napan me ee ma' pa te' voh vëh a keho' manih po Parësi'.

¹⁴ O poen ne Ieesu' to nok vavih hah voh a matan a te' pamëh, e' o Poen Apaapo.

¹⁵ Ivëh, ko Parësi' hi ee pa te' pamëh pan, "A matömah vih vahvanih?"

Ka te' pamëh piun raoe, pare' soe pan, "A te' pamëh to vaho' a ö puto' manih pa mataneo'. Kö' pupui eah pa kove' ruen va Siroam, ka varu' vakomanih no a mataneo' to takap en, kö' ep vavih eo'."

¹⁶ Ivëhkëk, a ma meh to Parësi' to soe pan, "A te' vëh e Ieesu' to hikta vavatet vavih non a taate' va po Poen Apaapo pea."

Ivëhkëk, o upöm Parësi' to soe pan, "A te' vatösoe va pa nok vatëh a ma taate' hat to hikta onöt non a nok a ma tah vatoksean varih." O Parësi' to hikta vapöh kokoman me ne o upöm pee.

¹⁷ Ko Parësi' hi hahah kov ee pa te' pamëh pan, "Eën koman va nom nih pa te' vëh to nok vavih pa matömah?"

Ka te' pamëh piun raoe, pare' soe pan, "Eö' to koman no' pan e' a te' vanënën soe."

¹⁸ Oman! Moaan voh no a te' pamëh to te' keho' voh e non. Ivëhkëk kuru no a mataneah to vih en. O te' susunön po Jiu' to hikta vaman ne a soe pa te' pamëh, pare' vaoe ee na pe sinaneah pen tamaneah, kee nö ee ma'.

19 A poa manot to nö ee ma', ko te' susunön po Jiu' hi ee pee pan, “E koa' ko peöm ivëh ne eöm to sosoe nem pan e' to tavus voh e koa' a keho', ha? Vahvapo'nih no matan e koa' peöm to vih hah?”

20 Ka poa manot piun raoe, pare soe pan, “Emöm to nat rakah e nem pe koa' va'ih, e'e koa' pemöm to koa' voh en ma' a koa' keho'.

21 Ivëhkëk, emöm to hikta nat nem a mataneah vih vahvanih, hi öm eah, pe' to apuh onöt e non pa vaato koman.”

22 E tamaneah pen sinaneah to soe vamanih, suk ee to nanaöp e ne po te' susunön po Jiu'. O te' poë varih to noh ee pa soe to soe non pan, eteh se keh poka' e Ieesu' e Kristo a te' ne Sosenën to vanö ma', ee se veo tavus këh ee pe' pa iuun hinhin sone' pee.

23 E' akuk kuru a ö no a poa manot to soe suk vamanih pan, “Hi öm eah, pe' to apuh onöt e non pa vaato koman.”

24 Ivëh, ko te' susunön po Jiu' vapöök vaoe ee na pa te' pamëh, pare soe ke poë pan, “Eën se kë rakah a ëhnan e Sosenën pa ö nën se nok a soe kikis pën, a man. Emöm to nat vahik voh em pa te' vëh nën to sosoe suk nom. E' a te' va pa nok vatëh a ma taate' hat.”

25 Ka te' vëh to koa' voh ma' a keho' soe en pan, “Eö' to hikta nat vavih no' pe', e' a te' nonok hat, ke' ahik. A pah tah ro ko nö' to nat no' ivëh, moaan voh eö' a keho', ka kuru ne' to nok vavih hah en pa mataneo' kö' ep vavih eo'.”

26 Ko te' susunön po Jiu' hi hahah kov ee pe' pan, “E' nok vah va ka oah nih? Ka matömah vih hah?”

27 Ke' soe ke raoe pan, “Eö' to soe vahik ke vur eo' peöm, eöm to hikta pënton vavih pö' vu nem. Eöm

kehkeh nat vavih suk nem ataeah? Eöm to kehkeh tavus me pö' nem o vamomhë pe', ha?"

²⁸ Ko te' susunön po Jiu' vavovoeak poë, pare soe pan, "Eën me po' pö' a meh vamomhë pe', toh? Pemöm varih, emöm o vamomhë pe Mosës.

²⁹ Emöm to nat e nem pe Sosenën to vavaato me voh non sih e Mosës. Ivëhkëk, emöm to hikta nat rakah nem a te' vëh to vavih hah a matömah, tane' ma' nih."

³⁰ Ka te' voh vëh a keho' piun raoe, pare' soe pan, "Eöm to nok a soe va'ih a vatoksean rakah, paröm soe pet em pan, eöm to hikta nat nem a te' pamëh tane' ma' nih. Pare' nok vavih a mataneo'.

³¹ Ea kurus to nat e no pe Sosenën to hikta onöt non a pënton a soe pa te' vëh to nonok vatëh non a ma taate' hat. Ivëhkëk, e' se pënton varoe a hin po te' varih to pënton ne a soe pe', pare vavatet ne.

³² Moaan voh, pare' öök non manih kuru, na to hikta tēnan voh no ta pah te' ne sinaneah to vahuh voh poan a keho' ka meh te' nok vavih hah a mataneah, ke' ep vavih hah.

³³ E Sosenën se keh hikta vanö voh ma' a te' pamëh, ke' hikta onöt non a nok ta pah tah."

³⁴ Ko te' susunön po Jiu' piun a soe pa te' voh vëh a keho', pare soe, "E sinömah to vahuh voh oah, no a hat to puh rakah non manih pën. Eën kehkeh vavaasis a no möm öh?" Ee to soe vahik vakomanih, pare veo tavus këh ee pe' pa iuun hinhin sone' pee. Ke' nö en.

A Te' To Hikta Vaman Non, E' To Te' Va Non Manih Pa Te' Keho'

³⁵ E Ieesu' to pënton en pa ma soe va pa ö no te' susunön po Jiu' to veo ee pa te' voh vëh a keho'.

Ke Ieesu' taum poan, pare' soe ke poan pan, “Eën vaman kës e nom pe Koa' Te' pa Napan Kurus?”

³⁶ Ka te' voh vëh a keho' pamëh piun a soe pe Ieesu', pare' soe pan, “Topoan, eteh e Koa' Te' Pa Napan Kurus, nö¹ se vaman eah?”

³⁷ Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, “Eën to ep voh eom pe', e' e Koa' Te' Pa napan Kurus ivëh to vavaato me a no moah.”

³⁸ Ka te' pamëh piun, pare' soe pan, “Topoan, eö' to vaman e no' pën.” Ka varu' vakomanih ne' to vatokon ko kë en pa ehnan e Ieesu'.

³⁹ Ke Ieesu' soe pan, “Eö' to nö ma' manih po oeh vëh, to kiiki a taate' pa ma napan, me eö' to nö voh ma' pan, o te' kekeho' se opoep hah. Ko te' varih to opoep voh ne se tavus varu' o te' kekeho'.”*

⁴⁰ E' to te' non a ma pah te' susunön po Jiu' to sun vatët ne to pënton a ma soe varih ne Ieesu' to sosoe non, pare hi poë pan, “Eën kës to sosoe nom pan emöm me o kekeho', ha?”

⁴¹ Ke Ieesu' piun rae, pare' soe pan, “Eöm se keh te' vavoh nem manih po te' kekeho', eöm to hikta onöt nem a teen ta hat. Ivëhkëk, kuru eöm to sosoe nem pan, ‘A ma matanmöm to opoep e ne.’† Ivëh, no a ma hat peöm se te' tamoan suk ne.”

* **9:39:** O poen ne Ieesu' to soe vamanih pan “o te' kekeho', ka pusun in a soe vapipino' va'ih to soe suk non o kokoman pa napan. E Ieesu' to peret o kokoman pa ma pah te' varih to nat ne sih poë, pan e' e Kristo. Ko upöm to koman vapiun ne pan ee to nat e ne po poen ne Kristo se nö ma'. Ivëh, ne Ieesu' to vanun suk a ma kokoman pee, kee tavus va ee manih po te' kekeho'. † **9:41:** A pusun in a soe va'ih, “Emöm to ep vavih e nem pa ma matanmöm”, to soe va non manih pan, “A ma taate' pemöm to vihvih”.

10

E Ieesu' A Te' To Matop Vavih Non O Sipsip

¹ E Ieesu' to vavaato avoe' me non pa napan, pare' soe ke raeo pan, “Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm. A te' to hikta ho koe ke ma' manih po hopa' oho koe ke po sipsip, e' a te' kakaveo, me a te' vëh to va'naöp a meh te' pare' kon akuk a ma tah pe'.

² Ivëhkëk, a te' vëh to ho koe ke ma' manih po hopa' oho koe ke po sipsip, e' a te' pamëh to matop non sih o sipsip.

³ Ka te' vëh to matop non sih po hopa', peret ken pa te' pamëh ke' ho en ma'. Ko sipsip tēnan inan ee pa to pe', ke' vaoe en pa ëhnëero sipsip koman pe', pare' me tavus en pee.

⁴ E' to me tavus en po sipsip, pare' vovoh nö ke non pee, kee suksuk nö e ne pe', suk ataeah, ee to tēnan inan e ne pa to pe'.

⁵ Ivëhkëk, o sipsip to hikta onöt ne a suk a meh te', ee se rusin këh ee pe', suk ataeah, ee to hikta tēnan inan ne a to pa te' pamëh.”

⁶ E Ieesu' to soe vahik ken pa napan pa soe vapipino' pamëh, ivëhkëk, a napan to hikta nat ne pa pusun in o vahutët pamëh.

⁷ Ivëh, ke Ieesu' soe hahah kov en pan, “Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm. Eö' koman e Ieesu' Kristo, eö' to te' va e no' manih po hopa' oho koe ke po sipsip.

⁸ Eö' to hikta te' va no' manih pa napan varih to vovoh voh ka ma' neo', ahik, ee to te' va e ne manih po te' kakaveo me ro te' varih to va'naöp o upöm te', pare kon akuk a ma tah pee. Ivëh, no sipsip

man peö' varih a napan, to hikta tēnan inan suk ne raœ.

⁹ Eö' koman to te' va e no' manih po hopa', keteh to koe ke ma' manih peö' e Sosenēn se hehe en pe'. A te' pamēh, se keh koe ke ma' manih peö', pare' oah koe manih peö'. E' se taum en pa taēēn, pare' hikta antoen non a taum ta hat.

¹⁰ A te' kakaveo to hikta nö ma' pa nok ta meh tah, ahik, e' to nö ro ko ma' pa kaveo o sipsip, me ip vamēt, me a mirö' raœ. Ivēhkēk eö' koman, eö' to nö voh ma' pa he' o to'to' tamoan peö' manih pee, ko to'to' tamoan pamēh puh rakah non manih pee, kee te' vavih e ne.

¹¹ Eö' koman rakah a te' a pah mamatop sipsip vavih. Ka te' vēh to matop vavih non sih o sipsip ivēh, to he' o to'to' pe' marēn a va'aus o sipsip pe'.

¹² Ka te' vēh to kiu moni' varoe non e' to hikta koman tiroē' non a matop vavih o sipsip. Suk ataeah, e' to hikta vaneah non po sipsip poē varih. Ko poen ne' to ep o kēh poa to nö ma', e' to rusin kēh en po sipsip, ko kēh poa poē varih ēēn ee pee ko veo vavah ee po upöm.

¹³ A te' kikiu se rusin en, suk e' to kiu moni' varoe ko non. E' to hikta iu matop vavih non o sipsip.

¹⁴⁻¹⁵ Eö' koman a te' to matop vavih no' sih o sipsip. Eö' to nat vavih rakah e no' po sipsip peö' vamanih pa ö ne Tamön vöh kin to nat vavih va ka non neo'. Ko sipsip peö' to nat vavih e ne peö' vamanih pa ö nö' to nat vavih va i no' sih e Tamaneo' Sosenēn. Keö' koman se he' o to'to' peö' marēn a va'aus a napan, ka napan ip vamēt a neo', kö' mēt marēn a va'aus o sipsip peö'.

¹⁶ Eö' to vaneah no' o upöm sipsip, ko sipsip poē

varih to te' tavus kēh e ne pa panis sipsip peö', eö' to kehkeh me ho no' ma' o sipsip poë varih pa panis peö'. Kee sih tēnan ne a to peö' ke' te' non a pah te' ro to ut non po sipsip poë varih pa koman a pah panis.

¹⁷ E Tamön to iu suntan rakah e non peö', suk ataeah, eö' to nat e no', peö' se he' o to'to' peö' pa mēt, parö' kon hah eo' po to'to' pamēh.

¹⁸ E Tamön to soe vakis voh ka neo' a nok vamanih, ka hikta pah te' to onöt non a kon kēh a neo' po to'to' peö'. Eö' koman to te' me no' o kikis va pa he' o to'to' peö' manih pa mēt. Parö' te' me e no' po kikis va pa kon hah o to'to' pamēh.”

¹⁹ O te' susunön po Jiu' to pēnton a soe va'ih ne Ieesu' to nok ko taki vakēh ee, pare hikta vapöh kokoman hah ne.

²⁰ Ko upöm te' peo va po te' susunön po Jiu' soe ee pan, “A ora' hat to te' non manih pa te' vēh. A ora' pamēh to vapapön non poan, ke' tooto pinpiun non. Eöm pēpēnton suk nem a soe pe' ataeah?”

²¹ Ko upöm pee soe ee pan, “A te' no a ora' hat se keh te' non pe' ke' tooto pinpiun non, e' to hikta antoen non a soe ta soe to matan va non manih, a ora' hat onöt kēs e non pa kap hah a matan a te' keho', ke' ep vavih hah?”

O Te' Susunön Po Jiu' To He' Tonun Ee Pe Ieesu'

²² Manih pa ma poen tutuvuh no a napan to tönun manih Jerusalēm, pare vaeö ne o poen nee to peret voh a Iuun Hinhin Apuh pee.

²³ Ke Ieesu' koe ke ma' pa vo nee to popoka' ne a vo pe Solomon. A vo pamēh to te' non koman a Iuun Hinhin Apuh va Jerusalēm.

24 Ko te' susunön po Jiu' nö ma', pare tönun töön poë. Pare hi poë pan, “Soe kamöm ah, o poen poanheh nën se soe vamaaka kamöm, eën eteh, eën se keh te' nom pan eën e Kristo?*" Soe vamaaka po' ka möm ah.”

25 Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaaka ke voh eo' peöm, ivëhkëk, eöm to hikta vaman voh nem a soe peö'. A ma tah vatoksean nö' to nonok voh no' manih pa ëhnan e Tamön, to vataare e ne peö' eteh.

26 Ivëhkëk, eöm to hikta iu vaman nem, suk ataeah, eöm to hikta te' nem pan eöm o sipsip peö'.

27 O sipsip peö' to tēnan inan e ne pa to peö'. Kö' nat e no' pee, kee suksuk vah e ne sih peö'.

28 Eö' to he' voh eo' pee po to'to' tamoan peö', kee hikta onöt ne a ro, ka hikta pah te' to onöt non a he tane' raoe manih pa koreneo'.

29 E Tamön to he' voh en peö' po sipsip. E' to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus, ka hikta pah te' to onöt non a he tane' o sipsip peö' manih pa koreneah.

30 Emöm po' Tamön, to te' tamoan e nem a paeh a te'.”

31 Ivëh, ko te' susunön po Jiu' pēnton a soe va'ih, pare kokon o vös, ko kehkeh tösvös e ne pe Ieesu'.

32 Ivëh, ne Ieesu' to soe suk va i raoe manih pan, “Eö' to nok voh a ma kiu vihvih va pe Tamön, ka ma kiu vihvih poë varih nöm to ep voh em. A hat taeah po' nö' to nok köm kehkeh ip vamët suk a nem neö'?”

* **10:24:** A pusun in a ëhnan “Kristo” to soe va non manih pan, “A te' ne Sosenën to vate' ma', ke' nö ma”.

³³ Ivëhkëk, o te' susunön po Jiu' to piun poë pare soe pan, “Emöm to hikta iu ip vamët a nom oah suk eën to nonok nom a ma kiu vihvih, ahik, a tah nemöm to kehkeh ip vamët suk a nom oah ivëh, eën to te' me ennom po sionin, parën tooto o'oah e nom pe Sosoenën pa ö nën to sosoe nom pan eën to vatoe me e nom pe'.”

³⁴ Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “O vavaasis peöm to te' non koman o Puk Vapenpen ne Sosoenën to sosoe non pan,

‘Eöm o te' to te' me nem o sionin, eöm kurus o sosoenën.’

Sng 82:6

³⁵ “Ka soe to kiun non manih po Puk pe Sosoenën pamëh to soe non pan, o te' varih to kon a soe pe Sosoenën, ‘Ee ro sosoenën.’ “A soe to kiun non manih po Puk pamëh, e' a soe man, pare' hikta onöt non a panih.

³⁶ Vahvanih köm sosoe nem pan eö' to toto o'oah no' e Sosoenën, suk eö' to sosoe ka no' neöm sih pan, ‘Eö' e Koa' pe Sosoenën.’ Keö' a te' ne Sosoenën to vate' voh, pare' vanö ma', kö' nö ma' manih po oeh vëh.”

³⁷ “Eö' se keh hikta nonok no' a ma kiu ne Tamön to nonok non, a, eöm to hikta se vaman nem a ma soe nö' to sosoe no' sih.

³⁸ Eöm se keh rës e nem pa vaman a soe peö', koe öm ke' te' non, paröm koe a vaman eah, ivëhkëk, eö' se keh nok eo' pataeah ne Tamön to nonok non, a, vaman varoe a ma tah me a ma kiu nö' to nonok no'. Suk ataeah, eö' to iu rakah no' pan eöm se nat vavih, paröm kokoman vavih vamanih pan, E Tamön to te' non manih peö', kö' te' varu' e no' pe', kemöm po' to te' tamoan e nem a paeh a te'.”

³⁹ Ko Jiu' kehkeh öt hah e ne pe Ieesu', ivëhkëk, e' to ro aven këh en pee, pare' nö en.

⁴⁰ E Ieesu' to ro aven këh o Jiu', pare' pahan en pap ruen vöh pa ruen nee to popoka' ne a Jödën. E' to nö, pare' tavus en pa ö vëh ne Jon Tövapupui to taneo voh pa pupui a napan, pare' te' e non nën.

⁴¹ Ka nap peo rakah nö ee ma' manih pe', pare vavaasoe koman e ne pan, “E Jon to hikta nok voh ta tah vatoksean, ivëhkëk, a ma tah ne' to sosoe suk voh non pa te' va'ih e Ieesu' to tavus vaman ee.”

⁴² E Ieesu' to te' non manih pa ö pamëh ka nap peo rakah vaman ee pa soe pe', me a ma tah ne' to nonok non. Ivëh, kee nat ee pan, e Ieesu', e' e Kristo.

11

A Mët Pe Lasarus Se Vataare O Kikis Pe Ieesu'

¹ A te' nee to popoka' ne e Lasarus to hara' vahat rakah e non pa kamis. Pare' te' non pa vöön nee to popoka' ne Bëtani'. A vöön pamëh ne Maria' pen kea pe' Marta' to te' ne sih.

² E köövo vëh e Maria', e' to ko' voh a mon e Ieesu' po kompo', pare' varak o kompo' pamëh pa uvineah, e vameneah Lasarus to hara' non a kamis.

³ Ke Maria' pen Marta' ta' ee pa pah te' ke' te' en pa soe pee manuh pe Ieesu', pare' soe ke poë pan, “Topoan, a te' nën to iu vörep nom sih to hara' non a kamis.”

⁴ E Ieesu' to pënton a soe va'ih, pare' soe pan, “A kamis ne Lasarus to hara' non to hikta te' non pan a kamis ne' se mët oah. Ahik, a kamis ne' to hara' non e' a kamis to se vataare a napan o kikis pe

Sosoenën me a napan se kë a ëhnaneah, ka manih pa hanan pamëh ne Koa' pe Sosoenën se kon suk po ëhnan apuh manih pa napan.”

⁵ E Ieesu' to iu vörep rakah non sih a poa tom kea e Marta' pen Maria' ke vameere Lasarus.

⁶ E Ieesu' to nat en pa soe, pare' hikta nö vëvëhö' manuh pa ep e Lasarus. E Ieesu' to te' en po meoh pöök poen manih pa ö ne' to te' non.

⁷ O pöök poen poë varih to oah ee ke Ieesu' ta' en pa ma vamomhë pe', pare' soe pan, “Nös öm ka nö ee manuh pa muhin va Jiutia' manuh pa vöön pe Lasarus.”

⁸ Ka ma vamomhë pe' soe ke poë pan, “Topoan, varu' no Jiu' to kehkeh ip vamët a nom oah po vös nën. Ka kuru nën to kehkeh hah e nom nën, ha?”

⁹ Ke Ieesu' piun rapoë, pare' soe pan, “A havun me ra poa aoa' to te non pa paeh a potan, ha? Ta pah te' se keh nönö vah non pa potan, e' to hikta onöt non a ku', suk ataeah, e' to ep vavih e non po maaka va po oeh vëh.

¹⁰ Ivëhkëk, a te' pamëh se keh pönpön vah non pa popoen, e' se ku' en. Suk ataeah, e' to hikta te' non to maaka se va'aus poan ke' ep vavih non.”

¹¹ E Ieesu' to nok a soe vapipino' va'ih, pare' soe pan, “E vamomhë pea Lasarus to koroh varo rakah en. Varu' vakomanih na se nö, kö' kunkuin hah eo' pe', ke' sun hah en.”

¹² Ko vamomhë soe ke poë pan, “Ivëhkëk, Topoan, e' se keh koroh varoe non, a kamis se hik këh en pe', ke' hara' vavih hah en.”

¹³ O vamomhë pe Ieesu' to hikta nat ne pe Ieesu' to sosoe ke non pee pan, e Lasarus to mët vahik en.

Ee to koman ne pan e Ieesu' to sosoe ke non raeo pan e Lasarus to koroh akuk e non.

¹⁴ Ivëh, ke Ieesu' soe vamaaka ke po' en pee pan, “E Lasarus to mët vahik en.

¹⁵ Eö' to ep a no' neöm, parö' te' vaeö no'. Suk eö' to hikta te' va'peh me voh no' eah manih pa poen ne' to hara' non a kamis. Ivëh, ko poen nö' se kunkuin tane' hah eah pa mët, köm ep, paröm vaman po' em peö'. Aeoh, nös öm ka nö ee pa ep eah.”

¹⁶ E Ieesu' to sosoe va ko non manih, ke Tömas vëh a meh ëhnaneah e Didimus, soe ke ro upöm vamomhë pe' pan, “Aeoh, ka nö va'peh me e Ieesu' ka napan sih ip vamët a ra, ka mët va'peh me eah.”

E Ieesu' To Te' Non Manih Pa Vöön Va Bëtani'

¹⁷ E Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to nö, pare öök vatët ee manih pa vöön va Bëtani', ke Ieesu' nat en pe Lasarus to mët en ko vataana' poen pe' ivëh ne' to pet manih koman a top vös.

¹⁸ A hanan to tane' non pa vöön va Bëtani', ko vos non Jerusalëm, to onöt non a kukön kiromita'.

¹⁹ O Jiu' peo to nö ma' pa ep pe Marta' pen kea pe' Maria', to te' vamö koman ne raeo, suk e vameere Lasarus to mët.

²⁰ E Marta' to pënton en pa soe to soe non pan, e Ieesu' to nö en ma'. E' to sun, pare' tavus këh en pe Maria' to te' non koman iuun me ra napan, pare' nö en pa ep pe Ieesu'.

²¹ E Marta' to nö ko ep en pe Ieesu', pare' soe, “Topoan, eën se keh te' voh nom manih, e vame-neo' Lasarus to hikta se mët non, suk eën to te' me nom o kikis va pa vato' hah o te' varih to hara' ne a ma kamis.

22 Ivëhkëk, kuru nö' to nat e no' pe Sosenën se he' en pën pataeah nën to iu nom, parën hin eah.”

23 Ke Ieesu' piun a soe pe Marta' pare' soe pan, “Marta', e vameomah Lasarus se sun tane' hah en pa mët, pare' kon hah en po to'to'.”

24 Ke Marta' piun a soe pe Ieesu', pare' soe pan, “Eö' to nat e no' pe' se to' hah en po poen no a ma napan kurus se sun tane' hah pa mët me manih po poen no oeh vëh se hik.”

25 Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Eö' a hanan va pa sun hah pa nap mët, me eö' o to'to' tamoan. A napan varih to vaman a no neo', pare mët. Ee se kon ee po to'to' tamoan.

26 Ka napan varih to te' to'to' ne, pare vaman ne a ma soe peö', ee me hikta se mët ne. Suk ataeah, ee se kon me ee po to'to' tamoan. Marta', eën vaman e nom pa soe va'ih, ke' ahik?”

27 Ke Marta' soe pan, “A, Topoan, eö' to vaman e no' pa soe pën, pe' eën e Kristo me eën e Koa' pe Sosenën. Eën a te' ne Sosenën to soe voh pan e' se vanö ma', ke' nö ma' manih po oeh marën a kon hah a napan pe'.”

28 E Marta' to soe vahik va ko manih pe Ieesu', pare' nö hah en iuun, pare' soe aven ke kea pe' Maria' pan, “E Tövavaasis to nö en ma', pare' te' e non manih, e' to iu non pan eën se nö ko ep in eah.”

29 E Maria' to pënton vakomanih, pare' sun ko vëvëhö' rakah en pa ep e Ieesu'.

30 E Ieesu' to me' avoe' e non pa vos manuh vöön. E' to te' avoe' e non manih pa ö ne Marta' to ep vu non ma' poan.

31 O Jiu' varih to te' va'peh me ne e Maria' koman iuun to vatö ne o kokoman pe', ee to ep in e Maria'

to sun, pare' vëhö' tavus këh en pee, pare vatet ee pe'. Suk ataeah, ee to koman ne pan e Maria' to nö non pa ook manuh po vapeepe.

³² Ivëhkëk, e Maria' to nö ko tavus en pa ö ne Ieesu' to te' non. Maria' to ep e Ieesu' ko vu' rakah en manih pa moneah, pare' soe ke poan pan, “Topoan, eën se keh te' voh nom manih, e vameneo' Lasarus hikta se mët non.”

³³ E Ieesu' to ep in e Maria' to okook non me ra napan varih to nö va'peh me ma' poë to okook me ne, pare' hara' vapunis rakah en manih po kupu pe'.

³⁴ Pare' hi en pee pan, “Eöm vaho' ma' a sion-ineah nih?”

Ka napan soe ee pan, “Sunön, ma' ah parën ep.”

³⁵ Ke Ieesu' vauhunun matan en.

³⁶ Ivëh, ko Jiu' varih to te' ne po mët ep e Ieesu' to okook non, pare soe ee pan, “Ep öm, e' to iu suntan rakah e non pa te' vëh.”

³⁷ Ivëhkëk o upöm to soe ee pan, “Moaan voh ne' to nok vavavih hah a te' keho', ke' ep vavih hah en, vahvapo'nih ke' hikta va'aus e Lasarus, ke' nat non mët?”

E Ieesu' To Vato' Hah E Lasarus

³⁸ E Ieesu' to hara' vapunis rakah en. Pare' nö en manuh pa top vös. A top vös pamëh to te' non no a meh vös apuh to pet non nee se te' hop a te' mët koman a top vös, pare vaho' pip hah a matan a top vös pamëh.

³⁹ Ke Ieesu' soe ke ra napan pan, “Vahuk öm a vös manem.”

Ivëhkëk, e Marta' e vamen e Lasarus to soe ke Ieesu' pan, “Sunön, kuru e' o vataana' poen ne

Lasarus to pet manih koman a top vös. E' to avuh hat en.”

⁴⁰ Ivëhkëk, e Ieesu' to piun poan, pare' soe ke poan pan, “Eö' to soe moaan ke voh eo' pën, eën se keh vaman a nom neo'. Eën to onöt e nom pa ep po kikis pe Sosenën.”

⁴¹ Ivëh, ka napan vahuk ke ee pa vös apuh vëh to sunpip non o hopa' oho koe vëh pa top vös vëh ne Lasarus to pet non. Ke Ieesu' ta peah na kin, pare' soe pan, “Tamön, eö' to soe vavihvih nös oah, suk eën to tēnan vahik eom pa hin peö'.

⁴² Ke eö' koman to nat e no', a ma tamoan nēn to tētēnan nom sih a ma soe peö'. Ivëhkëk, kuru ne eö' to soe vatvus rakah eö' pa tah va'ih, pan a napan varih to kum ne manih, se pēnton, pare ep, ko vaman a ö nēn to vanö a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.”

⁴³ E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' vaove vakis rakah en na pan, “Lasarus, tavus mah.”

⁴⁴ Ke Lasarus tavus këh en ma' pa top vös. A poa koreneah me ra poa moneah me a mataneah to pöm avoe' e ne po rara. Ka varu' vakomanih ne Ieesu' to soe ke ra napan pan, “Pure' këh öm eah po rara vëh to pöm non poan, ke' nö en.”

A Nap Susunön To Vaonöt A Soe Va Pa Ip Vamët E Ieesu'

Matiu 26:1-5, Mak 14:1-2, me Luk 22:1-2

⁴⁵ A nap peo varih to nö ma' po mët, pare tamak va'peh me e Maria' to ep a tah ne Ieesu' to nok manih pe Lasarus, pare vaman ee pe Ieesu', e' e Kristo.

⁴⁶ Ivëhkëk, o upöm to ep a tah ne Ieesu' to nok manih pe Lasarus, pare nö ee manuh po Parësi', ko uhio' ke pee pa ma taeah ne' to nok ee he ep ne.

⁴⁷ Ivëh, ko te' sunön ësës he', me ro Parësi' vaoe ee po Kum Te' Susunön po Jiu', kee nö ma', kee iho' ko vahutët suk ee pa ö nee se nok vah va in e Ieesu', pare soe pan, "Ea se nok va in a te' vëh nih to nonok vatëh non o tah vatoksean o pöh peo?"

⁴⁸ Ea se keh ep akuk no eah, ke' nonok avoe' nö e non pa taate' va'ih. A napan kurus va pea se vaman poë ko vatet poë, ka nap vavapus va Room nö ma', ko mirö' ee pa Iuun Hinhin Apuh pea me ra napan pea."

⁴⁹ Ivëhkëk, e' to te' non a pah te' to te' non po komön o kum pamëh, a ëhneaneah e Kaëfas. Manih po kirismas pamëh ne Kaëfas to te' non a Te' Susun po Te' Èsës He'. E Kaëfas to soe ke raoe pan, "Eöm kurus varih po kum vëh, eöm to hikta te' me nem to kokoman.

⁵⁰ Eöm to hikta nat kës ko nem pa taate' to va'aus a rora to soe va non manih pan, e' to vih non pa pah te' se kon a tasun pa napan pea varih Israël, pare' mët. Pe' to hikta vih non pa napan pea se ro kurus manih pa koreera nap vëvënsun va Room."

⁵¹ E Kaëfas to soe a soe va'ih, e' hikta koman hah a non. Manih po kirismas pamëh ne' to te' non e' a Te' Susun po Te' Èsës He'. E' to vanënën a soe to soe non pan, e Ieesu' se mët, pare' va'aus a napan va Israël.

⁵² A mët pe Ieesu' to hikta se va'aus varoe non a napan va Israël. Ahik, a mët pe' e' a mët marën a ununun a napan kurus, kee tönun, pare tavus ee o pöh kum te'.

⁵³ Taneo non po poen pamëh no a nap susunön po Jiu' to nok ee po kokoman va pa ip vamët e Ieesu'.

⁵⁴ Ivëh, ne Ieesu' to hikta nönö vateera' suk vah non topniira napan va Jiu'. E' to këh en pa vöön nee to te' ne. E' to nö, pare' te' non pa vöön nee to popoka' ne Efraëm. A vöön pamëh to te' vatët non manih pa moeh upin, pare' te' va'peh me non o vamomhë pe' nën.

⁵⁵ E' to öök vatët en po poen va pa taëën apuh po Jiu' nee to popoka' ne o Pasova'. Ka nap peo va Israël to nö ee Jerusalëm pa nok a ma taneah nee se ës ke na e Sosoenën. Ka ma tah poë varih ës, kee tavus ee o te' vivihan vamanih pa ö no Vavaasis pe Mosës to soe va non.

⁵⁶ O Jiu' to kiu vëhva' rakah ee pa ep këh e Ieesu', ee to sun ne koman a Iuun Hinhin Apuh. Pare ihi ne o upöm pee pan, "Eöm koman kës nem pan, e' se nö en ma' manih po poen apuh va pa hin pea, ke' ahik?"

⁵⁷ O te' susunön ësës he', me ro Parësi' to soe ke ra napan pan, ta pah te' se keh nat non pa ö ne Ieesu' to te' non, e' se soe vanat rapoë kee nö, pare öt poë ko vaho' poë pa nohnoh.

12

E Maria' To Uh A Mon E Ieesu' Po Kompo' Manih Bëtani'

Matiu 26:6-13, me Mak 14:3-9

¹ O tönim me o pöh poen to me' avoe' e ne pa tavus ka taëën apuh va po Pasova' tavus en. Kë Ieesu' nö en pa vöön ne Lasarus to te' non. A ëhnan a vöön pamëh nee to popoka' ne a Bëtani'. Ke

Lasarus, e' a te' ne Ieesu' to kunkuin tane' hah voh poan pa nap mët.

² Manih pa vöön pamëh nee to nöhnöh ke Ieesu' a taëen, a taëen pamëh to makah vahik en, ke Marta' kunkun non a taëen e Lasarus heh iho' va'peh me non a napan varih to ënëen me ne e Ieesu'.

³ Ke Maria' kea pe Marta' te' en ma' po si' puto vanom o pöh voen va'puh rakah. O vanom pamëh nee to nok voh po tah nee to popoka' ne o naat. Pare' ko' manih pa mon e Ieesu', ko varak o vanom pamëh pa uvineah. Ko avuh vih va po vanom pamëh puh rakah en pa koman iuun nee to ënëen ne.

⁴ Ivëhkëk, a paeh a vamomhë koman pe Ieesu' ivëh e Jiutas va Iskariot, e' a te' pamëh se vikuh amot e Ieesu' manih po te' varih to hat o ve ne poë to soe pan,

⁵ “Vahvanih ke köövo vëh to hikta vavoen o vanom manih po upöm te', ka kon a 300 voa' moni' koman pea,* para va'aus o te' arus?”

⁶ Ivëhkëk, e Jiutas to hikta koman tiroë' non a nap arus. Ahik, e' to soe a soe va'ih, suk e' a te' kakaveo. Ke' e' me a te' pamëh to matop non sih a moni' pee, pare' kakaveo tamoan non sih a moni' to pet non po kove moni' pamëh.

⁷ Ke Ieesu' pënton a soe ne Jiutas to sosoe non, pare' soe ke poan pan, “Koe e köövo vëh, ke' öt non o vanom vëh ke' onöt po poen nö' se mët, köm pe a neo' po vapeepe.

⁸ A nap arus to te' tamoan me e ne sih peöm, peö' to hikta se te' tamoan me a no' neöm.”

* **12:5:** A 300 voa' moni' varih, to vatoe non po voen pa pah te' kikiu po pöh kirismas.

O Te' Susunön Ēsēs He' To Vaonöt A Soe Va Pa Ip Vamēt E Lasarus

⁹ A nap peo va Israēl to tēnan a soe to soe non pan, e Ieesu' to te' non manih pa vöön va Bētani'. Ivēh, nee to nō suk ee nēn, ee to hikta nō varoe pa ep e Ieesu'. Ahik, ee to nō me ee pa ep pa te' vēh ne Ieesu' to kunkuin tane' hah voh poan pa nap mēt, ivēh e Lasarus.

¹⁰ Ko te' susunön ēsēs he' nok ee po kokoman vakoaan va pa ip vamēt me e Lasarus.

¹¹ Suk ataeah, a nap peo va Israēl to kokoman hah a tah ne Ieesu' to nok voh pō ne' to kunkuin tane' hah e Lasarus pa nap mēt. Ee to he' tonun ee po te' ēsēs he', pare vaman vavi' e ne pe Ieesu'.

E Ieesu' To Vos Manuh Jerusalēm Vamanih pa Te' Sunön

Matiu 21:1-11, Mak 11:1-11, me Luk 19:28-40

¹² Ko meoh poen, no a nap peo varih to vaman ne e Ieesu', to nō ee Jerusalēm, ko poen pamēh e' o poen apuh va po Pasova'. Ee to pēnton a soe va pa ö ne Ieesu' to nōnō nō non ma'.

¹³ Ivēh, kee kon a ma pea vito, pare öhön poē manih hanan. Ee to akeh poē, pare hara' vaeö rakah, pare tataoa ne, pare sosoe ne pan,

“Vaeö ke na e Sosenēn!

E Sosenēn se tapui a oah

Suk eēn to nō ma' pa ēhnan e Sunön, Pare' tapui e Sunön va Israël.”

Sng 118:25-26

¹⁴ E Ieesu' to kon a tönki', pare' tok pa tonuneah, ka tah va'ih ne Ieesu' to nok pō ne' to tok pa tonun a tönki' seka' to vapuh rakah en pa soe to kiun non po Puk pe Sosenēn no a te' vanēnēn soe vēh e

Sëkaraëa' to kiun voh, ka soe pamëh to soe va non manih pan,

¹⁵ “Koe a naöp,
ta Israël,
a te' sunön peöm to nö en ma'.

Pare' iho' non pa tonun tönki' seka'.” *Sek 9:9*

¹⁶ Po vamomoaan no ma vamomhë pe' to hikta nat vamaaka ne pa pusun in a soe va'ih. Ivëhkëk, murin in o poen ne Ieesu' to sun tane' hah pa mët, pare' kon o ëhnan apuh. O vamomhë pe' to maaka man po' ee pa pusun in a soe pamëh to takiun non manih po Puk pe Sosenën.

¹⁷ A nap peo rakah to te' va'peh me voh ne e Ieesu' po poen ne' to vato' hah e Lasarus, ko vavoe tavus këh na eah pa ö vëh nee to pe voh poë. Ivëh, ka napan varih to ep voh ne pa tah ne Ieesu' to nok manih pe Lasarus, to vavatët pet ee po upöm pee pataeah to tanok.

¹⁸ A nap peo to pënton a soe va pa ö ne Ieesu' to kunkuin tane' hah e Lasarus pa nap mët, to nö ee pa ep pe' manih hanan.

¹⁹ Ko Parësi' vavaasoe koman e ne pan, “Ep këk öm! A napan kurus to vataruin suk ee pa te' vëh, ka tah na to kehkeh nok no pa sunpip a napan pa vatet e Ieesu' to hikta onöt non a man.”

A Ma Pah To Grik To Kehkeh Ep Ne Pe Ieesu'

²⁰ E' to te' me voh non a ma pah to Grik to nö ma' manih Jerusalëm pa vasunön e Sosenën po poen va pa Taëen Apuh va po Pasova'.

²¹ A ma to Grik poë varih to nö ee pa ep e Filip, e Filip e' a te' va Bëtsaëta', ka muhin pe' ivëh

Galili'. Ka ma to Grik poë varih to soe ke poë pan, “Topoan, emöm to kehkeh ep nem pe Ieesu'.”

²² Ke Filip soe ke Ëndru', kee nö ee pon pa soe ke Ieesu' a ö no a ma to Grik to kehkeh ep ne poë. Ee to nö pare tavus manih pe Ieesu', pare soe ke poë pan, “A ma to Grik to kehkeh ep ne pën.”

²³ Ke Ieesu' piun va in a soe pee manih pan, “O poen ne Sosenën se kon o ëhnan apuh manih peö' e Koa' Te' pa Napan Kurus to öök en. Manih pa ö nö' se mët ko sun tane' hah pa mët, parö' hah eo' pa vöön va kin.

²⁴ Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, o voa' kon vëh ne ea to po'po' eah manih po oeh, se pisi' ma', pare' voa' vapeo en. Ivëhkëk, e' se keh hikta pisi' momoan, e' se te' avoe' e non o pöh voa' kon ro.

²⁵ E' to te' akuk va kov e non manih pan ta pah te' se keh iu suntan non o to'to' pe' manih po oeh vëh, o to'to' pe' se ro amot en. Ivëhkëk, a te' vëh to he' tonun o to'to' pe' manih po oeh. E' se kon en po to'to' tamoan.

²⁶ A te' vëh to nonok non sih a ma kiu peö', e' se vavatet rakah non a soe me a taate' peö'. Ka vöön nö' to te' no', no o te' kikiu peö' se te' va'peh me e ne peö'. Ka te' vëh to nonok non a ma a kiu peö', e Tamön vöh pa vöön va kin se kë en pe', pare' he' en pe' po ëhnan apuh.

E Ieesu' To Vavaato Suk Non A Mët Pe'

²⁷ E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa nap susunön po Jiu', pare' soe pan, “Kuru nö' to hara' vahat rakah eo', ko kokoman peö' punis rakah en, kö' koman pinpiun eo'. Keö' koman se po' soe vahvanih? Eö' se pö' soe eo' pan, ‘Tamön, kuru eö'

to iu no' a ö nën se kon kēh a neo' pa punis va'ih to kehkeh tavus non peö'. Ivēhkēk ahik, suk ataeah, e' akuk kuru a pusun in a ö nö' to nö suk voh ma' manih po oeh vēh.

²⁸ Tamön, eēn koman se vataare o kikis apuh pēn!' ”

E Ieesu' to sosoe va ko non manih, ka to kunah tane' ma' pa vöön va kin to soe vanon manih pan, “Eö' to vataare voh eo' po kikis peö', kö' se nok hah va eo' nēn.”

²⁹ A napan to sun vatēt ne nēn to tēnan a to pamēh to kunah tane' ma' pa vöön va kin, pare koman ne pan, a kara to kukuruh non, ko upöm to koman ne pan a ankerö' to vavaato me non ma' poan.

³⁰ Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, “A to va'ih nöm to pēnton nem, e' a to marēn a va'aus a neöm, e' to hikta te' non pan, e' se va'aus a neo'. Ahik. E' marēn a va'aus a neöm.

³¹ Kuru e' o poen ne Sosoenēn se kiiki a taate' pa napan va po oeh vēh. Ka kuru me, ne Sosoenēn se veo kunah en pa te' susun vēh to matop non a ma taate' hat manih po oeh vēh.†

³² Kuru ne eö' to te' no' manih po oeh vēh. Ivēhkēk amot, no a napan va po oeh vēh se vahan ee peö' kö' han no' pa kuruse. Manih pa poen pamēh nö' se peret ke ra napan kurus a hanan, kee nö ee ma' peö'.

³³ A soe va'ih ne Ieesu' to sosoe non, e' a soe ne' to sosoe vanat non a napan a ö ne' se mēt vah ava.

† **12:31:** a te' susun vēh to matop non a ma taate' hat manih po oeh vēh, ivēh, e susun po ora' hat.

³⁴ Ka napan piun a soe pe' pare soe ke poë pan, “Emöm to pënton tane' voh a soe va'ih manih po Vavaasis pe Mosës. O Vavaasis pe Mosës to soe non pan e Kristo se te' tamoan non manih po oeh. Vahvapo'nih kën soe pan, ‘A napan se vahan e Koa' Te' Pa Napan Kurus to han non manih pa kuruse?’ Eteh po', E Koa' Te' Pa Napan Kurus?”

³⁵ Ke Ieesu' soe ke rae pan, “O maaka pamëh se te' va'peh me a no neöm pa si' poen kökööt akuk, e' hikta se te' varë me a no neöm. Ivëh, ko maaka pamëh se te' va'peh me a no neöm, köm nönö vah nem, pe' to hat non peöm se pönpön vah nem pa popoen. A te' vëh to pönpön vah non pa popoen e' to hikta nat non e' nönö non nih.

³⁶ Kuru no maaka pamëh to te' va'peh avoe' me non peöm. Ivëh, köm se vaman rakah o maaka pamëh pa ö ne' to te' avoe' me a no neöm manih po oeh, köm sih tavus o pus koa' va po maaka pamëh.” E' to soe vahik vakomanih, pare' aven këh en pee pare' nö en.

A Soe Pa Te' Vanënën Soe Vëh E Aisaëa' To Soe Non Pan, A Nap Peo Va Israël To Hikta Vaman Ne E Ieesu'

³⁷ A nap peo rakah to ep voh ne a ma tah vatok-sean ne Ieesu' to nonok non, ivëhkëk, ee to hikta vaman ne poë.

³⁸ Ke' a tah pamëh to vamaaka rakah en pa soe no a te' vanënën soe vëh e Aisaëa' to sosoe suk voh non, pare' soe pan, “Sunön, etereh to vaman ne a soe na to sosoe ke voh no rae po'?”

Me etereh to inan ne pa ma kiu eh varih ne Sunön to nonok non po kiki pe'?” *Ais 53:1*

39 Ke' iva'ih a pusun in a ö no a napan va Israël to hikta onöt ne a vaman suk e Ieesu', e Aisaäa' to kuin voh a soe to soe non pan,

40 “E Sosenën to kekeho' en pee,
pare' vavanun en pa ma kokoman pee.
Suk ee tome' ep in ta kiu apuh pa matëëre,
pare nat ee pa pusun in a soe pamëh,
pare panih a ma kokoman pee,
pare nö ma' peö' kö' vato' hah raoe.” *Ais 6:10*

41 E Aisaäa' to nok a soe va'ih, suk e' to tata o kikis apuh to te' non manih pe Ieesu', pare' sosoe suk non poan pa soe va'ih.

42 A nap peo, me ra nap apa'puh po Jiu' to vaman e ne pe Ieesu'. Ivëhkëk, ee to nanaöp e ne po Parësi'. Pare hikta onöt ne a vatvus o vaman pee. Ee to nanaöp ne pan o Parësi' tome' veo tavus këh ee pee pa ma iuun hinhin sone' pee.

43 Ee to iu ne pan, a napan se kë varoe ne a ma ëhnëëre, pare nat ne kë ne a te' ëhnan e Sosenën.

A Soe Pe Ieesu' Se Kiiki A Napan

44 E Ieesu' to tooto suntan rakah e non, pare' soe pan, “Eteh to vaman a non neo' e' to hikta vaman varoe a no neo' e' to vaman me e non pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'.

45 Kete' to ep a non neo', e' to ep me non pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo'.

46 Eö' to nö vavoh ma' manih po maaka va po oeh vëh. Ivëh, ketereh to vaman ne a ma soe peö', ee to hikta onöt ne a te' pa popoen.

47 Etereh to tēnan ne a soe peö', pare hikta vaman ne a soe pamëh, a, eö' to hikta se kiiki no' raoe vamanih pe tökiiki. Suk eö' to nö voh ma' pa kon hah a napan va po oeh vëh.

⁴⁸ E' to te' non a tökiiki te', pe retereh to he' tonun a neo' pare hikta kon a ma soe peö'. Ka soe nö' to sosoe no', e' a soe ko pamëh se kiiki o te' poë varih po poen no oeh vëh se hik.

⁴⁹ Ka tah nö' to sosoe no', e' to hikta te' non pan, e' a soe koman peö'. Ahik, e Tamön vëh to vanö voh a ma' neo' to soe ka neo' a tah nö' se soe me a tah nö' se vavaasis.

⁵⁰ Ivëh, kö' nat e no' po to'to' tamoan to tane' non ma' manuh pa soe pe Tamön. Ka tah nö' to sosoe no, e' a tah ne Tamön to soe voh ka neo', kö' sosoe no'."

13

E Ieesu' To Pupui A Ma Moora Ma Vamomhë Pe'

¹ A si' ö hat ko poen va pa Taëen Apuh va po Pasova' tavus en, ke Ieesu' nat en po poen ne' se këh hah o oeh vëh, pare' nö hah en manuh pe Tamaneah to öök en. E' to iu non a ma vamomhë pe' varih to te' ne sih manih po oeh, ke' onöt rakah po poen ne' se mët.

² Pa matanpoen ne Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to ënëen ne, ke susun po ora' hat he' en pe sunai' Saëmon va Kariot e Jiutas po kokoman hat, ke' he' tonun e Ieesu' ko vikuh en pe' manih po te' varih to vakihat me ne poë.

³ E Ieesu' to nat e non pe Tamaneah to vaho' vahik voh en pa ma moeh tah kurus manih pa koreneah, pare' nat me e non pe' to tane' voh ma' manuh pe Sosenën. E' to nat me e non pe' se hah en manuh pe Sosenën.

⁴ Ivëh, ke' sun tane' ma' manih pa pok vëh no a ma taëen to tok ne, pare' ihan o ohop rë pe', ko kon o taöör pare' voh tavi manih pa vuvuhuneah.

⁵ E' to ko' a ruen pa kepa' ko pupui en pa ma moeera ma vamomhë pe', ko varak en pee po taöör ne' to voh non.

⁶ E' to öök ma' manih pe Saëmon Pita', ke' hi poan pan, “Sunön, eën se pupui me eom pa moneo' oh?”

⁷ Ke Ieesu' piun a soe pe Pita' pare' soe ke poan pan, “Eën to hikta nat nom pataeah nö' to nonok kuru, ivëhkëk, eën se nat amot eom pataeah ipamëh”

⁸ Ke Pita' piun a soe pe Ieesu' pare' soe pan, “Ahik, eën se nat rakah nom pupui a moneo'.”

Ivëhkëk, e Ieesu' to piun a soe pe' pare' soe pan, “Eö' se keh hikta pupui a momah, eën hikta se te' nom e vamomhë peö'.”

⁹ Ke Pita' soe ke Ieesu' pan, “Sunön, koe a pupui varoe a moneo'. Eën se pupui me eom pa koreneo' me a pasuneo'.”

¹⁰ E Ieesu' to soe ke poan pan, “A te' vëh to uhu vahik voh e' to hikta onöt non a uhu hah. Suk ataeah, e' to voon vahik voh en, pare' onöt varoe ko non a pupui a moneah. Eöm kurus varih to voon vahik voh em, ivëhkëk, a paeh va peöm to hikta te' voon non.”

¹¹ E Ieesu' to nat vahik en pa te' vëh se he' tonun poan, pare' vikuh in poan manih po te' to vakihat me ne poë, ivëh, ne' to soe suk vamanih pan, “Eöm kurus o voon vahik, ivëhkëk, a paeh va peöm to hikta te' voon non.”

¹² E Ieesu' to pupui vahik a ma moera ma vamomhë pe', ko ohop hah en po ohop rë pe', pare'

nö ko iho' hah en pa ö ihiho' pe', pare' hi raeo pan,
 “Eöm nat po' pö' e nem pa tah nö' to nok manih
 peöm, toh?

¹³ Eöm to popoka' e nem sih peö', e Sunön, e
 Tövavaasis. Ke' vih e non pa ö nöm se popoka' va
 e nem peö' nän, suk ataeah, eö' to te' va kov e no'
 nän.

¹⁴ Eö' se keh te' vamaman e no' e Sunön, e
 Tövavaasis peöm, to pupui a ma moeeneöm, a, eöm
 pet me se pupui a ma moeero upöm te' pea.

¹⁵ Eö' to nok a tah va'ih manih peöm vamanih po
 vëknöm, e' marën a vataare a neöm a taate' nöm se
 vavatet amot nem.

¹⁶ Eö' to' soe vamaman rakah keo' peöm. A te'
 kikiu to hikta antoen non a te' oah e susun pe', ka
 te' te'te' soe e' me to hikta se te' oah non a te' vëh
 to vanö poan.

¹⁷ Eöm se keh nat vavih nem po pus kokoman va
 pa tah va'ih nö' to nok manih peöm, eöm se hara'
 vaeö rakah e nem pa nok pet a taate' pamëh. Ivëh,
 ne Sosenën se vaeö suk pet me a no neo'.

¹⁸ Eö' to hikta sosoe suk a no' neöm kurus, ahik!
 Eö' to nat e no' pe retereh nö' to kon raeo kee tavus
 ee o te' peö', ivëh kö' nat e no' pa soe to pet non
 po Puk pe Sosenën to tavus vaman en. O Puk pe
 Sosenën to soe non pan,

‘A te' vëh to ënëen va'peh me a no neo' a taëen vëh,
 e' kuru a te' ko pamëh se kë a moneah,

pare' kom tötöön en peö!' *Sng 41:9*

¹⁹ Eö' to soe vovoh ke voh eo' peöm pa tah pamëh,
 e' he me' avoe' e non pa tavus ma'. Amot no a tah
 pamëh se tavus, köm ep paröm vaman po' em peö'
 e Kristo.

²⁰ Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, eteh to öt a te' kikiu nö' to vanö nös, pare' matop vavih non poan, e' to öt me en peö', pare' nok vavih me en peö'. Me eteh to öt a neo', e' to öt me en pe Sosenën vëh to vanö voh a ma' neo'."

E Ieesu' To Vavahutët Suk Non A Mët Pe'

Matiu 26:20-25, me Mak 14:17-21, me Luk 22:21-

²³

²¹ E Ieesu' to soe vahik vakomanih, ko kokoman pe' puh rakah en po tamak ke' pah soe suntan en pan, "Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, a paeh koman va peöm varih o vamomhë peö' ivëh, se vikuh ka neo' manih pa napan varih to vakihat me a ne neo' sih."

²² E Ieesu' to sosoe va ko non manih ka ma vamomhë pe' va kukute' matan ee, suk ataeah, ee to hikta nat ne peteh ivëh, ne' to sosoe suk non.

²³ A paeh a vamomhë ne Ieesu' to iu suntan non sih poan to te' vatët non manih pe' pa ö ënëen pee.

²⁴ Ke Saëmon Pita' vaviivi pasun ke vamomhë vëh to te' vatët non pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, "Hi a neah, e' sosoe suk non eteh?"

²⁵ Ke vamomhë vëh to vaho' na pasuneah manih pe Ieesu' to hi poan pan, "Sunön, eën sosoe suk nom eteh?"

²⁶ Ke Ieesu' piun a hi pe', pare' soe ke raoe pan, "Eö' se vaho' a ö taëen manih pa hiro', parö' he' a te' pamëh. E' akuk kuru a te' pamëh se vikuh ka neo'." E Ieesu' to vavaato vahik va ko non manih, pare' vaho' en pa ö taëen manih pa hiro', pare' he' en pe Jiutas, sunai' e Saëmon va Kariot.

²⁷ E Jiutas to eën vahik en pa ö taëen pamëh, ke susun po ora' hat hop en pe' ko he' en pe' po kokoman hat. Ke Ieesu' soe ke po' en pe' pan, "A

tah nën to kehkeh nok nom nën se nok vëvëhö' rakah.”

²⁸ A hikta pah te' to te' non manih pa ö ënëen to nat non pa pusun in a soe va'ih ne Ieesu' to sosoe ke non e Jiutas.

²⁹ E Jiutas to matop non sih a pokis moni', ivëh, ka ma meh vamomhë koman ne pan e Ieesu' to sosoe ke non poan a ö ne' se voen ta meh taëen va pa taëen apuh va po Pasova'. Me a ö nee to koman ne pan e Ieesu' to ta'ta' non e Jiutas te' he' o te' arus ta ma tah.

³⁰ E Jiutas to öt a ö taëen ne Ieesu' to he' poan, ko tavus vëvëhö' rakah en. A muhin he poen en.

A Taate' Voon

³¹ E Jiutas to tavus en, ke Ieesu' soe ke ra ma vamomhë pe' pan, “Kuru neö' e Koa' Te' pa Napan Kurus se vataare eo' po kikis apuh peö'. E Sosoenën me se vataare en po kikis apuh pe' manih peö'.

³² E Sosoenën se keh vataare o kikis apuh pe' manih peö' e Koa' Te' Pe', a, e Sosoenën koman se vataare a napan o kikis me a vih peö' e Koa' Te' pa Napan Kurus.

³³ Pus koa' peö', eö' hikta se te' varë hah me a no' neöm. Eöm se ru' em peö', ivëhkëk kuru, nö' to soe keo' peöm pa ö nö' to soe moaan vavoh in o te' susunön po Jiu'. Ka vöön nö' to nönö no', nöm to hikta onöt nem a nö nën.

³⁴ Ivëh, ka kuru, eö' to he' eo' peöm pa taate' voon, ka taate' voon pamëh to soe va non manih pan, 'Iu a ma meh peöm.' Eöm se iu nem a ma meh peöm vamanih pa ö nö' to iu va ka no' neöm sih.

³⁵ Eöm se keh iu nem a ma meh peöm, a, a napan kurus se nat ee peöm a ma vamomhë peö'.

*E Ieesu' To Soe A Ö Ne Pita' Se He' Tonun In Poan
Matiu 26:31-35, me Mak 14:27-31, me Luk 22:31-*

34

³⁶ Ke Saëmon Pita' hi e Ieesu' pan, “Sunön, eën nönö nom nih?”

Ke Ieesu' piun a hi pe', pare' soe ke poan pan, “A vöön nö' to nö no' nën to hikta antoen nom a suk a neö' parën nö nën. Ivëhkëk, amot ne eën se suk eom ma' peö'.”

³⁷ Ke Pita' hi hah e Ieesu', pare' soe pan, “Sunön, vahvanih, kö' hikta onöt no' a suk a oah pa vöön nën to nönö nom? Kuru eö' to antoen e no' pa mët pa kon a tasun pën.”

³⁸ Ke Ieesu' piun e Pita', pare' soe pan, “Eën antoen e nom pa mët pa kon a tasun peö', ha? Eö' to soe vamaman rakah keo' pën, e toa' oete' se me' avoe' e non pa tö, kën kukön soe eom pan, eën to hikta nat nom peö'.”

14

*E Ieesu', E' A Hanan Pa Napan To Nö Non Pe
Sosoenën*

¹ E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa ma vamomhë pe', pare' soe ke raoe pan, “Eöm se koe a he' ëm o tamak me o punis, paröm vaman varoe e Sosoenën ko vatet eah, paröm vaman me a neo'.

² Manuh pa vöön va kin pa iuun pe Tamön a ma ö te'te' peo rakah to te' ne nën. Keö' se vovoh manuh, parö' vamatop ma' a ma ö te'te' peöm. A soe peö' se keh hikta te' va non nën, eö' to hikta onöt no' a soe vanat a neöm a tah pamëh.

³ Keö' se vovoh, parö' vamatop ma' a ma ö te'te' peöm, parö' hah ma' ko me a na neöm, ka nö, para te' va'peh no pa vöön pamêh. Ivêh, ka vöön poanheh nö' se te' no', e' a vöön ko pamêh na se pêt te' va'peh tamoaan no nên.

⁴ Eöm to nat e nem pa hanan to nö non pa vöön nö' to nönö no'.

⁵ Ivêhkêk, e Tömas to soe ke Ieesu' pan, “Topoan, emöm to hikta nat nem pa ö nên to nönö nom. Emöm se po' nat vah va in a hanan vêh nih nên to suksuk nom?”

⁶ Ke Ieesu' piun a soe pe Tömas, pare' soe pan, “Eö' koman a hanan, me eö' koman a pusun in a soe man, me eö' koman o to'to' tamoaan. A pah hanan ro ko vêh to nö non pe Tamön, ivêh, eö'.”

⁷ Eöm se keh nat vavih e nem peö' eteh, eöm se nat vavih me e nem pe Tamön eteh. Ivêhkêk kuru, neöm to nat em pe Tamön. Paröm inan vahik em pe', suk eöm to ep e nem peö' to matan va e no' manih pe'.”

⁸ Ke Filip soe ke Ieesu' pan, “Sunön, a tah rakah nemöm to iu nem ivêh, vataare a möm ah, e Tamön.”

⁹ Ke Ieesu' piun a soe pe Filip pare' soe ke poan pan, “Filip a tääm rë rakah neö' to te' va'peh me voh eo' peöm, ivêhkêk, eöm hikta nat avoe' nem peö' eteh. Eteh to inan a non neo', e' to inan me en pe Tamön, vahvapo'nih köm soe ka neo' pan, ‘Eö' se vataare a neöm e Tamön?’

¹⁰ Eën to hikta vaman pö' ko nom pan e Tamön to te' va'peh me non peö'. Kö' te' va'peh me e no' pe'. A soe nö' to sosoe ka no' neöm sih, nö' to hikta kokon tane' no' po kokoman koman peö'. Ahik, e

Tamön to te' va'peh tamoaan me e non sih peö', pare' vavativus ke non a ma kiu pe' manih peö'.

¹¹ Vaman a neo' öm to sosoe ka no' neöm sih pan, eö' to te' va'peh me nö' pe Tamön. Ke Tamön te' va'peh me e non peö'. Eöm se keh hikta vaman nem a soe va'ih, eöm se kokoman hah a ma kiu apa'puh me a ma tah vatoksean nö' to nonok no' sih. Ivëh, ka ma tah poë varih se kunkuin o vaman manih pa ma kokoman peöm.

¹² “Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, etereh to vaman a ne neo' me a ma soe peö', ee se nok ee pa ma kiu varih nö' to nonok no' sih. Ee me se nok pet ee pa ma te' kiu to te' apa'puh oah e ne pa ma te' kiu varih nö' to nonok voh no'. Suk ataeah, eö' se nö eo' manuh pe Tamön, parö' vanö ma' a Tuvuh Vasio' manih peöm.

¹³ Eöm se keh hin ta ma taneah manih pa ehneano', eö' se pënton eo' pa hin peöm, parö' nok eo' pataeah nöm to hinhin suk nem. Eö' se nonok va no' nën, pan e Tamön se vataare o kikis apuh pe' manih pa ma kiu neö' e Sunai'eah to nonok no'.

¹⁴ A, a ma tah kurus nöm se hin manih pa ehneano'. Eö' se pënton eo' pa hin peöm, ko nok keo' peöm pataeah nöm to iu nem.

E Ieesu' To Soe Ke Ra Ma Vamomhë Pe' Pan, E' Se Vanö Ma' A Tuvuh Vasio'

¹⁵ E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan, “Eöm se keh iu e nem peö', a, eöm se vatet vavih rakah a ma soe apuh peö'.

¹⁶ Eö' se hin e Tamön, ke' he' en peöm pa meh Te' Va Pa Va'aus, ke' te' va'peh tamoaan me e non peöm.

17 Ka te' pamëh, e' a Tuvuh va pa soe a soe man. A napan va po oeh vëh to hikta onöt ne a öt poë, suk ee to hikta ep i ne eah, pare nat i ne poë. Ivëhkëk eöm to nat e nem pa te' pamëh, suk e' to te' me e non peöm, ka amot me kuru ne' se te' va'peh tamoan avoe' me e non peöm.

18 Eö' to hikta onöt no' a këh akuk va ka neöm manih po si' koa' nök. Ahik, eö' se hah eo' ma pa ep peöm.

19 A si' ö hat ka napan va po oeh vëh hikta se ep hah a ne neö'. Ivëhkëk, eöm se ep em peö', suk eö' se mët, parö' sun hah eo'. Ivëh, ke eöm me se sun tane' hah em pa nap mët ko kon hah em po to'to'.

20 Manih po poen pamëh nö' se sun tane' hah pa nap mët ko kon hah eo' po to'to'. Köm nat em peö' to te' va'peh me no' pe Tamön, kemöm tavus em po' a paeh a te'. Ke eöm se te' va'peh me e nem peö', kö' te' va'peh me e no' peöm, ka tavus ee a paeh a te'.

21 O te' varih to kon a soe apuh peö', pare vavatet ne, ee ko a napan poë varih to iu a ne neo'. Ke Tamön iu me e non po te' poë varih, keö' me se iu e no' pee. Parö' vataare ö' manih pa ma papaeh pee.”

22 Ke Jiutas, a te' vëh to hikta te' non pan e Jiutas va Iskariot, to hi va in e Ieesu' manih pan, “Ivëhkëk, Sunön, vahvanih kën koman nom a vataare varoe eo manih pemöm, eën he hikta vataare eo manih pa napan kurus va po oeh vëh?”

23 Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, “Etereh to iu a ne neo', ee se vavatet ne o vavaasis peö', ke Tamön iu e non pee. Kemöm po' Tamön nö vapöök em manih pee, pamöm nok em pa ö te'te' pemöm po' manih pa ma kupu pee.

24 O te' varih to hikta iu a ne neo', pare hikta iu vatet ne o vavaasis peö'. Ko vavaasis va'ih nöm to tēnan nem sih, e' to hikta te' non pan, o vavaasis koman peö'. Ahik, o vavaasis va'ih e' o vavaasis koman pe Tamön vëh to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.

25 Ko poen nö' to te' avoe' me e no' peöm, parö' sosoe ka no' neöm a ma tah poë varih.

26 Ivëhkëk a Te' Vava'aus Te' vëh a Tuvuh Vasio' ne Tamön se vanö amot ma' pa ëhnaneo', ke' vavaasis a neöm a ma moeh tah kurus. Pare' kunkuin a ma kokoman peöm, köm nat hah a ma taneah nö' to vavaasis voh a no' neöm.

27 Eö' se këh ka neöm a taate' te' vakamö', me o kokoman tö. Ka taate' kamö' peö' nö' se këh ka neöm. Ka taate' vakamö' pamëh nö' to hikta he' va ka neöm manih pa ö no a napan va po oeh to he' va i ro upöm te' pa taate' pamëh. Ivëh, kö' iu no' a ö söm koe a tamak, paröm koe a naöp suk a tah pamëh se tavus ma'.

28 Eöm to pënton voh em peö' to soe keo' peöm pan, 'Eö' se nö eo' manuh pa vöön va kin, parö' hah eo' ma' manih peöm.' Eöm se keh iu rakah e nem peö', eöm se hara' vaeö rakah suk e nem peö' to hah eo' manuh pe Tamön, suk ataeah, a tasun pe' to apuh oah e non pa te' tasun peö'.

29 A ma tah kurus poë varih to me' avoe' e ne pa tavus ma', kö' soe vahik ke voh eo' peöm. Suk ataeah, amot nöm se ep in a tah pamëh to tavus, paröm vaman po'.

30 Eö' to hikta se vaato varë hah me a no' neöm, suk ataeah, a te' to matop non sih o oeh vëh to nö en ma'. E' to hikta te' me non to kikis to nok ta pah

tah manih peö'. Ivëhkëk, eö' se vaonöt keah ke' nok en pataeah ne' to kehkeh nok non.

³¹ Ivëhkëk, eö' se nok vavih eo' pa ma tah ne Tamön to ta' a neo' a nok. Ivëh, ka napan va po oeh vëh se nat va ne manih pan, eö' to iu rakah e no' pe Tamön.”

Ke Ieesu' tooto avoe' e non, pare' soe pan, “Ma' po' öm ka këh a muhin vëh.”

15

E Ieesu' To Te' Va Non Manih Pa Vu Voaën

¹ E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa ma vamomhë pe', pare' soe ke rapoë pan, “Eö' koman, eö' to te' va no' manih pa vu voaën, ke Tamön vöh pa vöön va kin, e' to te' va e non manih pa te' to vaneah non pa rak.

² E Tamön to moes vi en pa ma meh pean va peö' varih to hikta vovoa' vavih ne. E' to vehveoh vavih rakah en pa ma pean ovineo' varih to vovoa' vavih ne, suk a ö nee se ep vamhën ne pare voa' suntan.

³ E Tamön to vavoon vahik voh en peöm. Suk ataeah, a soe nö' to he' voh a neöm to nok a neöm, köm voon vahik em.

⁴ Eöm se te' tamoaan nem manih peö', kö' te' varu' no' manih peöm, ka vatös tamoaan no, para tavus ee a paeh a te'. O pea voaën se keh hikta pu tane' voh ma' pa vu voaën, e' to hikta onöt non a voa'. E' to te' akuk va kov e non manih peöm o vamomhë peö'. Eöm se keh hikta vatös vavih me a nem neo' eöm me to hikta antoen nem a voa'.

⁵ “Eö' to te' va no' manih po rumun in o voaën, ke eöm to te' va e nem manih pa ma pean. Ta pah te' se keh te' va'peh tamoaan me a no neö'. A, eö' se te'

tamooan varu' e no' manih pe'. E' se vovoa' vavih va kov e non manih.* Ivëhkëk eöm se keh hikta te' va'peh me a nem neo', eöm to hikta antoen nem a nok ta pah tah to onöt non a kë a ëhnan e Tamön.

⁶ Ta pah te' se keh hikta vatös me a non neo', e' to te' va e non manih pa ma pea nö' hat ne tövaneah pa rak to moes vi, pare' ununun raeo, kee rak, ka napan vi raeo po sura', ko sura' ës en pee.

⁷ Eöm se keh nok vamanih, eöm se vatös vavih tamooan me e nem peö', paröm he' rakah a ma kokoman peöm manih po vavaasis peö'. Ivëh, kôm se keh hin e Sosoenën ta tah nöm to iu nem, e' se he' en peöm.

⁸ Eöm se te' va nem manih po pea voaën to voa' vörep. Ka napan se inan va ka ne neöm manih, pa ma vamomhë peö'. Ka tah pamëh to vataare non o kikis pe Tamön.

⁹ “Eö' to iu rakah e no' peöm o vamomhë peö', vamanih pa ö ne Tamön to iu va ka non neo' sih. Ka ma poen kurus nö' to iu no' pan, eöm se te' tamooan nem manih po iu peö'.

¹⁰ Eöm se keh vavatet vavih rakah nem o vavaasis peö', me a soe peö', a, eöm se te' tamooan e nem manih pa taate' iu peö'. Eöm se te' va e nem manih pa ö nö' to vavatet vavoh no' o vavaasis me a soe pe Tamön. Ivëh, nö' to te' tamooan suk no' sih manih po iu pe'.

¹¹ Eö' to soe ke voh eo' peöm, pa tah va'ih. Ivëh, nö' to iu suk no' a ö nöm se puh rakah nem po vaeö. Ko vaeö peöm puh oah en ma' manih pa ma

* **15:5:** “E' se vovoa' vavih va kov e non manih.” A pusun in a soe va'ih to soe va non manih pan, a taate' pa te' se vih ko vataare non a napan a ma taate' vih pe'.

kokoman peöm. Ivëh, ko vaeö peö' se puh rakah non manih pa ma kokoman peöm, ke' iva'ih a tah nö' to soe suk vavoh ka neöm nën.

¹² Ke' iva'ih, a soe apuh peö'. Iu a meh te' vamanih pa ö nö' to iu va ka no' neöm sih.

¹³ Ta pah te' se keh iu suntan rakah non a ma vamomhë pe', e' se he' o to'to' pe' manih po upöm te' kee ip vamët poë marën a va'aus raoe. E' to te' akuk va kov e non manih po vu iu nö' to soe voh ka neöm.

¹⁴ Ke eöm varih se keh nok voh a ma tah varih nö' to soe voh ka neöm, eöm se tavus em a ma vamomhë peö'.

¹⁵ Eö' to hikta popoka' hah a no' neöm o te' kikiu. Suk ataeah, o te' kikiu to hikta nat ne pataeah ne torara pee to nonok non. Eö' se poka' eo' peöm o vamomhë peö', suk ataeah, a ma soe kurus nö' to kon tane' manuh pe Tamön, ne eö' to soe pet ke voh eo' peöm.

¹⁶ Eöm to hikta kon voh a neo' pan, eö' se te' va'peh me a no' neöm. Ahik, eö' to kon voh a neöm parö' he' eo' peöm pa kiu vëh, eöm se nö paröm vapu pet a soe peö', ke' voa' manih pa napan vamanih pa ö no naon to vovoa' va non. Ke eöm se keh hin ta pah tah manih pa ëhnaneo', e Tamön se he' en peöm.

¹⁷ Ke' iva'ih, a soe peö'. Iu a meh te' pö nën to iu hah va ka nom.”

A Napan Va Po Oeh Se Hat Ov E Ne Po Vamomhë

¹⁸ E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan, “A napan va po oeh vëh se keh rës ka neöm, a, eöm se nat va nem manih pan, ee to rës me voh e ne peö'.

19 Ivëh, kõm se keh te' nem pan, eõm a napan va po oeh vëh, a napan va po oeh vëh se iu e ne peõm a ma meh pee. Ivëhkëk, eõ' to kon ke voh eo' peõm, kõm këh em ma' pa ma taate' hat pa napan va po oeh. Ivëh, kõm hikta te' hah nem pan, eõm o te' va po oeh vëh. Ke' iva'ih, a tah no a napan va po oeh vëh to rës suk ka no neõm.

20 Eõm se koman hah voh a soe vëh nõ' to soe voh ka neõm. A soe pamëh to soe va non manih pan, 'A te' kikiu to hikta antoen non a te' oah e susun pe'. A napan se keh hinën e ne peõ', a, kuru me nee se hinën e ne peõm. Kuru va'ih nee se tēnan ee po vavaasis peõ', ee se keh tēnan ee po vavaasis pamëh ee to tēnan me ee peõm.

21 A napan va po oeh vëh se hinën ee peõm, suk eõm a ma vamomhë peõ'. Ee se hinën a neõm, suk ee to hikta nat vavih ne pe Tamõn vëh to vanõ voh a ma' neo'.

22 Eõ' se keh hikta nõ voh ma' parõ' vatvus a soe peõ' manih pa ma napan va po oeh vëh, ee hikta onõt ne a taum ta hat, suk a ma taate' hat pee. Ivëhkëk, kuru nee to hikta te' me ne ta hanan nee se koaan vah va in a ma taate' hat pee.

23 Etereh to rës a ne neo'. Ee to rës me e ne pe Tamõn.

24 Eõ' se keh hikta te' va'peh me voh no' raoe, parõ' nonok no' a ma kiu apa'puh varih, no a hikta meh te' to antoen non a nok, a hikta tah nee se taum suk ta hat. Ivëhkëk, ee to ep ee pa ma kiu nõ' to nonok no', pare rërës avoe' e ne pemõm po' Tamõn.

25 Ivëhkëk, a ma taate' poë varih to tanok marën a vapuh a soe to kiun non pa taate' pee to soe non pan,

‘A hikta pusun in a tah nee to rës suk a ne neo!’ *Sng 35:19; 69:4*

²⁶ Eö' se vanö ka nös neöm a Te' Vava'aus Te', ivëh a Tuvuh Vasio', ke' nö nös peöm. A Tuvuh pamëh se tane' ma' pe Tamön. Ke', a Tuvuh va pa soe man. O poen ne' se nö nös peöm, e' se vamaaka ken peöm pa ma kiu me a ma taate' peö'.

²⁷ Eöm me se vatvus pet a soe peö' manih pa napan, suk eöm to te' va'peh me voh e nem peö' po poen nö' to taneo ma' a nok a kiu peö', ke' öök non ma' manih kuru.

16

¹ Eö' to soe vavoh ka neöm manih pan, eöm se nat nem vanun o vaman peöm.

² Oman, a napan se veo tavus këh ee peöm pa ma iuun hinhin sone' pee. Ivëhkëk, amot no o poen pamëh se keh tavus ma', kee ip vamët ee peöm. O poen nee se ip vamët a neöm, ee se koman ne pan, ee to nonok e ne pa kiu vih pe Sosenën.

³ Ee to nonok va ne manih peöm, suk ee to hikta nat ne pe Tamön, me eö'.

⁴ Kuru nö' to soe momoaan keo' peöm a tah pamëh he me' avoe' e non pa tavus ma'. Amot no a napan se nok a taate' pamëh manih peöm, kôm koman hah em na pa soe nö' to soe voh ka neöm.

A Kiu Pa Tuvuh Vasio'

E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa napan, pare' soe ke rapoë pan, “Moaan voh nö' to te' va'peh me voh e no' peöm, ivëhkëk, eö' to hikta soe vanat voh a neöm a ma tah poë varih.

⁵ Kuru va'ih nö' to nö hah eo' manuh pa te' vëh to vanö voh a ma' neo'. Ivëhkek, a hikta pah te' va peöm to hi a neo' pan, 'Eën nönö nom nih?'

⁶ A ma kokoman peöm to puh rakah e ne po tamak, suk eö' to soe vanat eo' peöm pa ö nö' se hah eo' manuh pe Tamön, a te' vëh to vanö voh a ma' neo'. A meh tah to vatamak a non neöm, ivëh, a soe peö' to te' va non manih pan, a napan se veo tavus këh ee peöm pa ma iuun hinhin sone' pee, pare ip vamët ee peöm.

⁷ Eö' to soe vamanan rakah keo' peöm, e' to vih rakah non peöm pa nat a neo', se nö hah eo' manuh pe Tamön. Eö' se keh hikta nö hah manuh pe', a, a te' vëh se kunkuin o kokoman peöm to hikta onöt non a nö ma' manih peöm. Eö' se nö hah eo' manuh pe', parö' vanö ma' a te' pamëh, ke' kunkuin en pa ma kokoman peöm.

⁸ Ko poen no a te' pamëh se kunkuin a ma kokoman peöm se tavus, ke' nö ma', e' se vamaaka rakah ken pa napan va po oeh pa ö nee to teen ne a hat, suk a ma taate' hat nee to nonok ne. E' se vamaaka o kokoman nun no a napan to te' me ne manih pa taate' totoopin, me a taate' kiiki te'.

⁹ E' se vataare en pa napan pa ö nee to koman vapiun va ne manih pa pusun in a taate' hat. Ka pusun in a taate' hat pamëh, ivëh, ee to hikta vaman a ne neo'.

¹⁰ Ee to koman vapiun va ne manih pan, a pusun in a taate' totoopin, ivëh, pö nö' se hah eo' manuh pe Tamön, köm hikta onöt nem a ep hah ka neo'.

¹¹ A te' vava'aus te' se vataare en pee pa ö no kokoman pee to nun suk non, manih po vahutët pe Sosenën. Ee to koman vapiun ne pan, a te' sunön

vëh to matop non sih o oeh vëh, e' e susun po ora' hat, pare' tok vahik voh en po vahutët.”*

¹² Eö' to te' rakah me no' a ma meh soe nö' se soe ka neöm, ivëhkëk, eöm to hikta onöt nem a maaka in a soe pamëh kuru.

¹³ Ivëh, ko poen no a Tuvuh sosoe man se nö ma' manih peöm o vamomhë, e' se vamaaka rakah en pa ma kokoman peöm. Kôm nat em pa ma soe kurus poë varih, ee a ma soe man. E' to hikta onöt non a soe a soe, ne' to kon tane' manih po kokoman koman pe'. Ahik, a soe ne' to tēnan manuh pe Tamön, e' a soe varoe ko pamëh ne' se soe tavus ka neöm, me a ma taneah se tavus amot.

¹⁴ E' se kon tane' a soe manih peö', pare' vatvus manih peöm. Ka tah pamëh ne' to nok, e' to vataare rakah en po kikis apuh peö' manih peöm.

¹⁵ A ma tah kurus ne Tamön to vaneah non, e' a ma tah kurus poë varih, ee a ma tah peö'. E' kuru a ö nö' to soe suk voh pan, a Tuvuh sosoe man se soe ken peöm pa soe taeah ne' to pēnton manih peö', pare' vateera' po' ka neöm.”

O Tamak Se Tarih Ko Tavus En O Vaeö

¹⁶ E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan, “A si' ö hat kôm hikta se ep hah ka no neo'. Me a si' ö hat akuk ne eöm se ep hah em peö'.”

¹⁷ Ko upöm vamomhë pe' vaiihi koman e ne pan, “A soe va'ih te' vah va non nih? E' to sosoe ka rora pan, ‘A si' ö hat ka hikta se ep hah no eah, me a si'

* **16:11:** A napan va po oeh vëh to ep e Ieesu' to mët, pare koman ne pan, e' to tok po vahutët. Ivëhkëk, manih pa epep pe Sosenën, e Ieesu' to hikta tok po vahutët. Manih pa mët pe Ieesu', ne Sosenën to vaho' en pe susun po ora' hat po vahutët, pare' vöknah en pa ma kikis pe'.

ö hat na se ep hah ee pe'. E' me to soe en pan, 'A pusun in a soe va'ih to te' va non manih, eö' se nö eo' manuh pe Tamön.' ”

18 A ma vamomhë pe' to vaiihi e ne pan, “A soe va'ih, 'A si' ö hat', e' ataeah? Ea to hikta nat no pataeah ne' to sosoe suk va non manih.”

19 E Ieesu' to nat en pa ma vamomhë pe' to kehkeh hi ne poë a pusun in a soe va'ih, ivëh, ne' to soe suk va i rae manih pan, “ 'A si' ö hat kôm hikta se ep ka no neo', me a si' ö hat ne eöm se ep hah em peö'. E' akuk kuru a tah nöm to vaiihi suk nem.

20 Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, eöm se vaokook suntan rakah em, a napan kurus he hara' vaeö rakah e ne. Eöm se hara' em po tamak, ivëhkëk, o tamak peöm se nönö non kô tarih ko tavus en o vaeö, kôm pah hara' vaeö suntan em.

21 Eö' se vapipino' va in a soe pamëh manih, o poen no e köövo to kehkeh vahuh non a koa', e' to hara' vahat rakah en po kamis, suk e' to nat e non pe' se kon en pe koa'. Ivëhkëk, o poen ne koa' to vu' en, e köövo se vanun en po kamis vëh ne' to hara' non, suk e koa' pe' to tavus en ma' manih po oeh.

22 E' to te' akuk va kov e non manih peöm. Kuru nöm to hara' nem o tamak, ivëhkëk, eö' se hah ma' ko ep ka neöm, kôm pah vaeö suntan rakah em. O vu vaeö pamëh no a hikta pah te' to onöt non a kon tavus këh a ma kokoman peöm.

23 Manih po poen pamëh, nöm hikta se hi a nem neo' ta pah tah. Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, e Tamön se he' en peöm pa ma taneah nöm to hin suk manih pa ëhnaneo'.

24 Moaan voh, ko öök non ma' manih kuru, eöm

to hikta hinhin voh nem ta ma taneah manih pa ehnameo', ivëhkëk kuru, eöm se hin em pataeah manih pa ehnameo', eöm se kon em pataeah nöm to hinhin suk nem, ko poen nöm to kon vahik a tah pamëh, a ma kokoman peöm se puh rakah ee po vaeö."

O Kikis Va Po Oeh To Hikta Onöt Non A Vöknah E Ieesu'

²⁵ E Ieesu' to tooto avoe' e non, pare' soe pet en pan, "Eö' to vavatvus no' a ma soe peö' pa ma soe vapipino', ivëhkëk, o poen to me' avoe' e non pa tavus ma', nö' hikta se vatvus amot hah no' ta meh soe pa soe vapipino' manih pa soe nö' to sosoe ka no neöm. Eö' se soe vatotoopin rakah keo' peöm pa ö ne Tamön to te' va non sih.

²⁶ Manih pa hanan pamëh nöm se hin koe in a tah nën, eöm se vakoe a hin peöm manih pa ehnameo'. Pe' eö' koman, eö' hikta se hi hah no' e Tamön a ö se' va'aus a neöm.

²⁷ Suk ataeah, e Tamön koman to iu e non peöm, e' to iu a non neöm, suk eöm to iu e nem peö'. Paröm vaman e nem peö' to tane' ma' manuh pe'. Ivëh, ne' se piun suk a ma hin peöm.

²⁸ Eö' to tane' voh ma' manuh pe Tamön, parö' nö ma' manih po oeh vëh. Ka kuru va'ih, nö' to kehkeh këh hah e no' po oeh vëh, parö' hah eo' manuh pe Tamön."

²⁹ Ka ma vamomhë pe' soe ke po' ee pe' pan, "Sunön, varu' vakomanih nën to soe vamaaka ke eom pemöm pa ma soe pën, eën to hikta nonok hah ka no möm ta soe manih pa soe vapipino'.

³⁰ Kuru nemöm to nat em pën a te' to nat nom sih a ma moeh tah kurus. Ko antoen e nom pa piun a

hi pa te', e' he me' avoe' e non pa hi a oah a hi pe'. Ke' ivëh, a tah to vataare a no möm, kemöm vaman e nem pën to tane' ma' pe Sosenën."

³¹ Ke Ieesu' piun rae, pare' soe ke rae pan, "Eöm vaman kov em eh?"

³² Pënton po' nem pa ta' nö' se soe ka neöm, o poen to vatët en, pa tavus. Ahik, e' to tavus vahik voh en, a napan varih to hat ov a ne neo' se veo vavah ee peöm, köm tapeat em, ko nö vakëkëh em pa ma vöön peöm, ko këh em peö' peheo'. Ivëhkëk, eö' to hikta te' no' peheo', ahik, e Tamön to te' va'peh me e non peö'."

³³ Ke Ieesu' vavaato avoe' ke non pee, pare' soe ke rapoë pan, "Eö' to soe keo' peöm pa tah va'ih, eöm se vatös me a neo', paröm te' nem pa taate' kamö' vamanih pa ö nö' to soe vavoh ka neöm. Ko poen nöm to te' nem manih po oeh vëh, eöm se taum a ma punis me o tamak. Eöm se sun vakis rakah nem, suk eö' to vöknah vahik voh eo' po kikis va po oeh vëh."

17

E Ieesu' To Hin Marën A Va'aus A Ma Vamomhë Pe'

¹ E Ieesu' to vavaasis vahik en pa ma vamomhë pe' pa ma soe pe', pare' ta peah na manuh pa vöön va kin, pare' soe vamanih pan, "Tamön, o poen peö' to tavus en, kuru nën se vatvus ke ra napan o kikis apuh peö' e Koa' te' pën, vamanih pa ö nö' se vatvus varu' ke ra napan o te' kikis apuh pën.

² Suk ataeah, eën to he' voh eom peö' pa tasun va pa matop a napan kurus. Kö' onöt e no' pa he'

o to'to' tamoaan manih pa napan nën to he' voh a neo', kee tavus ee a napan peö'.

³ Ka manih po to'to' tamoaan pamëh, no a napan se nat va ka no moah manih pan, eën e Sosoenën vamaman rakah, pare nat me a ne neo', e Ieesu' Kristo, a te' nën to vanö voh ma'. Kö' nö ma' manih po oeh vëh.

⁴ Eö' to nok vahik voh eo' pa ma kiu nën to vanö suk voh a ma' neo', pan eö' se nok. Ivëh, ka manih pa ma kiu poë varih ne eö' to vataare vahik eo' po kikis apuh pën manih pa napan.

⁵ Tamön, taneo non po poen no oeh vëh to me' avoe' voh e non pa tavus ma', eö' to te' va'peh me voh e no' pën, parö' te' me voh e no' po kikis apuh. Kuru nö' to iu no' a ö nën se he' hah a neo' o kikis apuh pamëh, kö' se te' va'peh me a nom oah.

⁶ Eö' to vatvus vateera' voh eo' pa ëhnöömah manih pa napan varih, nën to he' voh a neo' manih po oeh vëh, a napan pën poë varih to te' moaan voh e ne manih pën. Ee to këh voh ma' a ma taate' hat va po oeh, pare vavatet vavih rakah e ne pa ma soe pën.

⁷ Kuru nee to nat vavih rakah e ne pa ma moeh tah kurus nën to he' voh a neo', to tane' vavi' voh ee ma' manih pa koreomah.

⁸ Suk ataeah, a ma soe kurus nën to he' voh a neo', nö' to soe vahik ke voh eo' pee, kee kon ee. Ee to nat vavih rakah e ne peö' to tane' voh ma' pën. Pare vaman e ne pën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.

⁹ Eö' to hinhin no' oah pan, eën se va'aus raeo, eö' to hikta hinhin no' pan, eën se va'aus a napan varih nën to hikta vaoe voh. Ahik, eö' to hinhin no'

pan, eën se va'aus varoe a napan varih nën to he' voh a neo', suk ee ra napan pën.

10 A napan kurus nö' to vaneah no', ee ra ma te' kurus pën. Ka ma te' kurus nën to vaneah nom, ee a ma te' kurus me peö'. A ma taate' vih pa napan poë varih to vataare ne a ö no a taate' nenes peö' to te' va non.

11 “Ka kuru, nö' to nö eo' nös pën. Eö' to hikta se te' varë hah no' manih po oeh vëh. Ee to hikta onöt ne a nö va'peh me a nös neo' maneom, ee se te' e ne manih po oeh. Ivëh Tamön, eën a vivihan. Eën no a hikta pah te' to te' va non manih pën. Manih po kikis va pa ëhnöömah, eën se matop vavih e nom pee. Ka manih po ëhnan pamëh, nën to he' voh eom peö'. Ivëh, kee se tavus paeh ee vamanih pa ö na to tavus paeh vavoh.

12 Po poen neö' to te' va'peh me voh no' raoe, eö' to matop no' raoe po kikis va pa ëhnöömah. Ko ëhnan pamëh nën to he' pet me voh eom peö'. Kö' matop e no' pee, ka hikta paeh va pee to ro. A paeh ro va pee to ro voh, ivëh, a te' vëh nën to vamatop keon voh, pan eën se mirö' eah. E' ivëh, se vapuh pa soe to kiun non po Puk Vapenpen pën, ke' tavus vaman.

13 Kuru nö' to nö e no' nös pën, parö' nonok no' a soe va'ih pa ö nö' to te' no' manih po oeh vëh, eö' to iu rakah no' o vaeö peö' se puh non manih pa ma kupu pee.

14 Eö' to he' vahik eo' pee po vavaasis pën, ivëhkëk a napan va po oeh vëh to hat ov e ne pee. Suk ataeah, a napan peö' to hikta te' ne pan, ee ra napan va po oeh vëh. E' to te' akuk va kov e non

manih peö' to hikta te' no' pan, eö' a te' va po oeh vëh.

¹⁵ Eö' to hikta hinhin no' nös oah pan, eën se kon këh rae po oeh va'ih. Ahik, eö' to hinhin a no' nös oah pan, eën se matop vavih nom rae, ke susun po ora' hat nat non mirö' rae.

¹⁶ Ee to vavatet a nom oah sih, pare te' va e ne manih peö'. Ee to hikta te' ne pan, ee ro te' va po oeh vëh, vamanih peö' me to hikta te' no' pan, eö' a te' va po oeh vëh.

¹⁷ Ahik, eën se nok rae kee tavus a napan pën, kö' iu no' pan, a soe man pën se kiu manih pa ma kokoman pee, kee tavus o te' vivihan manih pa soe man pamëh, e' a soe a man rakah.

¹⁸ Moaan voh nën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma', parö' te' no' topniira napan va po oeh vëh. E' to vatoe akuk va kov e non manih pa ö nö' to vanö o te' varih, nën to he' voh a neo', kee nö, pare te' va'peh me ne a napan va po oeh vëh.

¹⁹ Ka manih pa va'aus rae, eö' to he' vahik rakah eo' pën po to'to' peö'. Ivëh, ke' man rakah e non pee se tavus ee a napan pën, pare nonok ne a ma kiu pën.

²⁰ “Ivëhkëk, Tamön, eö' to hikta hinhin no' pan, eën se va'aus varoe a napan varih to te' va'peh me a ne neo', ahik, eö' to hinhin no' a oah a ö nën se va'aus o te' varih se tēnan amot a soe pee, pare vaman a neo'.

²¹ Tamön, eö' to hin no' nös oah pan, eën se nok rae, kee tavus paeh vamanih pa ö na to te' va no sih po'. Eën to te' nom sih manih peö', kö' te' no' manih pën. Eö' to hin me no' nös pan, eën se nok rae kee vapöh kokoman me a ra po'. Ivëh, ka

napan va po oeh vëh ep, pare vaman ne a ö nën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' ko tavus manih po oeh vëh.

²² Eën to he' vahik voh eom peö' pa taate' nenes, eö' me to he' vahik voh eo' po te' varih nën to he' voh a neo' pa taate' pamëh. Ivëh, kö' iu no' a ö nee se vapöh kokoman, pare tavus vamanih pa ö na to vapöh kokoman va no sih po'.

²³ Oman, eö' to te' no' manih pee, kën te' e nom manih peö', ka manih pa taate' pamëh, nö' to iu no' a ö nee se vapöh kokoman rakah. Ka napan va po oeh se nat va ne manih pan, eën e Sosoenën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh. Ee me se nat va e ne manih pën to iu e nom pa ma te' peö', ke' vatoe akuk va ko ve non manih pa ö nën to iu va ka nom neo' sih.

²⁴ Tamön, eö' to iu no' a napan varih nën to he' voh a neo', se te' va'peh me a ne neo' manih pa vöön nö' to te' no'. Eö' to iu no' a ö nee se ep in o maaka me a tasun apuh peö'. Ko poen no oeh vëh to me' avoe' voh e non pa tavus ma', eën to iu voh e nom peö', ivëh, nën to he' suk voh eom peö' po maaka me a tasun apuh.

²⁵ Tamön, eën a Totoopin rakah. A napan va po oeh vëh to hikta nat vavih ne pën, ivëhkëk, eö' koman to nat e no' pën. Ko kum te' varih nën to he' a neo', ee me to nat e ne pën a te' vëh to vanö ma' neo' manih po oeh vëh.

²⁶ Eö' to vatvus a ëhnöömah manih pee, kö' se vavatvus avoe' ke no' pee pa ëhnöömah, kee sih kon a taate' iu te' vamanih pa ö nën to iu va ka nom neo' sih. Keö' me se te' e no' manih pee.

18

*E Jiutas To He' E Ieesu' Pa Koreera Napan Varih
To Hat Ov E Ne Poë*

Matiu 26:47-56, me Mak 14:43-50, me Luk 22:47-53

¹ E Ieesu' to nok vahik en pa hin pe'. Pare' pahan en pa si' ruen sone' nee to popoka' ne a Kidron, e' me ra ma vamomhë pe'. Manuh pa pap ruen vöh, e' to te' voh non a rak nën, ne Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to nönö vah ne pa koman a rak pamëh.

² Ke Jiutas vëh a te' se vikuh e Ieesu' manih po te' varih to hat ov e ne poë, to nat vavih e non pa ö pamëh. Suk ataeah, a ma tamooaan ne Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to tötönun ne sih nën.

³ Ivëh, ke Jiutas me en ma' pa nap vëvënsun va Room me a ma pah te' varih to ut ne sih a luun Hinhin Apuh, no te' susunön ësës he', me ro Parësi' to he' poë. Kee nö ee manih pa ö ne Ieesu' to te'te' non me ra ma vamomhë pe'. A nap vëvënsun to te' nö ne ma' a ma tah vavapus me. Ee to öt nö ne ma' a ma ram me a ma vau'.

⁴ Ivëhkëk, e Ieesu' to nat momooaan en pa ma taneah to kehkeh tanok ne manih pe'. Ivëh, ke' huk vatët en manih pee. Pare' hi raoe pan, “Eöm vavaiu vah nem eteh?”

⁵ Ka nap vëvënsun piun poë, pare soe pan, “Emöm to kehkeh ep nem pe Ieesu' va Nasarët.”

Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eö' iva'ih.” Ke Jiutas a te' vëh to vikuh e Ieesu' manih pa korera napan varih to hat ov i ne poë to sun va'peh me e non pee.

⁶ Ke Ieesu' soe vakomanih, “Eö' iva'ih.” Kee tahoak hah ko vu' ee po oeh.

⁷ Ke Ieesu' hi hahah kov en na pee pan, “Eöm vaiu ma' eteh?”

Kee soe ke poë pan, “E Ieesu' va Nasarët.”

⁸ Ke Ieesu' piun hahah kov en pee, pare' soe pan, “Eö' to soe vu keo' peöm, eö' akuk ko vi vëh. Eöm se keh iu ep ka no neo' koe a ma te' varih, kee hah na.”

⁹ A tah pamëh se tavus, ko vapuh a soe ne Ieesu' to soe moaan voh, pare' soe pan, “Ahikta paeh va pa napan varih nën to he' voh a neo' se ro.”

¹⁰ E Saëmon Pita' to te' me non o rapis rë. E' to rëh o rapis rë pamëh, ko moes kurus en pa pap tenan matö pa te' kikiu pa Te' Susun po Te' Ësës He'. A ëhnan a te' kikiu pamëh e Malkus.

¹¹ Ivëhkëk, e Ieesu' to soe ke Pita' pan, “Vaho' hah na o rapis rë pën manih pa ö pepet pe'. Eën koman kës nom pan eö' to hikta onöt no' a kaak manih pa kap va po kamis vëh ne Tamön to he' voh a neo'?”

A Nap Vëvënsun To Me Ee Pe Ieesu' Manuh Pe Anas

¹² E Ieesu' to sosoe vahik va ko non manih, ka nap vëvënsun, me a te' va'ih to vovoh ke non sih rae, me ro te' varih to ut ne sih pa Iuun Hinhin Apuh, to öt ee pe Ieesu', pare nohnoh ee pe' po uris eh.

¹³ Ee to me vovoh ee pe' manuh pe Anas. E Anas e nomanih e Kaëfas. Po kirismas pamëh ne Kaëfas to te' non a Te' Susun po Te' Ësës He'.

¹⁴ Ke'e' rakah ko a te' pamëh to soe vanat voh ken po te' susunön po Jiu' pan, “E' to vih rakah non pa ta pah te' se kon a tasun pea a napan va Israël, pare' mët. Pe' to hikta vih non pa napan pea se ro kurus manih pa koreera nap vëvënsun va Room.”

*E Pita' To Soe Pan E' To Hikta Nat Non Pe Ieesu'
Matiu 26:69-70, me Mak 14:66-68, me Luk 22:55-*

57

¹⁵ E Saëmon Pita' pen a meh vamomhë to suksuk amamot nö e ne pe Ieesu'. E Susun po Te' Ësës He' to nat vavih rakah e non pa meh vamomhë pamëh. Ivëh, ne' to ho va'peh suk me e Ieesu' manuh koman a kiikin va mahën vëh to te' non pa iuun pa Te' Susun po Te' Ësës He'.

¹⁶ Ivëhkëk, e Pita' to sun avoe' e non ma' manuh mahën po sinten o hopa'. Ka te' vamomhë vëh* no a Te' Susun po Te' Ësës He' to nat vavih non sih poan to nö, pare' soe vanat e koa' mon vëh to ut non po hopa', pare' me ho en ma' pe'.

¹⁷ Ke köövo vëh to ut non po hopa' to inan e Pita', pare' soe ke poan pan, “Eën me po' ko toh a meh vamomhë pa te' pamëh?” Ke Pita' vonih, pare' soe pan, “Ahik, eö' to hikta te' no', pan eö' e vamomhë pa te' pamëh.”

¹⁸ A muhin to parin a tutuvuh vörep. Ka nap kiu me ro te' utut vaës ee pa sura', ko ma'kis e ne. E Pita' me to te' va'peh me e non nën, pare' ma'kis me e non pa sura' pamëh.

*E Susun Po Te' Ësës He' To Hi E Ieesu' A Ma Hi
Matiu 26:59-66, me Mak 14:55-64, me Luk 22:66-*

71

¹⁹ Ka poa vamomhë pe Ieesu' sun avoe' e ne mahën, ka Te' Susun po Te' Ësës He' ihi e non pe Ieesu' pa ma hi suk a ma vamomhë pe', me a ma soe varih ne' to vavaasis non sih a napan.

* **18:16:** A te' vamomhë ne Susun po Te' Ësës He' to nat vavih non, ivëh, e Jon.

²⁰ Ke Ieesu' piun a hi pe Susun po Te' Ęsēs He', pare' soe ke poan pan, “Ęö' to vavaasis voh no' sih a napan a ma soe peö' manih mahēn, me manih koman a ma iuun hinhin sone' peöm, me manih koman a Iuun Hinhin Apuh, me manih pa ma ö tötönun pa napan va Israēl. Ęö' to hikta vavaasis vakoaan voh no' a napan, ahik.

²¹ Ęēn hi suk va ka neo' manih ataeah pa ma soe nö' to vavaasis no' sih? Ęēn se keh iu nat vavih nom, eēn se nö, parēn hi a napan varih to tēnan voh ne a ma soe peö'. Ee me to nat vavih e ne pa ma tah nö' to vavaasis voh no'.”

²² E Ieesu' to sosoe va ko non nēn, ka te' vēh to ut non sih a Iuun Hinhin Apuh to sun non manih pa havineah, tapan en pe', pare' soe pan, “E' ko vēh a ö nēn se piun va in a soe pe Susun po Te' Ęsēs He' eh?”

²³ Ke Ieesu' piun a soe pa te' utut pamēh, pare' soe ke poan pan, “Ęö' se keh nok voh eo' pa ta pah soe hat, soe ka neo' ah a soe pamēh. Ivēhkēk, eö' to sosoe ke no' sih a napan a ma soe man vavi', ataeah nēn to tapan suk po' a neo'?”

²⁴ E Anas to vanö en pe Ieesu' manuh pe Kaēfas. Ee to hikta pure' avoe' kēh ne poē po uris vēh no te' utut to nohnoh ma' poē.

E Pita' To Vapöök Soe En Pa Ö Ne' To Hikta Nat Non Pe Ieesu'

Matiu 26:71-75, me Mak 14:69-72, me Luk 22:58-62

²⁵ E Pita' to sun avoe' e non po sinten sura', pare' ma'kis non, ka ma meh te' nee to pēt ma'kis ne inan poē, pare hi ee pe' pan, “Eh, eēn me po' ko toh a meh vamomhē pe Ieesu'?” Ivēhkēk, e Pita' to

vonih en, pare' soe ke raeo pan, “Ahik, eö' to hikta te' no' pan, eö' e vamomhë pe'.”

²⁶ Ivëhkëk, e' to te' non a pah te' kikiu pe Susun po Te' Ësës He' to ma'kis me e' non manih po sura', a te' pamëh e' to vatompoan me non a te' vëh ne Pita' to moes kurus voh ma' a tenaneah, to soe ke ma' e Pita' pan, “Eh, eö' to ep va'peh me pö' voh e no' ma' pën, me e Ieesu' manuh pa koman a rak.’

²⁷ E Pita' to soe hah ken pee pan, “Ahik.” E' to sosoe va kon non nën, ke toa' oete' tötö en.

Ee To Me E Ieesu' Manuh Pe Paëlat
Matiu 27:1-2; 27:11-14, me Mak 15:1-5, me Luk 23:1-5

²⁸ Pa pöstakah rakah no te' susunön po Jiu' to ta' o te' utut pan, ee se me tane' ma' e Ieesu' manuh pa iuun pe Kaëfas, pare me poë manuh pa iuun pa te' susun va Room vëh e Paëlat. Ivëhkëk, ee to hikta ho va'peh me poë manuh koman iuun. Suk ataeah, ee to koman ne pan, ee tome' tavus o te' hat manih pa matan e Sosoenën, pare hikta onöt ne a nö manuh pa Taëën Apuh va po Pasova'.

²⁹ Ivëh, ka napan poë varih anoeh e ne mahën, ke Paëlat tavus tane' hah en ma' koman iuun, pare' hi raeo pan, “Eöm kehkeh vaho' suk nem a te' vëh ataeah po vahutët?”

³⁰ Ka napan poë varih piun va in a soe pe Paëlat manih pan, “A te' vëh se keh te' non pan, e' a te' hikta nonok hat, emöm to hikta onöt nem a me ma' eah manih pën.”

³¹ Ke Paëlat piun va in a soe pee manih pan, “Eöm koman se me eah, paröm vaho' eah po vahutët vamanih pa ö no a taate' peöm to te' va non, peö' to hikta nat no' ta tah se rö' vaho' suk eah po vahutët.

Ivëhkëk, o Jiu' to piun a soe pe Paëlat, pare soe ke poë pan, “Emöm to hikta te' me nem ta soe vaonöt va pa ip vamët ta pah te'.”

³² Ka ma tah varih se keh tanok ee, ka nat ee pa tah ne Ieesu' to sosoe suk voh non to tavus vaman en. E' to sosoe suk voh non a ö ne' se mët vah ava manih pa kuruse.

³³ E Paëlat to ho hah en koman iuun, pare' vaove en na pe Ieesu', ke' nö en ma' manih pe', ke' hi poan pan, “Eën ko a te' sunön po Jiu', ha?”

³⁴ Ke Ieesu' piun a hi pe Paëlat, pare' soe ke poan pan, “A hi koman pën ivëh, ke', a ma meh te' to soe ka oah, pan eö' eteh?”

³⁵ Ke Paëlat piun a hi pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, “Eën koman to nat e nom peö' to hikta te' no' a to Jiu'. A napan koman pën ivarih me ro te' sunön ësës he' ivarih to vaho' a oah manih pa koreneo'. Eö' to kehkeh nat no' a hat taeah nën to nok voh, kee vaho' suk a oah po vahutët?”

³⁶ Ke Ieesu' piun a hi pe Paëlat, pare' soe pan, “A matop vih peö' to hikta te' non pan, e' a tah va po oeh vëh. Ahik, a matop vih peö' se keh te' non pan, e' a tah va po oeh vëh, a ma te' kikiu peö' to onöt e ne pa vapus pip ka neo', ka hikta pah te' to antoen non a he' a neo' manih pa koreera napan va Israël.”

³⁷ Ke Paëlat hi hahah kov en pe Ieesu' pan, “Eën kës kuru a te' sunön, ha?”

Ke Ieesu' piun a hi pe Paëlat, pare' soe ke poan pan. “A, eën koman to soe eom pan, eö' e sunön, ke', a tah akuk ko pamëh ne sisi' to kon suk voh a neo'. Kö' nö ma' manih po oeh vëh. Eö' to nö ma' to soe tavus ke ra napan va po oeh vëh a soe man

peö'. Ka napan varih to vavatet ne sih a soe man, ee to tēnan e ne pa soe peö'."

³⁸ Ke Paëlat hi hahah kov en pe Ieesu' pan, "Ataeah ivēh a soe man?"

*E Paëlat To Soe Pan Ee Se Ni E Ieesu' Pa Kuruse
Matiu 27:15-31, me Mak 15:6-20, me Luk 23:13-25*

E Paëlat to soe vahik vakomanih, pare' tavus hah en ma' manih pa napan varih to anoeh ne mahēn. Pare' soe ke raoe pan, "Eö' to hikta taum ta hat manih pa te' va'ih.

³⁹ Ivēhkēk, manih pa taate' peöm a napan va Israël, eöm to sosoe nem sih pan, e' to vih non pa Taëēn Apuh va po Pasova' na se ihan tane' ta pah te' manih pa nohnoh. Eöm iu po' nem eteh na se ihan hah eah? Eöm iu nem e sunön po Jiu', ke', eteh?"

⁴⁰ Kee piun e Paëlat, pare taoa ko soe na pan, "Ahik, e' to hikta te' non pan a te' maneom. Emöm to iu varoe ko nem e Barabas." E Barabas, e' a te' to vavapus me voh non a nap vëvënsun va Room.

19

¹ Ke Paëlat ta' a nap vëvënsun, kee rēp poë po uris rēprēp te'.

² Vasuksuk in a ö nee to rēp vahik poë, ka nap vëvënsun kon o uris to'to', pare nok o tah to matan va non manih po uvan, pare vaho' manih pa pasuneah. Pare nok ohop to matan va non manih po ohop rē erera' pa te' sunön.

³ A ma tēem peo rakah nee to nönö ne ma' manih pe', pare sosoe va ne manih pan, "Potan avih

Sunön po Jiu'." Ee to sosoe vahik va ko ne manih, pare tatapan ee pe'.

⁴ E Paëlat to tavus hah en ma', pare' soe ke ra napan pan, "Ep këk öm, eö' to me tavus hah eo' ma' pe' manih peöm, to vataare a neöm, peö' to hikta taum ta hat manih pe', na se vaho' suk eah po vahutët.

⁵ Ke Ieesu' tavus tane' hah en ma' manuh pa iuun pe Paëlat. Ee to uvan ma' poë po uvan nee to nok po uris to'to', pare' ohop non o ohop rë erera'. Ke Paëlat soe va ma' manih pan, "Ep öm, iva'ih a te' pamëh."

⁶ O te' susunön ësës he', me ro te' utut to ep in e Ieesu', pare taoa ko soe pan, "Ni öm eah pa kuruse, ni eah öm pa kuruse." Ke Paëlat soe ken pee pan, "Eöm koman se öt eah, paröm ni eah pa kuruse, peö' to hikta taum ta hat manih pe'."

⁷ Ko Jiu' soe ke na e Paëlat pan, "Ea to te' me no a taate' to soe non pan, a te' vëh e' se mët rakah. Suk ataeah, e' to soe voh pan, 'Eö' E Koa' Pe Sosenën.' "

⁸ E Paëlat to pënton a napan to soe a soe va'ih, ko pah naöp suntan rakah en.

⁹ E Paëlat to ho hah en manuh pa iuun pa kaman, pare' hi en pe Ieesu' pan, "Eën a te' va pa vöön poanheh?" Ivëhkëk, e Ieesu' to hikta piun hah poan.

¹⁰ Ke Paëlat hi hahah kov en pe' pan, "Eën rës rakah e nom pa piun a soe peö' öh? Eën nat po' e nom peö' to te' me e no' po kikis va pa ö nö' se vahah to'to' eo' pën toh, me eö' to onöt e no' pa soe, kee ni ee pën pa kuruse."

¹¹ E Ieesu' to piun a soe pe', pare' soe pan, "E Sosenën vöh pa vöön va kin se keh hikta he' voh a

oah o kikis va'ih, eën to hikta onöt nom a vöknah a neo'. Ivëh, ka te' vëh to vaho' voh a neo' manih pa koreomah, a hat pa te' pamëh to apuh oah e non pa te' hat pën.

¹² E Paëlat to pënton a soe va'ih, pare' punö' vakis rakah en pa ep këh ta hanan ne' se amun vah va in e Ieesu', kee nat ne ip vamët poë. Ivëhkëk, a napan va Israël to tēnan a soe va'ih, pare' taoa suntan rakah ee, pare' soe na pan, “Eën se keh vahah to'to' ma' a te' va'ih, eën to hikta onöt nom a ö sën te' hah nom e vamomhë pe Sisa'. Etereh to koman ne a tavus o te' sunön, ee o te' poë varih ne Sisa' to hat ov e non pee.”

¹³ E Paëlat to tēnan a soe va'ih, pare' me tavus en ma' pe Ieesu', pare' iho' en pa ö ihiho' pa te' pëpënton vahutët. Manih pa ö pamëh, nee to poka' ne pan, “a moeh vösvös”, po to po Jiu' o ëhnan pamëh to te' va non manih Gabata'.

¹⁴ A tah to matan va non manih pa topnin potan va po Vatönim. O Vatönim e' o poen va pa vamatop a ma tah va po nënkikiu va po Pasova', ko poen pamëh, e' o Poen Apaapo. Ke Paëlat soe ke ro Jiu' pan, “Ep öm, e' iva'ih a te' sunön peöm.”

¹⁵ Ka napan taoa, ko pët soe ma' pan, “Ip vamët öm eah, ip vamët öm eah! Ni öm eah pa kuruse.”

Ke Paëlat hi hahah kov en pee pan, “Eöm iu nem a ö sö' ni e sunön peöm pa kuruse, ha?”

Ko te' susunön ësës he' piun ma' Paëlat, pare' soe pan, “Emöm to hikta te' me nem ta meh te' sunön, e Sisa' varoe a paeh.”

¹⁶ Ke Paëlat he' en pe Ieesu' pan ee se ni poë pa kuruse.

Ee To Ni Ee Pe Ieesu' Pa Kuruse

Matiu 27:32-44, me Mak 15:21-32, me Luk 23:26-43

A nap vëvënsun to me ee pe Ieesu',

¹⁷pare he' poë a kuruse vëh, nee se ni poë, ke' te' en. Ee to këh ee pa vöön, pare tavus ee pa tope nee to popoka' ne a ö to matan va non manih po Kaho' In A Te' Mët. Manih po to Hibru nee to poka' ne pan, a Gölgöta'.

¹⁸Manih Gölgöta' nee to ni ee pe Ieesu' pa kuruse me ra meh poa te'. E Ieesu' to han non pa te' kuruse pe' pö topnin, ka meh poa te' to han vakëh ne.

¹⁹E Paëlat me to ta' a napan, kee kiun o kiun, pare vahan manih pa pasun a kuruse. O kiun pamëh to soe va non manih pan, "IVA'IH E IEESU' VA NASARËT A TE' SUNÖN PO JIU'."

²⁰A nap peo po Jiu' to ëh o soe vanat pamëh, suk ataeah, a ö vëh ne Ieesu' to han non to hikta te' varo këh non a vöön va Jerusalëm, o soe vanat pamëh nee to kiun voh po kukön to, o Hibru, me o Latin, me o Grik.

²¹O te' susunön ësës he' to ep a tah va'ih, pare pah heve suntan ee, pare soe ke Paëlat pan, "Eën se nat nom kiun vamanih pan, 'Sunön po Jiu'. Eën se kiun vamanih pa ö ne' to soe vavoh, 'Eö' a te' Sunön po Jiu'."

²²Ke Paëlat piun raoe, pare' soe pan, "A soe nö' to ta', kee kiun e' se pah te' va e non nën."

²³A nap vëvënsun to ihan këh e Ieesu' pa ma ohop pe'. Pare ni ee pe' pa kuruse, ko ki vakëkëh ee pa ma ohop pe' pa taana' ö. Ka taana' te' vëvënsun kon vakëkëh ee pa ma ohop pe'. Ee to kon me ee po

ohop rë pe', o te' vëvënsun to ep va ne manih pan, o ohop pamëh nee to hikta kukurus o rara, pare kun vava'peh. Ahik, o ohop pamëh nee to nok voh po paeoh o rara.

²⁴ Ee koman to vavasoe e ne, pare soe pan, “Ea se vi a saatu', para ep këh eteh se kon po ohop pamëh.” Ka tah pamëh to tanok to vapuh en pa soe to kiun non po Puk pe Sosenën to soe non pan, “Ee to ki vakëkëh ee pa ma ohop peö',

pare vi a saatu' to ep këh eteh vëh se kon po ohop peö'.”

Sng 22:18

Ke' a taate' akuk ko pamëh no te' vëvënsun to vatet, pare taum ee pa te' se kon ohop pamëh.

²⁵ Manih pa sinten a kuruse ne Ieesu' to han non, ne sinaneah, pen e kea pe', me e Maria' köövo pe Kliopas, me e Maria' va Makdala' to sun ne.

²⁶ E Ieesu' to ep in e sinaneah pen e vamomhë pe' vëh ne' to iu suntan non sih, to sun ne nën, ivëh ne' to soe suk va ma' manih pe sinaneah pan, “E' i maneom e koa' pën.”

²⁷ Vasuksuk po' ne Ieesu' to soe ke po' en pe vamomhë pe' pamëh pan, “E' i maneom e sinömah.” Taneo non po poen pamëh no e vamomhë pe' pamëh to me en pe sisi' pe Ieesu' pa iuun pe', pare' matop e non pe'.

E Ieesu' To Mët En

Matiu 27:45-56, me Mak 15:33-41, me Luk 23:44-

49

²⁸ A ma tah kurus to hik ee ke Ieesu' nat en pa ma kiu pe' ne' to nok to hik en, pare' soe vamanih pan, “Eö' to mët eo' po manoe.” E' to soe suk a soe va'ih marën a vapuh a soe to kiun non po Puk pe Sosenën.

²⁹ E' to te' non a nöh to pet vatët non nën, no voaën to te' non pe'. Ivëh ka nap vëvënsun kon a ta tah pupui nöh, ko vapuhpuh na po voaën, pare vaho' manih po noton in o naon nee to popoka' ne o hisop, ko vaho' na pa rivon e Ieesu'.

³⁰ Ke Ieesu' kaak po' en po voaën pamëh, pare' soe en pan, "E' to hik en". E' to soe vahik vako-manih, ka tuvuh pe' hik këh en pe', ke' vamösru ko mët en.

A Te' Vëvënsun To Ruk A Apan E Ieesu' Po Peö

³¹ E' o poen vamatop a ma tah va pa taëen va po Poen Apaapo. Ko Poen Apaapo pamëh, e' o poen apuh rakah.* Ko Jiu' nö ma' pe Paëlat, pare hi poë, te' vaonöt ke raoe kee kökök a ma moeero te' varih to han ne pa kuruse, pan ee se mët vëvëhö'. Ee to kehkeh herep ne raoe këh a ma kuruse. Suk ataeah, e' o Vatönim ipamëh, kee hikta iu ne a ma sioniire se han ne pa kuruse po Poen Apaapo apuh pee.

³² A nap vëvënsun to nö ma' ko taneo ee pa kökök a ma moeera poa te' varih to han va'peh me ne e Ieesu'.

³³ Ivëhkëk, ee to öök manih pe Ieesu', pare ep ee pe' to mët en. Ivëh, nee to hikta kökök suk pa poa moneah.

³⁴ Ka pah te' vëvënsun ruk na a apan e Ieesu' po peö, ko era' me a ruen tako' vëvëhö' rakah ee ma'.

³⁵ Ka te' to ep voh non pa tah pamëh to hutët en pa tah ne' to ep voh, ka tah pamëh ne' to ep voh e' a tah a man rakah. Ivëh, ke eöm me se vaman o vahutët pamëh.

* **19:31:** Ko Poen Apaapo apuh pamëh, e' o Poen Apaapo va po Pasova'.

³⁶ Ka ma tah poë varih to tanok, ee to vapuh ee pa soe to kiun non po Puk pe Sosoenën to soe non pan,

“Ahik ta pah te' to kök to pöh soa' va pa te' pamëh.”

Sng 34:20

³⁷ Me a meh soe to kiun non po Puk pe Sosoenën to soe non pan,

“Ee se ut ne pa te' vëh nee to ruk poë po peö.” *Sek*

12:10

Ee To Pe E Ieesu' Po Vapeepe Voon Rakah

Matiu 27:57-61, me Mak 15:42-47, me Luk 23:50-56

³⁸ Vasuksuk po' in a mët pe Ieesu', ne Jeosëp va pa vöön va Arimatia' to nö manuh pe Paëlat, pare' hi poan pan, e' se iu non ko he' poan a sionin e Ieesu'. E Jeosëp me voh to vavatet aven voh e non pe Ieesu'. Suk ataeah, e' to nanaöp voh non o te susunön po Jiu', pare' hikta vataare non o vaman pe'. Ke Paëlat soe vaonöt ken pe' pa te' a sionin e Ieesu'. Ke' nö ko te' en pa sionineah.

³⁹ Ke Nikodimus a te' vëh to nö voh pa ep pe Ieesu' pa pah popoen, to nö va'peh me en pe Jeosëp. E' to te' ma' o vanom avavuh vih rakah, o vanom pamëh nee to kon tane' po hunun in o pöök naon, pare hovën. Ka punis in o vanom pamëh to oah non o 30 kilogram.

⁴⁰ Ka poa te' poë varih e Nikodimus pen Jeosëp to te' ee pa sionin e Ieesu', pare kupkup poë po rara matan vavih rakah. Ko vatëk poë po vanom vamanih pa ö no o Jiu' to nonok va ne sih po te' mët.

⁴¹ E' to te' voh non a rak, pare' te' non a ö vavaho' te' mët no a hikta pah te' to pet avoe' non nën, to

te' vatët non pa ö vëh no a nap vëvënsun to ni voh e Ieesu' pa kuruse.

⁴² E' to matanpoen en po poen vamatop in a ma tah va po Poen Apaapo. Ivëh, ke Jeosëp pen e Nikodimus kehkeh vaho' vëhö' ne a sionin e Ieesu' pa ö vavaho' te' mët. A ö vavaho' te' mët pamëh to te' vatët non manih pa ö nee to ni e Ieesu' pa kuruse. Ee to te' ee pa sionin e Ieesu', pare vaho' ee pe' nën.

20

E Ieesu' To Sun Hah

Matiu 28:1-8, me Mak 16:1-8, me Luk 24:1-12

¹ A si' ö hat ka muhin takah en po poen vamo-moan in o nënkikiu, ke Maria' va Makdala' nö en manuh po vapeepe to te' non pa top vös. E' to tavus, pare' ep in a vös vëh to sunpip non a matan a ö vëh ne Ieesu' to pet non, to vahuk këh en pa matan a top vös vëh no a sionin Ieesu' to pet non.

² E' to ep in a vös to vahuk këh a matan o vapeepe, pare' vaveo hah en manuh pe Saëmon Pita' me a meh vamomhë vëh ne Ieesu' to iu sun-tan non sih poan. E Maria' to tavus manih pee, pare' soe ke raoe pan, “O te' to kon tane' a sionin e Apuh manih po vapeepe, pare te' ke ee, kemöm hikta nat nem ee vaho' poë nih.”

³ Ke Saëmon Pita' pen a meh vamomhë sun, pare nö ee manuh po vapeepe.

⁴ A poa vahmomhë poë varih to vavaveo nö ne, ka meh vamomhë vavaveo oah e Pita', pare' tavus momoan en manuh pa top vös.

⁵ E vamomhë vëh to tavus momoan manuh po vapeepe to kop, pare' ep varoe na a ma rara to pet

ne, pare' hikta hop manuh pa ö nee to vaho' voh e Ieesu'.

⁶ E Saëmon Pita' to suk tavus e meh vamomhë pe', pare' hop en manuh koman a top vös. Pare' ep en po rara to pet non.

⁷ E' to ep me en pa ta rara vëh to mon voh non a pasun e Ieesu'. A si' ta rara pamëh to hikta pet va'peh me non o meoh rara. E' to pet ke e non ma' pa meh ö, e' to ep ke non pan a meh te' to nikun poan, ko vaho' nën.

⁸ Ka te' vamomhë vëh to tavus momoan manuh po vapeepe, e' me to hop en manuh pa koman a top vös. Pare' ep me en pa ma tah poë varih to tanok koman a top vös, ko vaman en.

⁹ Manih pa ma poen poë varih nee to hikta nat vamaaka avoe' ne pa soe to kiun voh non po Puk pe Sosoenën to soe non, pan e Ieesu' se sun tane' hah en po vapeepe.

¹⁰ Vasuksuk po' no a poa vamomhë to vos hah ee vöön.

Maria' Va Makdala' To Ep In E Ieesu'

Matiu 28:9-10, me Mak 16:9-11

¹¹ E Maria' to sun avoe' e non sinten a top vös, pare' okook non. E' to okook non, pare' kop ko ves hop e na pa koman a top vös.

¹² E' to ves hop na pa koman a top vös, pare' ep in a poa ankerö' to ohop ne a ma ohop kakaare. Pare iho' ne manih pa ö no a sionin e Ieesu' to pet voh non. A paeh to iho' non manih pa ö no a pasuneah to pet koe voh non, ka meh manih pa moneah.

¹³ Ka poa ankerö' poë varih hi ee pe Maria' pan, “Köövo, eën okook nom ataeah?”

Ke' piun raoe, pare' soe pan, “O te' to te' ke ee pa sionin e Sunön peö'. Ke eö' hikta nat no' ee vaho' poë nih.”

¹⁴ E Maria' to sosoe vahik va ko non manih, pare' tarih ko ep en pe Ieesu' to sun non. Ivëhkëk, e' to hikta nat non pan e' e Ieesu'.

¹⁵ Ke Ieesu' hi poan, pare' soe pan, “Köövo eën iu nom e teh, parën okook nom?”

E Maria' to koman non pan e' a te' vëh to matop non sih a rak. Pare' soe va in poan manih, “Topoan eën se keh te' ke voh a sionin e Ieesu', soe ka neo' ah a ö nën to vaho' eah, kö' nö ko kon eah.”

¹⁶ Ke Ieesu' vaoe poan, pare' soe pan, “Maria”.

Ke Maria' tarih, pare' soe vamanih po to va Hibru. “Rabonaë”, ka soe pamëh to soe va non manih pan, “Tövavaasis”.

¹⁷ Ke Ieesu' soe ke Maria' pan, “Koe a vaket peö', suk ataeah, eö' to hikta peah avoe' hah no' manuh pe Tamön. Ivëhkëk, eën se nö na manuh pa ma kea peö', parën soe ke raoe a ö nö' to hah eo' manuh pe Tamön, e' me e Tamëneöm. Eö' to nö eo' manuh pe Sosenën peö' me e' e Sosenën peöm.”

¹⁸ Ivëh, ke Maria' va Makdala' nö, pare' soe ken pa ma vamomhë pö ne' to ep en ma' pe Ieesu'. Pare' soe pet ken pee pataeah ne Ieesu' to soe ke ma' poan.

Ieesu' To Tavus A Ma Vamomhë Pe'

Matiu 28:16-20, me Mak 16:14-18, me Luk 24:36-

49

¹⁹ A muhin to matanpoen en po poen vamo-moan in o nënkikiu, kö vamomhë pe' tönun ee koman iuun, pare' papanih pip rea, ko te' e ne koman iuun. Suk ataeah, ee to nanaöp e ne po

Jiu'. E Ieesu' to tavus ma', pare' sun e non pa topniire, pare' soe ke rapoë pan, "Taate' moomo to te' va'peh me a no neöm."

²⁰ E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' vataare en pee pa poa koreneah me a apaneah. O vamomhë to vaeö suntan rakah ee pö nee to ep in e Sunön pee.

²¹ Ke Ieesu' soe hahah ko ken pee pan, "Taate' moomo to te' va'peh me a non neöm. E Tamön to vanö voh a ma' neo' manih, ke eö' me se vanö eo' peöm manuh po oeh avoes."

²² E' to soe vakomanih, pare' piu en pa tuvuh pe' manih pa ma vamomhë pe', pare' soe ke raoe pan, "Kon öm a Tuvuh Vasio', nö' to he' a neöm.

²³ Eöm se keh ihan anoe a ma hat pa ma napan, a ma hat pee ne Sosenën se ihan anoe en pee. Ivëhkëk, eöm se keh hikta ihan anoe a ma hat poë varih, a ma hat poë varih to hikta onöt ne ahik."

E Ieesu' To Tavus E Tömas

²⁴ A pah vamomhë to hikta te' voh non pö ne Ieesu' to tavus o vamomhë, ivëh e Tömas. A meh ehneaneah ne to popoka' ne sih poë pan e Didimus.

²⁵ E Tömas to hah ma' ko upöm vamomhë soe ke poë pan, "Emöm to ep vur em pe Sunön pea."

Ivëhkëk, e Tömas to soe ke raoe pan, "Eö' se keh hikta ep a henen a ma ni, nee to ni manih pa koman a poa koreneah, me eö' se käh hikta vaho' a kumis koreneo' manih pa henen a ma ni, me eö' se keh hikta vaho' a koreneo' manih pa henen o peö vëh pa apaneah, a, eö' hikta onöt no' a vaman a neöm."

²⁶ O nënkikiu to oah en ko vamomhë tönun hahah kov ee koman iuun, pare papanih pip rea, manih

po poen pamëh ne Tömas to te' va'peh me non pee. A iuun a papanih vakis rakah, ivëhkëk, e Ieesu' to tavus, pare' sun e non topniire, pare' soe ke raoe pan, “A taate' moomo to te' va'peh me a no neöm.”

²⁷ E Ieesu' to soe ke Tömas pan, “Vaho' a kumis koreomah manih, parën ep pa poa koreneo', ko nö ma', ko vaho' a koreomah manih pa henen o peö vëh pa apaneo'. Parën koe a vapikpiuk, ko vaman a neo'.”

²⁸ E Tömas to piun e Ieesu', pare' soe pan, “Sunön peö', eën e Sosenën peö'.”

²⁹ Ke Ieesu' soe ke po' poan pan, “Eën vaman kov eöm pö nën to ep ka neo' oh? Vaeö rakah po te' varih to hikta ep ka neo', pare vaman a ne neo', a napan va po oeh vëh se vaeö.”

A Pusun In A Soe Vih

³⁰ E Ieesu' to nok a ma tah vatoksean peo rakah, o vamomhë pe' he ep ne. A ma tah vatoksean poë varih to hikta kiun vahik ne manih po Puk va'ih.

³¹ Ivëhkëk, a soe va pa ma tah vatoksean poë varih nö' to kiun manih po Puk va'ih pan eöm se ep, paröm vaman e Ieesu' Kristo a te' ne Sosenën to vate' voh poan, pan e' se kon tane' hah a napan kurus pe' manih pa taate' hat, ke'e' e koa' pe Sosenën. Ivëh, köm se keh vaman nem eah, eöm se kon koe em po to'to' tamoan manih pa ëhneaneah.

21

E Ieesu' To Tavus A Tönim Me Ra Poa Vamomhë Pe'

¹ A ma tah kurus varih to tanok vahik ee, ke Ieesu' tavus hah en pa ma vamomhë pe' manih pa

tonon va Galili'. Ka meh ö nee to popoka' va ne a tonon pamëh ivëh, a Taëberius. Ke' e' iva'ih a ö ne Ieesu' to vataare hah vavoh in.

² A ma pah vamomhë varoe to tönun, pare te' ne nën. E Saëmon Pita' ke Tömas a meh ëhnaneah e Didimus, ke Nataniel a te' va Kena' manih pa muhin va Galili', me ra poa sunai' Sëbëdi', me ra meh poa vamomhë pe Ieesu', ee to te' va'peh ne.

³ Ke Saëmon Pita' soe ke ro upöm vamomhë pe' pan, “Eö' se nö eo' pa taana' iian.” Ko upöm soe ee ma' pan, “Emöm me se nö va'peh me a oah pa taana' iian. Kee nö ko tok ee po parö'. Ivëhkëk, manih pa popoen avoes pamëh, nee to hikta vaon rakah ta pah iian.

⁴ Pa pöstakah rakah no a potan to pepeah nö non ma', ko vamomhë ep i na e Ieesu' to sun non sinten tonon. Ivëhkëk, ee to hikta nat e ne poë e Ieesu'.

⁵ Ke Ieesu' hi en ma' pee pan, “Pus koa', eöm vaon vur em pa ta ma iian ah?”

Kee piun a soe pe', pare soe pan, “Ahik! Ahik rakah ta si' tah nemöm to vaon vu.”

⁶ Ke Ieesu' soe ke raeo pan, “Vöknaah koe in a kë peöm manih pa papmatö in o parö', paröm vaon ta ma iian.” Ivëh, kee vöknaah ee pa kë pee ko iian oon suntan rakah ee, kee hikta onöt ne a rëh peah hah ma' a kë manih po parö'.

⁷ Ke vamomhë vëh ne Ieesu' to iu oah rakah non sih poan soe ke Pita' pan, “A te' vëh, e' e Sunön.” Ke Pita' pënton vakomanih pan, “E' e Sunön”, pare' pakuh vakis hah o ohop pe', pare' surap en na tonon ko aka' takin en.

⁸ Ko upöm vamomhë varih to tok ne po parö', hoa' takin me ee ma' pa kë to puh non po iian. Ee

to hikta te' varo këh voh ne a sinten tonon, ee to varo va ne ma' manih pa 100 mita'.

⁹ O vamomhë to tatakin këh ko ne ma' o parö', pare epe ee po sura' ororan, no a pah iian to tok non me a pah ö taëen.

¹⁰ Ke Ieesu' soe ke raoe pan, "Te' ma' öm ta ma iian po iian varih nöm to vaon ko ma'."

¹¹ Ke Saëmon Pita' peah hah en manuh po parö', pare' rëh takin en ma' pa kë to puh rakah non po iian apa'puh. O iian to peo onöt ne a 153. Ivëhkëk, a kë vëh nee to rëh o iian to hikta tökrus.

¹² Ke Ieesu' vaoe e na pee, pare' soe na pan, "Nö ma' öm ko ëen." Ivëhkëk, ahikta pah vamomhë to hi e Ieesu' pan, "Eën eteh?" Suk ataeah, ee to nat e ne pe, e' akuk kuru e Sunön.

¹³ Ivëh, ke Ieesu' nö en manuh pee, pare' kon a ö taëen ko he' en pee. E' to kon a iian, pare' he' pet en pee.

¹⁴ Ke' iva'ih a vakön poen ne Ieesu' to tavus a ma vamomhë pe' murin in a ö ne' to sun tane' hah pa mët.

E Ieesu' To Vavaato Me Non E Pita'

¹⁵ Ee to ëen vahik ee ke Ieesu' soe ke Saëmon Pita' pan, "Saëmon, sunai' Jon, eën iu oah rakah kës e nom peö' pa ö no upöm to iu va ka ne neo'?"

Ke Pita' soe ken pe Ieesu' pan, "A, Sunön, eën to nat e nom peö' to iu e no' pën."

Ke Ieesu' soe ke poan pan, "Makën vavih a ma sone' sipsip peö'."

¹⁶ E Ieesu' to vapöök hi en pe Pita' pan, "Saëmon sunai' Jon, eën iu rakah e nom peö' öh?"

Ke Pita' piun, pare' soe pan, "A, Sunön, eën to nat e nom peö' to iu e no' pën."

Ke Ieesu' soe ken pe' pan, “Matop vavih nom o sipsip peö'.”

¹⁷ E Ieesu' to vakön hi en pe Pita' pan, “Saëmon sunai' Jon, eën iu e nom peö' öh?”

Ke Pita' hara' vahat rakah en po tamak, suk e Ieesu' to vakön hi en pe' pan, “Eën iu e nom peö' öh?” Ivëh, ne' to soe suk va in na poan manih pan, “Sunön, eën to nat e nom pa ma moeh tah kurus, parën nat rakah e nom peö' to iu e no' pën.”

Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Mamakën vavih nom ah o sipsip peö'.”

¹⁸ Eö' to soe vamaman rakah keo' pën, “O poen nën to te' seka' voh nom, eën se voh o voh pën, parën nö eom pa ö nën to iu nö nom. Ivëhkëk, o poen nën se manot, eën se kë a koreomah ka meh te' voh a oah po voh pën. Ko me koe ken pën pa ma ö nën to hikta iu nö nom.”

¹⁹ E Ieesu' to he' a soe va'ih, e' to sosoe suk non a ö ne Pita' se mët vah va, marën a kë a ëhnan e Sosenën. E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' soe ke Pita' pan, “Pita', suk a ma' neo' ah.”

A Soe Pe Vamomhë Vëh Ne Ieesu' To Iu Non Sih

²⁰ E Pita' to tarih ko ep i na e vamomhë vëh ne Ieesu' to iu oah rakah non sih, to suksuk nö non ma' rae. E vamomhë pamëh to vaho' voh a pasuneah manih pa poen e Ieesu', po poen nee to ënëën ne, pare' hi poan pan, “Sunön eteh vëh se vikuh ka oah manih pa napan varih to hat ov a nom oah?”

²¹ E Pita' to ep na poan to suksuk nö non rae, pare' hi e Ieesu' pan, “Sunön, ka te' po' vëh no ataeah se tavus amot ma' manih pe'?”

²² Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, "Eö' se keh iu no' a ö ne' se te' to'to' non, ko onöt po poen nö' se hah ma', ke' te' e non. Suk ataeah, a tah pamëh to hikta te' non pan, a tah pën. Suk varoe a ma' neo' ah."

²³ Ivëh, ka soe nö vavah en topniira napan va po vaman, a soe pamëh to soe suk non e vamomhë pamëh to hikta antoen non a mët. Ivëhkëk, e Ieesu' to hikta sosoe voh non pan, e vamomhë pamëh to hikta antoen non a mët. Ahik, e' to sosoe vavoh non manih pan, "Eö' se keh iu no', ke vamomhë pamëh te' to'to' e non, ke' onöt po poen nö' se hah ma'. A tah pamëh to hikta te' non pan e' a tah pën."

²⁴ E vamomhë akuk ko pamëh iva'ih, to ep voh non a ma tah poë varih, pare' kiuntön, ivëh, ka nat e no pa ma soe ne' to vavatvus non, ee a ma soe man vavi'.

²⁵ E' to te' me non a ma meh tah peo ne Ieesu' to nonok voh non. Ea se keh kiun suk vahik rakah raoe, eö' to koman no' pan, o oeh avoes vëh to hikta apuh onöt non a ö ne' se öt non a ma puk poë varih.

SOE A TO'TO'
The New Testament in the Vasui (Tinputz) Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Vasui long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Vasui (Tinputz) (Tinputz)

Dialect: Vasui

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

f779a4b1-4c33-58ed-ae43-2686ceb877fb